

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ : ΣΟΥΡΟΥΝΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Κος Ι. ΚΑΜΠΙΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2009

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια Προπτυχιακού Προγράμματος σπουδών του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πάτρας. Για την ολοκλήρωση της απαιτήθηκε ενδελεχής έρευνα κυρίως στο διαδίκτυο, σε πηγές επί το πλείστον ελληνικές.

Επέλεξα να μελετήσω και ν' αναλύσω τις προοπτικές και τους προσανατολισμούς του ελληνικού τουρισμού μέσα στην δυσμενή οικονομική κατάσταση με τη σκέψη ότι το κύριο θέμα της πτυχιακής είναι ένα θέμα επίκαιρο και μείζονος σημασίας για την χώρα μας. Παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η έκταση της οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε από την Αμερική και εξαπλώθηκε σαν ντόμινο σε όλο τον πλανήτη επηρεάζοντας όλο το φάσμα της οικονομίας, φθάνοντας και στον τουρισμό. Το θέμα μου έδωσε πολλά περιθώρια ανάπτυξης και έθεσε σε λειτουργία την κριτική σκέψη μου στο να βρω λύσεις και τρόπους ανάπτυξης τομέων του τουρισμού που παραμένουν στάσιμοι. Η μοναδική δυσκολία ήταν στο ότι χρειάστηκε να χρησιμοποιήσω κάποιες υποθετικές μελλοντικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης πάνω στον τουρισμό ενώ δεν μπορούμε ποτέ να προβλέψουμε με ακρίβεια σε τι βαθμό και έκταση θα είναι τα αποτελέσματα.

Συγκεκριμένα, σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να παρουσιάσει και ν' αναλύσει τις προοπτικές ανάπτυξης και τις κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να προσανατολιστεί ο ελληνικός τουρισμός στα πλαίσια της παρούσας οικονομικής δυσχέρειας. Πιο συγκεκριμένα θα καθοριστούν και θ' αναπτυχθούν πιθανές λύσεις που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην διατήρηση αλλά και αύξηση των εσόδων από τον τουρισμό με στόχο την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας. Επιπρόσθετα θα διερευνηθούν όλοι οι τομείς του τουρισμού και η δυναμική τους μέσα στα πλαίσια του ελληνικού χώρου και υπό τις παρούσες οικονομικές συνθήκες.

Αρχικά θα γίνει αναφορά στην εξέλιξη του τουρισμού έως τις μέρες μας, με έμφαση στον ελληνικό τουρισμό του παρελθόντος και του σήμερα. Ακολούθως, θα επισημανθεί ο ρόλος του τουρισμού στην παγκόσμια οικονομία και σε τι βαθμό επηρεάζει την

οικονομία μίας χώρας και συγκεκριμένα της Ελλάδας.

Θα ακολουθήσει μία εκτενής αναφορά στην παρούσα οικονομική κρίση σε παραλληλισμό με το κραχ του '29 και θ' αναλυθούν οι εμφανείς επιπτώσεις της στον τουρισμό αλλά και οι δυσοίωνες προβλέψεις των ειδικών για το άμεσο μέλλον. Θα προταθούν μία σειρά από μέτρα τα οποία είναι απαραίτητο να ληφθούν για την προφύλαξη του τουριστικού τομέα αλλά και την σταδιακή του ανανέωση. Εν κατακλείδι, θ' αναφερθούν και θ' αναλυθούν τα εναλλακτικά είδη τουρισμού καθώς και τρόποι ανάπτυξης στον ελληνικό χώρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Πρόλογος.....σελ.2
1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.9
2.	ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ.....σελ.10
2.1	Τουρισμός στην Ελλάδα από το 1990 έως σήμερα.....σελ.12
3.	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....σελ.13
3.1	Θέσεις εργασίας.....σελ.14
3.2	Κόστος ταξιδιού, ημέρες παραμονής και αφίξεις.....σελ.17
4.	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....σελ.19
4.1	Το κραχ του '29.....σελ.19
4.2	Σημερινή οικονομική δυσχέρεια.....σελ.20
4.3	Οικονομική κρίση και τουρισμός.....σελ.21
5.	ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....σελ.22
5.1	Αυξάνονται οι δαπάνες για την προβολή και τη διαφήμιση της χώρας.....σελ.23
5.2	Μείωση Ενιαίου Τέλους Ακινήτων.....σελ.27
5.3	Αναστολή της καταβολής εισφοράς του Ν. 128/75 για το σύνολο των τραπεζικών δανείων των τουριστικών επιχειρήσεων.σελ.29
5.4	Χρηματοδότηση τουριστικών επιχειρήσεων.....σελ.31
5.5	Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 και χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα.....σελ.33
5.6	Μείωση του τέλους διαμονής παρεπιδημούντων για την Αυτοδιοίκηση.....σελ.36
5.7	Μέριμνα για άμεση επιστροφή από τις ΔΟΥ του οφειλόμενου ΦΠΑ.....σελ.38
5.8	ΤΕΜΠΙΜΕ και κεφάλαια κίνησης.....σελ.39
5.9	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και οφειλόμενες επιχειρηγήσεις.....σελ.41

5.10	Λειτουργική τακτοποίηση ξενοδοχειακών μονάδων.....σελ.43
5.11	Μετατροπή εποχικού επιδόματος ανεργίας σε επίδομα εργασίας.....σελ.46
5.12	Αύξηση δελτίων κοινωνικού τουρισμού.....σελ.48
5.13	Κατάρτιση εργαζομένων.....σελ.51
5.14	Αντιμετώπιση των ζημιών στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Αθήνας λόγω των πρόσφατων επεισοδίων.....σελ.51
6.	ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΟΧΥΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....σελ.52
6.1	Πλαίσιο λειτουργίας τουριστικών γραφείων.....σελ.52
6.2	Κολυμβητικές Δεξαμενές.....σελ.52
6.3	Boutique Hotels.....σελ.54
6.4	Camping.....σελ.55
6.5	Θεματικά Πάρκα.....σελ.56
6.6	Μαρίνες.....σελ.57
6.7	Αναβάθμιση εγκαταστάσεων στην Αττική.....σελ.58
6.8	Μείωση των ακτοπλοϊκών ναύλων.....σελ.59
6.9	Μείωση των τελών προσγείωσης στα ελληνικά αεροδρόμια.....σελ.59
6.10	Μείωση τιμών στο τουριστικό προϊόν και αντιστοιχία τιμής ποιότητας σελ. 59
7.	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....σελ.60
8.	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....σελ.61
8.1	Συνεδριακός τουρισμός.....σελ.62
8.1.1	Λόγοι στασιμότητας του ελληνικού συνεδριακού τουρισμού.....σελ.63

8.1.2	Τρόποι ανάπτυξης του ελληνικού συνεδριακού τουρισμου.....σελ.65
8.2	Αγροτουρισμός.....σελ.68
8.2.1	Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα.....σελ.70
8.2.2	Αγροτουριστική Α.Ε.....σελ.70
8.2.3	Επιδότησεις-Ποσοστά και Δικαιούχοι.....σελ.72
8.2.4	Εξέταση του αγροτουρισμού.....σελ.74
8.3	Οικοτουρισμός.....σελ.75
8.3.1	Προϋποθέσεις οικοτουρισμού.....σελ.75
8.3.2	Περιβάλλον και σωστός οικοτουρισμός.....σελ.76
8.3.3	Τρόποι ανάπτυξης οικοτουρισμού στην Ελλάδα.....σελ.78
8.4	Θαλάσσιος τουρισμός.....σελ.80
8.4.1	Οικονομική κρίση και θαλάσσιος τουρισμός.....σελ.81
8.5	Τουρισμός πολυτελείας.....σελ.84
8.5.1	Δίκτυα διακίνησης τουρισμού πολυτελείας.....σελ.85
8.5.2	Προοπτικές τουρισμού πολυτελείας στην Ελλάδα.....σελ.86
9.	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣσελ.88
10.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑσελ.91
11.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑσελ.94

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

- Πίνακας 2.1:** Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία 1960-1997.....σελ.11
- Πίνακας 2.2:** Κίνηση έκτακτων διεθνών πτήσεων προς Ελλάδα Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2003-2007.....σελ.13
- Πίνακας 3.1:** Συμβολή του τουρισμού στο Α.Ε.Π. και στην απασχόληση 2006.....σελ.14
- Πίνακας 3.2:** Απασχόληση ανά τμήμα.....σελ.16
- Πίνακας 3.3:** Θέσεις εργασίας ανά αριθμό δωματίων.....σελ.17
- Πίνακας 3.4:** Πληρωμή ανάλογα με την χώρα προέλευσης.....σελ.18
- Πίνακας 3.5:** Τουριστική πληρωμή ανάλογα με κατηγορία ξενοδοχείου.....σελ.18
- Πίνακας 4.1:** Η ανεργία τους μήνες Νοέμβριο-Δεκέμβριο 2008.σελ.21
- Πίνακας 5.1:** Δαπάνες για την προώθηση της Ελλάδος στο εξωτερικό για τα έτη 2004, 2007, 2008.....σελ.26
- Πίνακας 5.2:** Χορήγηση δανείων(μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου).....σελ.30
- Πίνακας 5.3:** Προϋπολογισμός Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.....σελ.35
- Πίνακας 5.4:** Έσοδα ΟΤΑ 2002-2004(έμφαση στα έσοδα από

	από τα τέλη).....σελ.37
Πίνακας 5.5:	Εγκεκριμένα δάνεια από ΤΕΜΠΜΕ στο νομό Θεσσαλονίκης.....σελ.40
Πίνακας 5.6:	Η ανεργία στην Ελλάδα 2004-2008.....σελ.46
Πίνακας 6.7:	Ποσοστό ανεργίας ανά περιφέρεια 2008.....σελ.47
Πίνακας 8.1:	Συνεδριακός Τουρισμός στην Ελλάδα ανά τρίμηνο.σελ.62
Πίνακας 8.2:	Προϋποθέσεις συμμετοχής σε αγροτουριστικά προγράμματα.....σελ.73

Ευχαριστώ πολύ τον Κο Καμπισόπουλο, τον επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής μου, για την βοήθεια και την κατανόηση που μου προσέφερε.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός δηλώνει την μετακίνηση των ανθρώπων από μία περιοχή σε μία άλλη για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, συνήθως μικρό, με σκοπό την διασκέδαση αλλά και για επαγγελματικούς λόγους. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια ο τουρισμός αποτελεί τομέα ο οποίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την οικονομία ορισμένων περιοχών. Η Ελλάδα κατέχοντας την 24η θέση παγκοσμίως και την 18η στην Ευρώπη, ανταγωνίζεται επάξια μεγάλες δυνάμεις του τουρισμού, φανερώνοντας τη τεράστια σημασία του τουρισμού για την οικονομία και την ευημερία της χώρας.

Η οικονομική κρίση ,που άρχισε να διαφαίνεται τον περασμένο χρόνο και έγινε ευρέως γνωστή στο τέλος του ,επηρέασε ,και θα συνεχίζει να επηρεάζει για τα επόμενα χρόνια, την οικονομία όχι μόνο της Αμερικής, από την οποία ξεκίνησε, αλλά και τις οικονομίες όλων των χωρών του πλανήτη. Σε μία χώρα όπως η Ελλάδα όπου ο τουρισμός αποτελεί την “βαριά της βιομηχανία” είναι εύλογο να στηριχθούν οι προσπάθειες ανάκαμψης από αυτή την κρίση στην διαφύλαξη και ανάπτυξη του τομέα αυτού.

Για να τονωθεί όμως το τουριστικό ρεύμα σε μία χώρα, και συγκεκριμένα στην Ελλάδα, πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις όπως:

- Προβολή του τουριστικού προϊόντος
- Κατάλληλη εκμετάλλευση των φυσικών πλούτων
- Ασφαλείς, οργανωμένες και λογικού κόστους μετακινήσεις
- Σωστή και ποιοτική εξυπηρέτηση του τουρίστα

Ακολούθως, εφόσον επιτευχθεί η πληρότητα των προϋποθέσεων αυτών το ενδιαφέρον θα πρέπει να στραφεί το ενδιαφέρον στην πραγματοποίηση δημοσίων έργων και στην κατασκευή των απαραίτητων υποδομών καθώς και στην προώθηση και ανάπτυξη όλων

των ειδών τουρισμού (αγροτουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός κ. τ. λ.) που μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυσή του.

Συμπερασματικά, απέναντι στις δυσοίωνες προβλέψεις και στα σενάρια κάμψης, ο ελληνικός τουρισμός έχει τις δυνατότητες να εναντιωθεί και να αποδειχθεί δύναμη για το οικονομικό αδιέξοδο. Λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα και σωστές αποφάσεις μπορεί ο ελληνικός τουρισμός όχι μόνο να μείνει αλώβητος από την οικονομική κρίση αλλά και να μετατραπεί σε τουρισμού υψηλού επιπέδου και ποιότητας διατηρώντας αυτή την εικόνα.

2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Σύμφωνα με τους καθηγητές Hunziker και Krapf του πανεπιστημίου της Βέρνης(1941), ο τουρισμός πρέπει να οριστεί ως ένα σύνολο των φαινομένων και των σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε ένα μέρος και την παραμονή των μη μόνιμων κατοίκων εκεί. Αυτό μας οδηγεί στο ότι ο τουρισμός αποτελείται από δύο βασικά στοιχεία: το ταξίδι του προσώπου στον προορισμό και την βραχυπρόθεσμη διαμονή του(από ένα 24ωρο και άνω) σε αυτόν τον τόπο. Ο τουρισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τα ταξίδια οπότε ουσιαστικά πρωτοεμφανίστηκε σαν φαινόμενο τον 17-18 αιώνα όπου τα ταξίδια αναψυχής αποτελούσαν γνώρισμα της ιδανικής εκπαίδευσης και της κοινωνικής θέσης των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων κυρίως της Αγγλίας, γνωστά και ως Grand Tour. Τέτοια ταξίδια γίνονταν κατά βάση προς την Ιταλία και την Γαλλία, ήταν υποχρεωτικά για τους νέους της υψηλής Βρετανικής κοινωνίας και είχαν ως βασικό σκοπό να διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες μέσω του κλασσικού πολιτισμού. Τότε λοιπόν εμφανίζονται τα πρώτα τυπικά χαρακτηριστικά μιας πρώιμης μορφής τουρισμού.

Ήταν όμως στις αρχές του 19ου αιώνα όπου η Ελλάδα πρωτογνώρισε τον τουρισμό ως ένα σημαντικό κοινωνικό-οικονομικό φαινόμενο. Την εποχή εκείνη η Ελλάδα προστέθηκε ως ένας από τους προορισμούς του σημαντικού για την εποχή Grand Tour. Καθώς όμως η τεχνολογία προόδευσε κάνοντας την μετακίνηση πιο εύκολη και τα εισοδήματα αυξάνονταν, τα ταξίδια έγιναν επιθυμητά από περισσότερους και η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα αυξήθηκε, το 1840-50. Πλέον όμως οι ταξιδιώτες προς

την χώρα μας δεν ήταν μόνο Βρετανοί έτσι στις αρχές του 20ου αιώνα οι Αιγύπτιοι και οι Αμερικάνοι αποτελούν τον κύριο όγκο επισκεπτών. Η Αθήνα πλέον βρισκόταν μόλις 4 μέρες από την Αγγλία και με τα μουσεία της, τα εστιατόρια της και τα μνημεία της αποτελούσε πόλο έλξης ταξιδιωτών. Ακολουθεί μία περίοδο ύφεσης και περιορισμένης τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και την επέκταση του μαζικού τουρισμού λόγω της τεράστιας ανάπτυξης των μέσων μεταφοράς τα οποία αύξησαν και την χωρητικότητά τους αλλά και την ταχύτητά τους.

Στις δεκαετίες 1970-1980 ο τουρισμός πλέον γίνεται ανάγκη και για τον εργαζόμενο και δεν αποτελεί μόνο προνόμιο των ευγενών και είχε ως αποτέλεσμα μεγάλο ρεύμα τουριστών από την Βόρεια Ευρώπη να επισκέπτονται την χώρα μας. Η Ελλάδα πρόσφερε ζεστό ήλιο, καθαρογάλανα νερά και αρχαίο πολιτισμό, ότι δηλαδή έλειπε από τις χώρες αυτές. Απ' άκρη σ' άκρη η Ελλάδα έχει ίχνη της μακραίωνης ιστορίας της και όμορφα τοπία και παραλίες που οι κάτοικοι των Βόρειων χωρών της Ευρώπης δεν είχαν ξανααντικρίσει. Παράλληλα, με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων λόγω και τον οικονομικών οφελών του τουρισμού, παρουσιάζεται ανάπτυξη και του εσωτερικού τουρισμού. Χαρακτηριστικό αυτής της μεγάλης οικονομικής ενίσχυσης που επέφερε ο τουρισμός είναι ότι την δεκαετία 1980-1990 η αύξηση του Α.Ε.Π. (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) λόγω τουρισμού ήταν της τάξεως του 53% έναντι μόλις 4.6% από την Βιομηχανία, ενώ η αύξηση της απασχόλησης στον τουριστικό κλάδο ήταν 87% (πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.). (πίνακας 2.1)

Πίνακας 2.1: Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία 1960-1997

α/α	Τομείς	Έσοδα(σε δις)
1.	Τουρισμός	3.739,5
2.	Γεωργία-Αλιεία-Πτηνοτροφεία	3.302
3.	Εμπόριο	5.706,45
4.	Μεταποίηση	5.224,75

2.1 Τουρισμός στην Ελλάδα από το 1990 έως σήμερα

Παρ' όλο που μέχρι και το 1990 η Ελλάδα αναπτύσσεται τουριστικά ταχύτερα απ' ό τι η υπόλοιπη Ευρώπη και ενώ η δεκαετία του '90 ξεκινά με τις καλύτερες προδιαγραφές για την τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα με 8,8 εκ. αφίξεις(1990) οι οποίες αυξάνονταν με ρυθμό 3,7% ετησίως, σταδιακά σημειώνεται μείωση των αφίξεων και το 2000 είναι μόλις 2,5 εκ. Το 1996 σημειώνεται διψήφιο ποσοστό μείωσης , 10,8%, από το περασμένο έτος, μία τέτοιας κλίμακας μείωση είχε να σημειωθεί από το 1974. Ενώ ακόμα μεγαλύτερη είναι η πτώση της τουριστικής κίνησης την περίοδο 2000-2003 με πτωτικό ρυθμό των συναλλαγματικών εισπράξεων -2% και των αφίξεων -1,7%. Το 2003 συγκεκριμένα ο ρυθμός μεταβολής των συναλλαγματικών εισπράξεων από το 2002 είναι της τάξεως του -8.3%, ενώ χώρες όπως η Κροατία και η Τουρκία, με φθηνού κόστους προορισμούς έχουν ανοδική τάση από 12%-69%.

Οι λόγοι της τουριστικής υστέρησης κατά την περίοδο αυτή είναι ποικίλοι και διαφορετικής βαρύτητας. Κύριος παράγοντας ήταν η ανυπαρξία σωστής και συστηματικής προβολής της χώρας μας για την διατήρηση του τουριστικού ενδιαφέροντος των χωρών όπου εδώ και δεκαετίες συντηρούν τον ελληνικό τουρισμό, όπως η Αγγλία και η Αμερική, αλλά και για την προσέλκυση νέων προς την Ελλάδα τουριστικά ενδιαφερομένων χωρών. Ένας ακόμα βασικός παράγοντας ήταν το μεγάλο κόστος που χαρακτήριζε και συνεχίζει να χαρακτηρίζει μέχρι και σήμερα τον τουρισμό στην Ελλάδα εμποδίζοντάς τον να γνωρίσει την άνοδο που έχει σε άλλες χώρες. Ο ελληνικός τουρισμός, λόγω των κατά τόπους ακριβών τουριστικών υπηρεσιών που προσφέρει αλλά και του “ακριβού” ευρώ, ήταν και είναι ένας από τους ακριβότερους στην Ευρώπη και αυτό τον καθιστά προσιτό κυρίως στους οικονομικά ευκατάστατους τουρίστες, αποκλείοντας τα κατώτερα εργατικά οικονομικά στρώματα. Τελευταίος αλλά εξίσου μείζονος σημασίας παράγοντας ήταν η έλλειψη καλού ποιοτικού επιπέδου στον τομέα του ελληνικού τουρισμού. Η ανυπαρξία κατάλληλων υποδομών αλλά και οι κερδοσκόποι οδήγησαν τον ελληνικό τουρισμό σε μία γενικευμένη έλλειψη ποιοτικά τουριστικού υπόβαθρου. Οι παραπάνω είναι μονάχα κάποιοι από τους λόγους που η τουριστική κίνηση ακολούθησε φθίνουσα την περίοδο 2000-2003 και χρειάστηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες το 2004 για να παρθούν μέτρα από την πλευρά του κράτους για την ενίσχυση του τουρισμού και να σημειωθεί πάλι ανοδική πορεία.

Παρ' όλο που οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν έφεραν την αναμενόμενη ενίσχυση του τουρισμού κατάφεραν να δώσουν ώθηση και να επανατοποθετήσουν την Ελλάδα ως μία από τις τουριστικά δυνατές χώρες παγκοσμίως. Η τουριστική κίνηση σημείωσε σημαντική αύξηση από την προηγούμενη περίοδο ύφεσης που άγγιξε το 13% και η ανοδική αυτή πορεία συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια (Πίνακας 2.1). Τον Αύγουστο του 2005 παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη αύξηση στις αφίξεις των τελευταίων ετών μαζί με τον Αύγουστο των Ολυμπιακών Αγώνων. Βασική αιτία αυτής της αλλαγής στην τουριστική κίνηση δεν ήταν μόνο οι Ολυμπιακοί Αγώνες που διαφήμισαν και προώθησαν την Ελλάδα σε όλο τον πλανήτη μαζί με την παγκόσμια διαφημιστική εκστρατεία του κράτους αλλά και οι σημαντικές επενδύσεις που έγιναν στον τομέα αυτό. Οι υποδομές αναβαθμίστηκαν και η ποιότητα του τουρισμού βελτιώθηκε αισθητά. Αυτό το αισιόδοξο κλίμα και η πορεία ανόδου διατηρήθηκε μέχρι και το 2008 όπου η χρηματοπιστωτική κρίση πρωτοεμφανίστηκε απειλητικά.

Πίνακας 2.2: **Κίνηση έκτακτων διεθνών πτήσεων προς Ελλάδα Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2003-2007**

Έτος	Σύνολο
2003	7.105.479
2004	7.121.940
2005	7.303.478
2006	7.763.823
2007	7.966.449

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

3. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ως οικονομική δραστηριότητα, ο τουρισμός αποτελεί σημαντική οικονομική δύναμη και έχει την δυνατότητα να ωφελήσει ιδιαίτερα την οικονομία ενός τόπου αλλά και ενός έθνους αν αναπτυχθεί επαρκώς. Η σημασία του τουρισμού για την ελληνική οικονομία

είναι έκδηλη από το γεγονός ότι καλύπτει το 18-19% του ΑΕΠ ετησίως ενώ περίπου 800.000 άτομα απασχολούνται στον τουριστικό τομέα. Λόγω και της συρρίκνωσης του αγροτικού τομέα τα τελευταία 20 χρόνια ο τουρισμός έχει καθιερωθεί ως ο θησαυρός της οικονομίας της Ελλάδος. Ενδεικτικά, το Μάρτιο του 2007 παρουσιάστηκε μία έκθεση σχετικά με την ανταγωνιστικότητα του τουρισμού από το World Economic Forum και η Ελλάδα συγκαταλέγεται στην 24η θέση ενώ από τα 4.382.000 εργαζόμενα άτομα στον ελληνικό χώρο τα 838.250 είναι στον τομέα του τουρισμού. Επίσης από σύγχρονα δεδομένα προκύπτει ότι το 6,2% του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. προέρχεται από τον τουρισμό(Πίνακας 3.1) και από τις συνολικές εισπράξεις αντιστοιχούν περίπου 1.200 δολάρια ανά άτομο.

Πίνακας 3.1: Συμβολή του τουρισμού στο Α.Ε.Π. και στην απασχόληση 2006

ΧΩΡΑ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ(%)	ΑΕΠ(%)
Ισπανία	19,1	17,8
Ελλάδα	15,9	15,1
Πορτογαλία	17,7	15,5
Κύπρος	29,7	23,3
Αυστρία	19,1	16,6
Κροατία	23,1	20,1

3.1 Θέσεις εργασίας

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την απασχόληση στον τουριστικό τομέα, για κάθε περίπου 30 αφίξεις τουριστών δημιουργείται μία θέση εργασίας, έτσι το 2006 όπου παρατηρήθηκε αύξηση των αφίξεων στην χώρα μας κατά 8% υπολογίζεται ότι δημιουργήθηκαν περίπου 32.000 νέες θέσεις εργασίας. Το προφίλ των ατόμων που απασχολούνται στον τουριστικό τομέα είναι άτομα με χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης όπου

θα δυσκολεύονταν να βρουν τομέα απασχόλησης χωρίς τον τουρισμό, η εποχιακή απασχόληση όμως και οι αρκετά ευέλικτες συνθήκες υπό τις οποίες εργάζονται δεν προωθούν την περαιτέρω επιμόρφωσή τους, κάτι που πολύ πιθανόν να χει αρνητικές επιδράσεις στον τρόπο αντιμετώπισης των αλλοδαπών τουριστών.

Η απασχόληση στα ελληνικά ξενοδοχεία αποτελεί τον κύριο όγκο των θέσεων εργασίας που διαθέτει ο τομέας αυτός. Το 6% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας απασχολείται στα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία (ΕΣΥΕ) , δηλαδή περίπου 230.000 εργαζόμενοι. Σαφώς αυτός ο αριθμός εργαζομένων στα ελληνικά ξενοδοχεία απασχολείται σε διάφορες θέσεις, με το 28% να εργάζεται στους ορόφους και το εξίσου 16% στις επισιτιστικές υπηρεσίες (Πίνακας 3.2). Όπως είναι εύλογο ο αριθμός των θέσεων εργασίας ανά ξενοδοχείο εξαρτάται από το μέγεθος και την κατηγορία του ξενοδοχείου. Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις 3ης κατηγορίας απασχολούν κατά μέσο όρο 4 εργαζομένους, τα 2ης κατηγορίας 14 και τα 1ης περίπου 31 εργαζομένους. Ανάλογοι είναι οι αριθμοί και με των αριθμών των δωματίων μίας επιχείρησης αλλά και με την εποχή(Πίνακας 3.3) Είναι αξιοσημείωτο ότι οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι κυρίως οικογενειακές επιχειρήσεις, κατά μέσο όρο απασχολούνται 2,7 μέλη της ίδιας οικογένειας σε κάθε ξενοδοχείο ενώ 93% των ξενοδοχείων απασχολούν ένα τουλάχιστον μέλος από την οικογένεια του ιδιοκτήτη του, από τα οποία το 20% απασχολεί 2 μέλη.

Τομέας	Αριθμός εργαζομένων(%)
Όροφοι-Δωμάτια	28
Υποδοχή	20
Επισιτιστικές υπηρεσίες	16
Κουζίνα	9
Προϊστάμενοι	6
Διευθυντής	5
Λογιστήριο	4
Τεχνικές υπηρεσίες	4
Αποθήκη	1
Marketing	1
Λοιπά	5
Σύνολο	100%

Πηγή: ΙΤΕΠ

Πίνακας 3.3:Θέσεις εργασίας ανά αριθμό δωματίων

Κατηγορία	Αριθμός εργαζομένων(ανά 10 δωμάτια)
Τρίτη	1,21
Δεύτερη	2
Πρώτη	3,2
Πολυτελείας	6,8

Πηγή: ΙΤΕΠ

3.2 Κόστος ταξιδιού, ημέρες παραμονής και αφίξεις

Επιπλέον, τα κέρδη από τον τουρισμό είναι ανάλογα και με το κόστος του ταξιδιού του αλλοδαπού τουρίστα. Το κόστος αυτό είναι ένας συνδυασμός του ποσού κατά μέσο όρο που δίνει ο τουρίστας στον τόπο μόνιμης παραμονής και της πληρωμής στον τουριστικό προορισμό. Φυσικά και υπάρχει κάποια διαφορά ανάλογα με την χώρα προέλευσης καθώς και με τον ακριβές γεωγραφικό τόπο μέσα στην χώρα. Άλλος σημαντικός παράγοντας είναι οι μέρες παραμονής καθώς επίσης και η επιλογή ποιότητας όσον αφορά την ξενοδοχειακή επιχείρηση και τις ευρύτερες τουριστικές υπηρεσίες. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα παρατηρείται ότι οι τουρίστες από τις ΗΠΑ είναι αυτοί που κατέχουν την υψηλότερη πληρωμή προς την χώρα μας και ακολουθούν οι Γάλλοι και οι Βρετανοί (Πίνακας 3.4). Επιπροσθέτως, η ημερήσια τουριστική πληρωμή μεταβάλλεται σημαντικά ανάλογα με την κατηγορία του ξενοδοχείου και τις ημέρες παραμονής με τους Αμερικανούς να διαμένουν περισσότερες μέρες από όλους τους αλλοδαπούς τουρίστες στην χώρα μας και τα ξενοδοχεία πολυτελείας να έχουν το μεγαλύτερο ποσό ημερήσιας πληρωμής (Πίνακας 3.5).

Πίνακας 3.4:πληρωμή ανάλογα με την χώρα προέλευσης

Χώρα προέλευσης	Μέρες Παραμονής	Ημερήσια πληρωμή(euros)
Η.Π.Α.	18	148
Μ. Βρετανία	11,5	105
Γαλλία	11	113
Γερμανία	14	79
Ιταλία Τουριστική	12	101

Πηγή: ΙΤΕΠ

Πίνακας 3.5: Τουριστική πληρωμή ανάλογα με κατηγορία ξενοδοχείου

Κατηγορία	Μέρες Παραμονής	Ημερήσια Πληρωμή(euros)
1η	12	118
2η	12	107
3η	13	97
4η	10	106

Πηγή ΙΤΕΠ

Ανεξάρτητα όμως από το ποσό που εναποθέτουν στην Ελλάδα οι τουρίστες και τις θέσεις εργασίας που παρέχει ο τομέας ο βασικότερος παράγοντας για τον βαθμό στον οποίο επηρεάζει την οικονομία ο τουρισμός είναι ο αριθμός των αφίξεων, δηλαδή ο αριθμός των τουριστών που επισκέπτονται ετησίως την χώρα μας. Είναι εύλογο ότι εάν αυτός ο αριθμός σημειώσει μείωση, όπως και συνέβη το 2009 (Ιανουάριο), θα μειωθούν ακολούθως σημαντικά και τα έσοδα. Σύμφωνα με στοιχεία της Έρευνας Ταξιδιωτών οι αφίξεις τον Ιανουάριο του 2009 υπολογίζονται σε 47.000 σε αντιστοιχία με πέρυσι τον ίδιο μήνα όπου ανήλθαν στις 51.000. Πιο αναλυτικά, οι επισκέπτες από το Ηνωμένο Βασίλειο μειώθηκαν κατά 8.5% και 5.6% οι τουρίστες από την Γερμανία, δηλαδή από βασικές χώρες προέλευσης τουριστών για τον ελληνικό τουρισμό. Η μείωση αυτή αλλά και αυτή που αναμένεται να ακολουθήσει εκτιμάται ότι είναι

αποτέλεσμα κυρίως της γενικευμένης οικονομικής ύφεσης που πρωτοεμφανίστηκε το 2008 σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

4.1 Το κραχ του '29

Το “Μαύρο '29” ,συγκεκριμένα τη Πέμπτη Οκτωβρίου 1929, οι μετοχές στην Wall Street έπεσαν αναπάντεχα κατακόρυφα συμπαρασύροντας όλη την Αμερικάνικη και παγκόσμια οικονομία. Μέσα σε 2 μέρες σημειώθηκε απώλεια 28% στο χρηματιστήριο, δηλαδή 8 εκατομμύρια δολάρια ενώ μέχρι τον Νοέμβριο η απώλεια αυτή άγγιξε τα 30% εκατομμύρια δολάρια, το οποίο είναι τεράστιο ποσό για την οικονομία εκείνης της εποχής. Πέρασαν 25 χρόνια περίπου για να ανακάμψει ο Dow Jones πλήρως και να επιστρέψει η αγορά στα οικονομικά επίπεδα προ του '29. Είχε προηγηθεί μία πενταετία όπου ο Dow Jones(από τις 60 μονάδες έφτασε τις 400 και γενικά η Αμερικάνικη οικονομία είχε αλματώδη ανάπτυξη ενώ η Νέα Υόρκη αποτελούσε μία μεγάλη χρηματοοικονομική μητρόπολη. Ως επακόλουθο οι Αμερικανοί επένδυναν αλόγιστα το χρηματιστήριο βάζοντας υποθήκη τα σπίτια τους και αγοράζοντας μετοχές χωρίς περαιτέρω σκέψη. Στα τέλη όμως του Οκτώβρη του 1929 άρχισε μία πτώση που σταδιακά επιταχύνθηκε και επεκτάθηκε από το χρηματιστήριο σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Στις 8 Ιουλίου του 1932 η οικονομία βρισκόταν σε επίπεδα χαμηλότερα του 1800 ενώ κατάφερε να ανακάμψει λίγο στις αρχές του 1930 και μετά από διακυμάνσεις χρόνων έφτασε σε ασφαλές επίπεδο στα τέλη του 1954.

Εκτός από το μεγάλο “κραχ” του 1929 κατά τη διάρκεια της ιστορίας υπάρχουν και άλλα περιστατικά οικονομικών απωλειών. Δύο ακόμα μεγάλες πτώσεις του χρηματιστηρίου και της οικονομίας γενικότερα ήταν η Μαύρη Δευτέρα του 1987 και το πάγωμα των επενδύσεων λόγω του τρομοκρατικού χτυπήματος της 11ης Σεπτεμβρίου στην Νέα Υόρκη το 2001. Στην πρώτη περίπτωση ενοχοποιήθηκε για την ξαφνική πτώση η κερδοσκοπία στην αγορά προθεσμιακών τίτλων και τα αυτοματοποιημένα προγράμματα των ηλεκτρονικών υπολογιστών ενώ στην δεύτερη περίπτωση η βασική αιτία ήταν οι μετοχές εταιριών του Ίντερνετ οι οποίες παρόλο το ότι δεν ήταν

κερδοφόρες έγιναν ανάρπαστες στα τέλη της δεκαετίας του 90. Φυσικά εκτός από αυτές υπήρξαν και άλλες εξίσου μεγάλες κρίσεις του χρηματιστηρίου του Ιανουαρίου το 1995, το φαινόμενο “Τεκίλα” το οποίο απετράπη την τελευταία στιγμή, και του Οκτωβρίου του 1997, μία κρίση που ξεκίνησε από την νοτιοανατολική Ασία και έφτασε στο χρηματιστήριο της Αμερικής.

4.2 Σημερινή οικονομική δυσχέρεια

Φτάνοντας στην σημερινή οικονομική αναταραχή, είναι εμφανής οι ομοιότητες με το κραχ του 1929, καθώς για μία ακόμα φορά τεράστιοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, το “ντόμινο” της οικονομικής συμφοράς πυροδοτήθηκε από τις ΗΠΑ και επεκτάθηκε σε όλο τον πλανήτη με πολύ μεγάλη ταχύτητα. Αξίζει όμως ν' αναφέρουμε τα λόγια του George Soros ότι “το διακριτικό γνώρισμα της τρέχουσας οικονομικής κρίσης είναι ότι δεν προκλήθηκε από κάποιον εξωτερικό κλυδωνισμό(όπως το τρομοκρατικό χτύπημα του 2001 που επέφερε και την πτώση στο χρηματιστήριο)...Η κρίση παράχθηκε από το ίδιο το σύστημα”. Τον περασμένο Σεπτέμβριο η Wall Street υπέστη την μεγαλύτερη πτώση της μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου το 2001 καθώς μεγάλες επενδυτικές τράπεζες όπως η Lehman Brothers και η Merrill Lynch καταρρέουν. Έχει προηγηθεί το κλείσιμο και άλλων τραπεζών (IndyMac Bancorp, Bear Stearns κ. α) ενώ ακολουθεί ένα οικονομικό "ντόμινο" όπου μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες μετρούν πτώση των κερδών τους που ανέρχεται σε πολλά δισεκατομμύρια δολάρια (η UBS, η ισχυρότερη τράπεζα της Ελβετίας, η Αυστραλιανή Centro Properties, Deutsche Bank κ. α.). Αυτή η δυσμενής χρηματοπιστωτική κατάσταση λόγω των δομημένων ομολόγων (cdo's) και των στεγαστικών δάνεια χαμηλής εξασφάλισης (subprime) των αμερικάνικων τραπεζών οδήγησε διάφορους οικονομικούς κλάδους όπως ο ασφαλιστικός, οι αυτοκινητοβιομηχανίες και το εμπόριο να πληγούν παγκοσμίως.

Οι πρώτες επιπτώσεις αυτής της απότομης χρηματιστηριακής πτώσης ήταν η απώλεια της εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η κατακόρυφη πτώση των δανεισμών από τις τράπεζες και ακολούθως η μείωση των επενδύσεων. Οι ίδιες οι τράπεζες βάζουν φρένο στην αλόγιστη χρηματοδότηση καθιστώντας την παροχή

δανείων πολύ πιο δύσκολη απ' ότι ήταν τα τελευταία χρόνια και ως επακόλουθο παγώνοντας τις επενδύσεις καθώς οι επενδυτές φανερά θορυβημένοι απομακρύνονται από το χρηματιστήριο και τα εταιρικά ομόλογα. Πιο βραχυπρόθεσμες επιδράσεις είναι η μείωση της παραγωγής και της κατανάλωσης παγκοσμίως που επιφέρει μείωση του εθνικού εισοδήματος και αύξηση της ανεργίας. Ενώ χώρες όπως σαν την Ελλάδα, χωρίς σταθερές οικονομικές βάσεις, οδηγούνται στον δανεισμό.

Ενδεικτικά, τον Δεκέμβριο του 2008 το ποσοστό της ανεργίας στην Ελλάδα ανήλθε στο 8,9% σημειώνοντας σημαντική αύξηση από τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου.(Πίνακας 4.1) Παράλληλα το λιανικό εμπόριο κινήθηκε πτωτικά τον Ιανουάριο του 2009 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος κατά 4%, πτώση η οποία αποδίδεται στην μείωση του δείκτη των προϊόντων διατροφής κατά 2,2% και των υπόλοιπων προϊόντων κατά 5,4%. Όπως είναι αναμενόμενο ανεπηρέαστος δεν μένει ούτε ο τουρισμός που δέχεται και αναμένεται να δεχτεί ακόμα πιο σφοδρό πλήγμα από αυτή την παγκόσμια οικονομική δυσχέρεια.

Πίνακας 4.1: Η ανεργία τους μήνες Νοέμβριο-Δεκέμβριο 2008

Μήνας	Ανεργία(%)	Αριθμός ανέργων
Νοέμβριος	7.9	384.988
Δεκέμβριος	8.9	434.149

Πηγή:καθημερινή

4.3 Οικονομική κρίση και τουρισμός

Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), οι μέχρι σήμερα κρατήσεις είναι σημαντικά μειωμένες από την αντίστοιχη περίοδο του 2008. Η πτώση άγγιξε μέχρι και το 40% την περίοδο των Χριστουγέννων προμηνύοντας μία δύσκολη τουριστική περίοδο για την χώρα μας. Αναμένεται μείωση 10%-15% της τουριστικής κίνησης προς την Ελλάδα για το καλοκαίρι του 2009 καθώς ήδη οι κρατήσεις από τους tour operators είναι 40%-50% λιγότερες σε σύγκριση με πέρυσι (Κ. Τσοβίλης, αντιπρόεδρος του ομίλου Goldair). Είναι λογικό η μείωση στις αφίξεις τουριστών του εξωτερικού να επιφέρει και μεγάλη μείωση στις διανυκτερεύσεις στα

τουριστικά καταλύματα και σοβαρότατη πτώση των εσόδων των διαφόρων τουριστικών επιχειρήσεων. Η Ελλάδα θα βρεθεί αντιμέτωπη με αύξηση της ανεργίας, η οποία ήδη αποτελεί βασικό πρόβλημα που ζητά επίλυση, καθώς οι θέσεις εργασίας λόγω τουριστικής περιόδου θα περιοριστούν. Επομένως, μία οικονομία που χειρως βάση της τον τουρισμό θα χειρ σημαντικά χαμηλότερα έσοδα απ' ότι άλλες χρονιές.

Οι πολίτες των χωρών που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του εισερχόμενου τουρισμού, όπως η Αγγλία, η Αμερική και η Γερμανία, είναι και οι άμεσα επηρεαζόμενοι από την κρίση και ενδέχεται, σύμφωνα και με τα πρώτα δείγματα που έχουμε, να μειωθούν δραματικά φέτος και τα προσεχή έτη. Οι Αμερικανοί τουρίστες, οι οποίοι μαζί με τους Άγγλους αποτελούν μεγάλη πηγή εισόδων για το ελληνικό κράτος καθώς είναι αυτοί που απαρτίζουν το μεγαλύτερο και πιο κερδοφόρο μέρος των τουριστών, θα προτιμήσουν πιο οικονομικούς προορισμούς από την χώρα μας. Η Αμερική και η Αγγλία είναι από τις χώρες που έχουν πληγεί περισσότερο οικονομικά και ως επακόλουθο των μειωμένων εισοδημάτων των πολιτών τους θα είναι και αυτοί που δεν θα επιλέξουν στο σύνολο τους την χώρα μας για τουριστικό τους προορισμό. Εξίσου σημαντική εκτιμάται ότι θα είναι και η πτώση της τουριστικής κίνησης από την Γερμανία, οι Γερμανοί ενδεχομένως θα προτιμήσουν τουριστικούς προορισμούς όπου απαιτούνται λιγότερα χρήματα. Αντιθέτως, τουρίστες χαμηλότερων εισοδημάτων όπως οι Ρώσοι και οι πολίτες των Βαλκανίων δε θα σημειώσουν σημαντική μείωση αλλά είναι λογικό να παρουσιαστούν αρκετά φειδωλοί όσον αφορά τα χρήματα που θα φέρουν στην Ελλάδα. Σαφώς και θα προτιμήσουν τα φθηνότερα και χαμηλής κατηγορίας καταλύματα και τις φθηνότερες υπηρεσίες.

5. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Ο τουρισμός όπως προκύπτει από τα παραπάνω φέρει μεγάλο βάρος για την ελληνική οικονομία και είναι στρατηγικής σημασίας για την ευημερία των Ελλήνων σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ο συγκεκριμένος κλάδος, όπως σχεδόν όλοι οι οικονομικοί κλάδοι στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως, φαίνεται να πλήττεται και ενδέχεται να πληγεί ακόμα περισσότερο μέσα στους επόμενους μήνες από τα προβλήματα στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι. Είναι αναγκαίο επομένως να ληφθούν άμεσα μέτρα

πρόληψης τα οποία θα διαφυλάξουν τον ελληνικό τουρισμό έως' ότου ανακάμψει πλήρως η παγκόσμια οικονομία αλλά και θα διασφαλίσουν την ανάπτυξή του τα επόμενα έτη. Σημαντικό δηλαδή δεν είναι μόνο να προστατεύσουμε τον τουρισμό από αυτή την κρίση αλλά και να τον ενισχύσουμε και να του προσφέρουμε προοπτικές εξέλιξης.

Είναι αρκετά ενθαρρυντικό ότι από τα τέλη ήδη του 2008, δηλαδή την περίοδο που έγινε ολοφάνερη η οικονομική δυσχέρεια που έχει επέλθει παγκοσμίως, ανακοινώθηκαν μέτρα πρόληψης από την κυβέρνηση αλλά και από άλλους αρμόδιους ή μη. Αρχικά ο τότε υπουργός τουρισμού και νυν υπουργός εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων, Άρης Σπηλιωτόπουλος, και ο πρωθυπουργός της χώρας Κώστας Καραμανλής ανακοίνωσαν δεκατέσσερα μέτρα στήριξης του τουρισμού στην δύσκολη αυτή περίοδο που διανύουμε, τα οποία στοχεύουν στο σύνολό τους στην ενίσχυση της τουριστικής εικόνας της χώρας στις διεθνείς αγορές και στην στήριξη των εγχώριων μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων. Τα μέτρα αυτά συνθέτουν ένα οργανωμένο σχέδιο ενίσχυσης της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας σε μία εποχή που κυριαρχεί το αίσθημα της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας.

Τα μέτρα αυτά είναι:

5.1 Αυξάνονται οι δαπάνες για την προβολή και τη διαφήμιση της χώρας

Το marketing σήμερα έχει ως στόχο να προσανατολίσει τον καταναλωτή αγαθών και υπηρεσιών προς συγκεκριμένες επιχειρήσεις οι οποίες μπορούν να ικανοποιήσουν όσο το δυνατό περισσότερο τις ανάγκες και τις επιθυμίες του. Το marketing δεν αποτελεί απλά μία μελέτη της αγοράς ούτε μία ακόμα τεχνική πώλησης αλλά κατάκτηση της αγοραστικής δύναμης. Για να επιτύχει επομένως μία επιχείρηση, ή όπως στην προκειμένη περίπτωση μία χώρα, μέσα σε ένα κλίμα οικονομικής στασιμότητας οφείλει να προσαρμόζει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τις ανάλογα με τις ανάγκες του καταναλωτή.

Η τουριστική προβολή μίας χώρας σε παγκόσμιο επίπεδο, τουριστικό marketing, είναι

μείζονος σημασίας για την τουριστική κίνηση μίας χώρας εφόσον μεσολαβεί ανάμεσα στον τουρίστα και στον τουριστικό προορισμό. Το marketing εισήχθη στον τουρισμό την δεκαετία του 1950 στην Ευρώπη όπου η συνεργασία ανάμεσα στους Εθνικούς Οργανισμούς Τουρισμού βοήθησε στη δημιουργία ενός τουριστικού marketing με σκοπό την διείσδυση στην αμερικάνικη αγορά. Έτσι μέχρι το 1970 διαμορφώνεται πλήρως ο στόχος του τουριστικού marketing που είναι το σύνολο των μεθόδων που αναπτύσσονται και χρησιμοποιούνται στη διεύρυνση και τη μεταβολή των τουριστικών αγορών (Βαρβαρέσος 1992). Ο τουριστικός προορισμός αποτελεί αγαθό το οποίο πρέπει να καλύπτει τις εκάστοτε ανάγκες και επιθυμίες τις αγοράς, γεγονός που καθιστά την έρευνα βασικό παράγοντα για την αποτελεσματικότητα του τουριστικού προϊόντος. Μέσω της έρευνας αγοράς μπορούν να γίνουν εμφανής οι επιθυμίες του τουρίστα και να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και τα τουριστικά αγαθά για να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εποχής. Στις μέρες μας η έρευνα αυτή καθίσταται ακόμα πιο αναγκαία λόγω του μεγάλου ανταγωνισμού που χαρακτηρίζει πλέον την διεθνή αγορά. Αν έπρεπε να δώσουμε έναν σαφή ορισμό του τι είναι σήμερα το τουριστικό marketing θα λέγαμε ότι είναι η αναγνώριση των αναγκών του τουρίστα-πελάτη και η επικοινωνία μαζί του με σκοπό την διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος.

Η Ελλάδα έχει διαμορφώσει εδώ και δεκαετίες ένα τουριστικό προφίλ το οποίο έχει ως βασικά του γνωρίσματα το μεσογειακό κλίμα, τα πολυάριθμα και ποικιλόμορφα νησιά της και τις ακτές τους. Το προφίλ αυτό όμως αν και διατηρεί τα βασικά του γνωρίσματα πρέπει να προσαρμόζεται στην εποχή και είναι βασικό να διατηρείται η επικοινωνία μεταξύ τουρίστα και τουριστικού προορισμού έτσι ώστε να διατηρείται και ν' αυξάνεται η ζήτηση. Η προώθηση ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας όπως είναι ο τουρισμός περιλαμβάνει:

- Την διαφήμιση
- Τις πωλήσεις
- Τις δημόσιες σχέσεις
- Τη δημοσιότητα
- Τις χορηγίες

- Την άμεση διαφήμιση
- Το merchandising

Η διαφήμιση, όπως και η άμεση διαφήμιση, έχει ως στόχο την ζήτηση του προϊόντος και αποτελεί την επικοινωνία ανάμεσα στον καταναλωτή και στην επιχείρηση, στην προκειμένη περίπτωση ανάμεσα στον τουρίστα και χώρα προορισμού. Τα διαφημιστικά μέσα είναι τα ακόλουθα:

- Η τηλεόραση
- Το ραδιόφωνο
- Ο Τύπος
- Οι αφίσες
- Το Internet

Μία τουριστική εκστρατεία συμπεριλαμβάνει την τουριστική διαφήμιση και την δημοσιότητα. Η δημοσιότητα διαφέρει από την διαφήμιση στο ότι δεν είναι πληρωμένη και ουσιαστικά αποτελεί την δημόσια εικόνα της χώρας η οποία είναι επιθυμητό να είναι άκρως θετική. Η διαφήμιση από την άλλη είναι μία υπηρεσία επί πληρωμή και έχει ως σκοπό να τοποθετηθεί σωστά η χώρα στο εξωτερικό και να περιέχει τα παρακάτω στοιχεία:

- Την ταυτότητα του τουριστικού προορισμού-προϊόντος
- Το περιεχόμενο της υπηρεσίας
- Τα οφέλη στον τουρίστα

Η ποιότητα και η έκταση της διαφημιστικής εκστρατείας σαφώς και υποδηλώνει την ανάπτυξη μίας χώρας και την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών της. Η μέχρι σήμερα προώθηση της Ελλάδος δεν είναι ιδιαίτερα επιτυχημένη και τα αποτελέσματα δεν είναι τα αναμενόμενα. Πλέον όμως η ανάγκη για επιτυχημένη προβολή της χώρας παγκοσμίως είναι ακόμα πιο επιτακτική και λόγω του ανταγωνισμού που έχει φτάσει σε πολύ υψηλό επίπεδο αλλά και λόγω της οικονομικά κρίσιμης περιόδου που διανύουμε. Έκπληξη προκαλεί το ότι η Ελλάδα συναγωνιζόταν στενά τις υπόλοιπες χώρες στις δαπάνες για την τουριστική της προβολή μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 90 όπου οι

δαπάνες αυτές μειώθηκαν σημαντικά. Από το 2004 οι δαπάνες αυξήθηκαν, λόγω και των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα, όπου το 2004 και το 2007 εκτός από τον προβλεπόμενο προϋπολογισμό από τον ΕΟΤ δόθηκαν πρόσθετα κονδύλια για διαφήμιση(Πίνακας 5.1).

Πίνακας 5.1: Δαπάνες για την προώθηση της Ελλάδος στο εξωτερικό για τα έτη 2004,2007,2008

Έτος	Τακτικά Κονδύλια(ευρώ)	Έκτακτα κονδύλια
2004	8.828.000	6.128.294
2007	16.993.519	21.189.824
2008	0	32.105.987(μη ολοκληρωμένο)

Πηγή: Γ. Πατέλλης

Η κυβέρνηση επομένως πράττοντας εύλογα θα αυξήσει τις δαπάνες αυτό τον χρόνο τουλάχιστον κατά 50% έτσι ώστε να επιτευχθεί όσο είναι το δυνατόν περισσότερο σε έκταση και αποδοτικότητα η προώθηση του ελληνικού χώρου ως τουριστικού προορισμού και η διατήρηση της τουριστικής κίνησης μέσα σε αυτή τη δύσκολη περίοδο. Για να είναι όμως αποτελεσματική η προβολή της χώρας μας δεν αρκεί να διατεθούν περισσότερα χρήματα στην διαφημιστική εκστρατεία αλλά και να διαφυλαχτεί η αποδοτικότητα της εφόσον τηρηθούν τα ακόλουθα:

- Να μοιραστούν οι προβλεπόμενες δαπάνες σε 50% για διαφήμιση και 50% για άλλα είδη προώθησης, όπως: συμμετοχές σε τουριστικές εκθέσεις, συνεργασίες με τουριστικά πρακτορεία του εξωτερικού.
- Να αντικατασταθεί το παλιό και πλέον ξεπερασμένο μοντέλο “ήλιος-θάλασσα” από νέα προϊόντα και υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει ο ελληνικός τουρισμός. Να προωθηθούν και άλλα είδη τουρισμού στην Ελλάδα, όπως ο συνεδριακός τουρισμός και ο ιαματικός τουρισμός.
- Να χρησιμοποιηθούν στο έπακρο οι νέες τεχνολογίες της πληροφορικής, όπως το διαδίκτυο, στην προώθηση του ελληνικού τουρισμού.
- Η τουριστική προώθηση θα είναι ακόμα πιο αποτελεσματική με το να υπάρχει σωστή συνεργασία μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Η διαφημιστική αυτή εκστρατεία θα χει ως μέσα της:

- **τον Τύπο:** κείμενα και εικόνες που θα προωθούν το κάλλος της χώρας μας και την φιλοξενία της (ήδη το ποσό που έχει ξοδευτεί για διαφήμιση στα έντυπα μέσα ανέρχεται στα 366.651€).
- **την τηλεόραση:** μέσω τηλεοπτικών σποτ
- **το ραδιόφωνο:** μέσω ηχητικών διαφημιστικών μηνυμάτων
- **το διαδίκτυο:** με Internet banners και τη δημιουργία ιστοσελίδων
- **υπαίθριες αφίσες**

Η αύξηση αυτή της τάξεως του 50% των δαπανών προβολής θα βοηθήσει στο να αποκτήσει το τουριστικό προϊόν ανταγωνιστικό χαρακτήρα και θα συμβάλει στην αύξηση του αριθμού τουριστών και των επενδύσεων στον τομέα αυτό. Η αναπροσαρμογή της στρατηγικής διαφήμισης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό, αναδεικνύεται σε σημαντικό παράγοντα διεξόδου από την κρίση που απειλεί και τον τουρισμό.

5.2 Μείωση Ενιαίου Τέλους Ακινήτων

Το 2008 το υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ανακοίνωσε το νέο καθεστώς φορολόγησης των ακινήτων το οποίο μπορεί μεν να προσέφερε κάποια οφέλη για κάποιους ιδιοκτήτες ακινήτων αλλά δεν ωφέλησε τους περισσότερους. Καταργήθηκε ο ΦΜΑΠ(φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας) και ο φόρος κληρονομιάς και εισήχθη το ΕΤΑΚ(ενιαίο τέλος ακινήτων). Από πολλούς όμως η κατάργηση του ΦΜΑΠ θεωρήθηκε ευνοϊκό μέτρο για τους μεγαλοϊδιοκτήτες και επιβαρυντικό για του μικροϊδιοκτήτες, ενώ ο προσδιορισμός του ΕΤΑΚ στο 1 τοις χιλίοις επί της αντικειμενικής αξίας άφηνε περιθώρια ανεξέλεγκτης αύξησης σε περίπτωση εκ νέου ανοδικής πορείας των αντικειμενικών αξιών.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το νέο φορολογικό νομοσχέδιο ίσχυαν τα ακόλουθα:

- Αφορολόγητα είναι οι κατοικίες αξίας έως 300.000 ευρώ ενώ από το 2009 ισχύει και το αφορολόγητο των κατοικιών κάτω τον 200 τετραγωνικών μέτρων (συν 25 τ. μ. Για κάθε τρίτο παιδί και τα επόμενα).

- Το ελάχιστο τέλος ακινήτων ορίστηκε στο 1 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο για όλα τα κτίσματα εφόσον δεν αναγνωρίζεται από την εφορία φορολογητέα αξία μικρότερη των 1.000 ευρώ το τετραγωνικό μέτρο σε οικισμό μεγαλύτερο των 1000 κατοίκων.
- Στο ΕΤΑΚ φυσικά δεν υπάγονται τα κτίσματα εκτός σχεδίου παρά μόνο εκείνα εντός σχεδίου πόλης.
- Τα ακίνητα τα οποία ανήκουν σε εταιρείες φορολογούνται με 0,6%, εκτός αν πρόκειται για ιδιοχρησιμοποιούμενα τα οποία θα επιβαρύνονται με 0,1%. Για τα λοιπά νομικά πρόσωπα και φορείς θα ισχύουν συντελεστές 0,1% - 0,3%.
- Δε θα χρειαστεί να ξαναδηλωθούν τα ακίνητα, εκτός αν έγιναν λάθη στα Ε9 του 2005-2007 όπου το φυσικό πρόσωπο καλείται να κάνει συμπληρωματική δήλωση. Αντίστοιχα αν υπήρξαν τροποποιήσεις στην περιουσία του από το Ε9 του 2007 καλείται να καταθέσει νέο έντυπο Ε9 μέσα στο 2008.

Σύμφωνα λοιπόν με την ανακοίνωση του πρωθυπουργού το ενιαίο τέλος ακινήτων για τα έτη 2009 και 2010 μειώνεται στο 0,33% από 1% που είχε οριστεί για τα κτίσματα και 6% για τα οικόπεδα ανακουφίζοντας έτσι τους ιδιοκτήτες ξενοδοχειακών μονάδων. Η μείωση αυτή ήταν εδώ και καιρό ένα σταθερό αίτημα των ξενοδόχων και θα βοηθήσει στην βελτίωση και επέκταση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων στην χώρα μας. Παράδειγμα αυτού του αιτήματος των ξενοδόχων είναι ότι ξενοδοχειακή μονάδα μέσα στο 2008(σε 6 μήνες) παρουσίασε ζημιές 8.9 εκατ. Ευρώ καθώς επιβαρύνθηκε αισθητά από το ΕΤΑΚ που ανήλθε σε 3,3 εκατ. Ευρώ.

Η μείωση αυτή είναι ευνοϊκή και για τους ιδιοκτήτες εξοχικών κατοικιών αλλά και για εκείνους που νοικιάζουν κάποια εξοχική κατοικία για ορισμένο χρονικό διάστημα. Οι προβλέψεις από τους εκτιμητές ακινήτων είναι αρκετά δυσοίωνες όσον αφορά την αγορά εξοχικών κατοικιών τα επόμενα χρόνια. Λόγω της οικονομικής δυσκολίας αναμένεται μείωση στις αγοραπωλησίες και στη ζήτηση μεγάλων κατοικιών και διαμερισμάτων καθώς φαίνεται πως οι ενδιαφερόμενοι θα στραφούν προς το ενοίκιο. Βασικό παράγοντα για αυτή την αναμενόμενη πτώση αποτελεί και η φορολόγηση των ακινήτων η οποία επιβαρύνει τους αγοραστές με αποτέλεσμα να επιλέγουν την λύση του ενοικίου για κάποιο χρονικό διάστημα. Επομένως, μία φορολογική ελάφρυνση θα δώσει νέα προοπτική και ώθηση στην αγορά εξοχικών ακινήτων.

5.3 Αναστολή της καταβολής εισφοράς του Ν. 128/75 για το σύνολο των τραπεζικών δανείων των τουριστικών επιχειρήσεων.

Μετά την έκρηξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης του περασμένου έτους και το κλείσιμο πολλών τραπεζών, οι τράπεζες περιόρισαν σε μεγάλο αριθμό την χορήγηση δανείων. Από τον Οκτώβριο του 2008 οι επιχειρηματίες, ανάμεσα τους και οι τουριστικοί επιχειρηματίες, αναζητούν πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό για βελτίωση και ανανέωση των επιχειρήσεων τους εν όψη του δυσοίωνου καλοκαιριού του 2009. Πλην όμως της Εθνικής τράπεζας της Ελλάδος και της Αγροτικής, οι οποίες βοηθούν σταθερά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι υπόλοιπες τράπεζες είναι φειδωλές προς την χορήγηση δανείων και σα να μην έφτανε αυτό αλλάζουν και τους όρους χορήγησης τους. Το περιθώριο κέρδους κάποιων τραπεζών(spread) ήταν από 1,4 έως 2 μονάδες από τα δάνεια που είχαν χορηγήσει, κάτι που ίσχυσε όμως μέχρι την οικονομική κρίση. Τώρα οι επιχειρηματίες υποχρεούνται να καταβάλουν περιθώριο κέρδους έως και 5 μονάδες.

Η Εθνική Τράπεζα μαζί με την τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσαν πως θα χορηγήσουν δάνεια συνολικής αξίας άνω των 4 δισ. ευρώ προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μεγάλο μέρος των οποίων θα διατεθεί στις τουριστικές επιχειρήσεις. Επίσης, η Εθνική έχει ήδη πάνω από 9.500 αιτήματα δανείων και έχει ήδη εγκρίνει πάνω από 2.000.(Πίνακας 5.2).Η ενίσχυση αυτή θα συνδράμει κατά πολύ στην προστασία των τουριστικών επιχειρήσεων σε μία περίοδο όπου πολλές ξενοδοχειακές μονάδες απειλούνται με κλείσιμο.

Πίνακας 5.2:Χορήγηση δανείων(μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου)

Τράπεζα	Δάνεια(ευρώ)	Ποσοστό %
Αγροτική	235.000.000	37
Εθνική	209.000.000	33
Alpha Bank	63.500.000	10
Πειραιώς	44.500.000	7
Eurobank	35.000.000	5.5
Αττικής	25.000.000	4
Marfin, Citibank, Millennium, FBBank, Probank, η Παγκρήτια και οι Συνεταιριστικές Λέσβου και Έβρου	23.000.000	3

Πηγή: ΤΕΜΠΜΕ

Το 1975 ψηφίστηκε ο νόμος 128 (Ν.128/75) από τον τότε υπουργό Οικονομικών Ευάγγελο Δεβλέτογλου και τον υπουργό Συντονισμού Παναγιώτη Παπαληγούρα ο οποίος επιβάρυνε ποσοστιαία όλα τα επιτόκια καταναλωτικών, επιχειρηματικών και στεγαστικών δανείων. Η επιβάρυνση αυτή είναι στις μέρες μας της τάξεως του 0,6% στα επιτόκια των καταναλωτικών και των επιχειρηματικών δανείων και 0,12% για τα στεγαστικά δάνεια. Ο σκοπός αυτής της εισφοράς ήταν να διοχετευτούν τα έσοδα από αυτό το νόμο να δίνονται ως επιδοτήσεις στις επιχειρήσεις εξαγωγών έτσι ώστε να ωφεληθούν οι εξαγωγές της χώρας και να γίνει πιο ανταγωνιστική στον τομέα αυτό. Παρ' όλα αυτά η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επιτρέπει τις επιδοτήσεις των εξαγωγικών επιχειρήσεων στα πλαίσια της ισότητας στην αγορά εξαγωγών και ως αποτέλεσμα τα έσοδα αυτά δεν μπορούν να καταγραφούν στον προϋπολογισμό του κράτους. Επομένως τα έσοδα αυτά συγκεντρώνονται σε έναν λογαριασμό του δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος και θα διατεθούν για σκοπούς που θ' αποφασίσει η κυβέρνηση. Υπολογίζεται ότι τα τελευταία πέντε χρόνια το ποσό που έχει συγκεντρωθεί λόγω της αύξησης αυτής των επιτοκίων είναι 2,7 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα όμως με τον νόμο του 1975 οι τράπεζες οι ίδιες θα έπρεπε να επιβαρύνονται με την εισφορά αυτή προς το κράτος και όχι οι δανειολήπτες όπως πράττουν όλες οι τράπεζες και επιβάλουν αυξημένα επιτόκια. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την επιπλέον επιβάρυνση των επιχειρήσεων εξαγωγών και εισαγωγών και να εμποδίζεται η

οικονομική ανάπτυξη της χώρας από έναν νόμο τον οποίο η ίδια εισήγαγε για να την βοηθήσει στον τομέα της οικονομίας. Ακόμα πιο σφοδρές είναι οι επιπτώσεις αυτές την δυσμενή περίοδο όπου διανύουμε και ιδιαιτέρως για τις τουριστικές επιχειρήσεις που έγιναν δανειολήπτες τα τελευταία χρόνια. Με σκοπό λοιπόν να ελευθερωθούν από αυτό το οικονομικό βάρος οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού, η κυβέρνηση θα αναστείλει το νόμο αυτό για τις τουριστικές επιχειρήσεις μέχρι τον Ιούλιο του 2010. Κατ' αυτό τον τρόπο, από τη μία οι επιχειρηματίες που ήδη αποπληρώνουν κάποια δάνεια θα υποχρεωθούν να πληρώσουν μικρότερες δόσεις μέσα σε αυτό τον κρίσιμο για τον τουρισμό χρόνο αλλά και άλλες επιχειρήσεις δε θα διστάσουν να δανειστούν από τράπεζες με στόχο την βελτίωση της επιχείρησής τους.

5.4 Χρηματοδότηση τουριστικών επιχειρήσεων

Το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας στην οικονομία είναι συναφές με αντίστοιχα οικονομικά προγράμματα άλλων χωρών σε μία προσπάθεια να διασωθεί η παγκόσμια οικονομία. Ήδη στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν η Εθνική Τράπεζα, η Αγροτική Τράπεζα, η Τράπεζα Αττικής, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, η Alpha Bank, η Τράπεζα Πειραιώς, η Πανελλήνια Τράπεζα, η Eurobank και η Proton Bank. Το πρόγραμμα αποτελείται από τρία σκέλη:

- Οι τράπεζες θα παρέχουν στο Δημόσιο ομόλογα συνολικού ύψους 5 δισ. ευρώ ενώ παράλληλα το Δημόσιο θα προχωρήσει στην αγορά προνομιούχων μετοχών των τραπεζών. Η ρευστοποίηση των ομολόγων αυτών από τις τράπεζες θα οδηγήσει σε αντίστοιχη ρευστοποίηση ανάλογου ποσού που θα μπορεί να δοθεί με την μορφή δανείων στις επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα, η ρευστοποίηση από της μετοχές που θ' αγοραστούν από το Δημόσιο.
- Οι τράπεζες θ' αποκτήσουν την δυνατότητα της πώλησης ομολόγων τους με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, οι εγγυήσεις θα είναι ύψους 15 δισ. ευρώ, θα ισχύουν από 3 μήνες έως 3 χρόνια και θα δίνονται έναντι προμήθειας. Θα αντλήσουν ρευστότητα με την πώληση των ομολόγων στους επενδυτές και θα συνεχιστεί η δανειακή ικανότητα των τραπεζών.
- Η τράπεζα θα παρέχει ειδικά ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου ύψους 8 δισ. ευρώ

έναντι προμήθειας ή έναντι εκχώρησης στο Δημόσιο ισόποσου σχεδόν χαρτοφυλακίου δανείων τους προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Τα ομόλογα αυτά θα ρευστοποιούνται από τις τράπεζες και το προϊόν της ρευστοποίησης θα διατίθεται σε στεγαστικά δάνεια και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις με ανταγωνιστικούς όρους.

Επίσης η ΕΕΤ(Ελληνική Ένωση Τραπεζών) ανακοίνωσε:

- Το πρόγραμμα είναι συνολικού ύψους 28 δισ. ευρώ.
- Δεν έχει σκοπό την διάσωση τραπεζών όπως τα αντίστοιχα προγράμματα του εξωτερικού αλλά την διατήρηση της ρευστότητας στην αγορά και την ενίσχυση της οικονομίας μέσω των τραπεζών.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκρίνει όλους τους όρους του προγράμματος.
- Το Πρόγραμμα δεν αφορά την παροχή μετρητών από το κράτος προς τις τράπεζες, αλλά συνδυασμό ομολόγων και εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου και δεν επιβαρύνει τον προϋπολογισμό.
- Εκτός από το έμμεσο όφελος της παροχής ρευστότητας της αγοράς, μέσω του προγράμματος το Ελληνικό Δημόσιο θα έχει απόδοση 10% για τις προνομιούχες μετοχές και έσοδα 230 εκ. ευρώ από τις προμήθειες που θα καταβάλλονται για τις εγγυήσεις και τα ομόλογα κάθε έτος.
- Όσες τράπεζες ακολουθήσουν τα δύο πρώτα σκέλη του προγράμματος δεν θα έχουν την δυνατότητα ελεύθερης διανομής μερισμάτων και πολιτικής παροχής προς τα διοικητικά και ανώτατα στελέχη τους. Το Ελληνικό Δημόσιο θα έχει τη δυνατότητα άσκησης βέτου σε τέτοιες αποφάσεις.

- Μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2009 είχε ήδη ενεργοποιηθεί το τρίτο σκέλος και είχαν δοθεί στις τράπεζες ομόλογα περίπου 3 δισ. ευρώ ενώ αναμένεται να ενεργοποιηθούν οσονούπω και τα άλλα δύο σκέλη του προγράμματος.

Με το πρόγραμμα αυτό θα διευκολυνθεί η δανειοδότηση των επιχειρηματιών και κάθε Έλληνα πολίτη και την χρηματοδότηση επενδύσεων που θα στηρίζουν την οικονομία. Σύμφωνα λοιπόν με την ανακοίνωση του πρωθυπουργού οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με τον τουρισμό θα χρηματοδοτηθούν στα πλαίσια του προγράμματος. Συγκεκριμένα ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ Νίκος Αγγελόπουλος ζήτησε τουλάχιστον 3 δισ. ευρώ από το ποσό που θ' αντλήσουν οι τράπεζες μέσω του προγράμματος να διατεθούν για τις τουριστικές επιχειρήσεις. Αντίστοιχα ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας Eurobank κ. Νικόλαος Νανόπουλος δεσμεύθηκε ότι η τράπεζα θα προσπαθήσει όσο το δυνατόν περισσότερο να καλύψει όσες χρηματικές ανάγκες τουριστικών επιχειρήσεων της ζητηθούν αναγνωρίζοντας την μεγάλη σημασία του τουρισμού στις νέες οικονομικές συνθήκες. Μέσα απ' αυτά τα μέτρα οι επιχειρήσεις αυτές θα χουν την οικονομική δυνατότητα να ενισχυθούν και να οχυρωθούν εν όψη μίας έντονα ανταγωνιστικής περιόδου στον τομέα αυτό.

5.5 Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 και χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα

Το Γ'ΚΠΣ(Γ' κοινοτικό πλαίσιο στήριξης) χωριζόταν σε δύο βασικές κατηγορίες προγραμμάτων: στα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα και στα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά αφορούσαν και το δημόσιο αλλά και τον ιδιωτικό τομέα και είχαν ως στόχο να βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της χώρας. Η προγραμματική όμως αυτή περίοδος διήρκεσε από το 2000 έως το 2006 και έδωσε τη θέση της σε ένα Δ'ΚΠΣ, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, τη νέα προγραμματική περίοδο από το 2007 έως το 2013. Και αυτό είναι ένα σύνολο προγραμμάτων τα οποία χωρίζονται στις δύο βασικές κατηγορίες και είναι τα παρακάτω:

ΤΟΜΕΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

- Ε.Π. Περιβάλλον -Αειφόρος Ανάπτυξη
- Ε.Π. Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας
- Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα
- Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση
- Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
- Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
- Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση
- Ε.Π. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

- Ε.Π. Μακεδονίας-Θράκης
- Ε.Π. Δυτικής Ελλάδος-Πελοποννήσου-Ιόνιων Νησιών
- Ε.Π. Κρήτης-Νήσων Αιγαίου
- Ε.Π. Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδος-Ηπείρου
- Ε.Π. Αττικής

Τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα θα λειτουργήσουν βοηθητικά στα τομεακά δίνοντας έμφαση και βαρύτητα στις ανάγκες και στις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας. Για όλες τις περιφέρειες τα ΠΕΠ θα καλύψουν:

- Κοινωνικές υποδομές
- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων, δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός, μέτρα ανάπτυξης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας)
- Πολιτισμός (ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς)
- Έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας

- Πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης
- Πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών, νησιωτικών περιοχών

Στην νέα προγραμματική περίοδο συμπεριλαμβάνονται και τα Προγράμματα Εδαφικής Κοινοτικής Συνεργασίας (Πίνακας 5.3):

- Πρόγραμμα Ελλάδα-Βουλγαρία
- Πρόγραμμα Ελλάδα-Ιταλία
- Πρόγραμμα Ελλάδα-Κύπρος
- Πρόγραμμα Ελλάδα-Αλβανία
- Πρόγραμμα Ελλάδα-ΠΓΔΜ
- Πρόγραμμα Ελλάδα-Τουρκία

Πίνακας 5.3: Προϋπολογισμός Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

Πρόγραμμα	Προϋπολογισμός προγράμματος (ευρώ)
Ελλάδα-Βουλγαρία	110.735.958
Ελλάδα-Ιταλία	88.955.170
Ελλάδα-Κύπρος	44.593.923
Ελλάδα-Αλβανία	22.143.015
Ελλάδα-ΠΓΔΜ	24.810.005
Ελλάδα-Τουρκία	34.088.992

Πηγή: espa.gr

Η Ελλάδα συμμετέχει επίσης και σε δύο διακρατικά προγράμματα, ένα στον Μεσογειακό χώρο στο οποίο συμμετέχουν η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Μάλτα, η Κύπρος, η Σλοβενία, η Κροατία και η Βοσνία Ερζεγοβίνη και ένα στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης όπου συμμετέχουν η Ιταλία, η Αυστρία, η Ουγγαρία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, καθώς και η Μολδαβία, η Κροατία, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Αλβανία, η ΠΓΔΜ και η Ουκρανία. Η Ελλάδα επίσης συμμετέχει και στα δίκτυα INTERACT, ESPON και URBACT καθώς και στο

Διαπεριφερειακό Πρόγραμμα INTERREG IV C, μαζί με όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. πλην της Γερμανίας, τη Νορβηγία και την Ελβετία.

Προς το παρόν έχουν ξεκινήσει τα προγράμματα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των γυναικών και των ανδρών για τη δημιουργία της δικής τους επιχείρησης στους τομείς μεταποίησης, εμπορίου, υπηρεσιών και τουρισμού. Αναμένεται να ξεκινήσει το συντομότερο δυνατόν και πρόγραμμα ενίσχυσης των μικρών επιχειρήσεων όπως ανακοινώθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών στις 6 Μαρτίου 2009. Υπολογίζεται ότι η συνολική ενίσχυση των κλάδων του εμπορίου, της μεταποίησης, των υπηρεσιών και του τουρισμού θα φθάσουν το 1,3 δις ευρώ. Βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος είναι:

- Αναφέρεται σε επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 50 άτομα.
- Σκοπός θα είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας και η διατήρηση των υπαρχουσών
- Κάθε επενδυτική πρόταση δε θα υπερβαίνει τα 350.000 ευρώ
- Το ποσοστό επιχορήγησης θα ανέρχεται έως και 60% του ενισχυόμενου προϋπολογισμού της επένδυσης.

Τα προγράμματα αυτά του ΕΣΠΑ τα οποία συμπεριλαμβάνουν τον τουρισμό θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας του τομέα. Στόχος είναι ν' αναβαθμιστούν οι τουριστικές μονάδες και η προώθηση των νέων μορφών τουρισμού, και αυτές είναι μόνο μερικές από τις δράσεις του ΕΣΠΑ το οποίο δίνει έμφαση στην εκπαίδευση και στην επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό.

5.6 Μείωση του τέλους διαμονής παρεπιδημούντων για την Αυτοδιοίκηση

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του Ν. 339/1976 ορίζεται ότι το τέλος διαμονής παρεπιδημούντων να είναι 2%. Στις 23 Μαρτίου 2009, όμως, ψηφίστηκε το "Σύστημα Άυλων Τίτλων, διατάξεις για την Κεφαλαιαγορά, φορολογικά θέματα και λοιπές διατάξεις", το οποίο μεταξύ άλλων προβλέπει:

- Μείωση του τέλους διαμονής παρεπιδημούντων από 2% σε 0,5%.

- Αντιστοίχως μειώνεται στο 0,5% και το τέλος επί των ακαθάριστων εσόδων στις περιπτώσεις που προβλέπεται να είναι 2%. Από τη ρύθμιση αυτή εξαιρέθηκαν οι επιχειρήσεις που λειτουργούν εντός τον καζίνο, για εκείνες το τέλος παραμένει σταθερό 2%.

Η κυβέρνηση με την ψήφιση των παραπάνω τροποποιήσεων αποσκοπεί στην επιπλέον ελάφρυνση των τουριστικών επιχειρήσεων. Είναι μία προσπάθεια να αποβάλει το βάρος κάποιων εξόδων των περισσότερων τουριστικών επιχειρήσεων έτσι ώστε να τους προσφέρει προοπτικές ανάπτυξης. Παρ' όλα αυτά προέκυψε έντονη διαφωνία εκ μέρους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης οι οποίοι υποστηρίζουν ότι θα επιφέρει συρρίκνωση των ετήσιων εσόδων τους μία μείωση του ύψους του 1,5% στο τέλος παρεπιδημούντων. Ισχυρίζονται ότι το όφελος για τις τουριστικές επιχειρήσεις δε θα είναι τόσο σημαντικό σε μέγεθος όσο τα σημαντικά έσοδα που θα χάσουν εν όψη οικονομικής κρίσης(Πίνακας 5.4). Αναγνωρίζοντας η κυβέρνηση αυτή την επίπτωση στα οικονομικά των ΟΤΑ μερίμνησε με αύξηση των τελών κυκλοφορίας των οχημάτων κατά 20%.

Πίνακας 5.4: Έσοδα ΟΤΑ 2002-2004(έμφαση στα έσοδα από τα τέλη)

Έτος	Έσοδα τελών	Γενικό Σύνολο Εσόδων(ευρώ)	Καθαρά Έσοδα(ευρώ)
2003	1.059.330	5.096.975	408.545
2004	1.154.513	5.819.255	650.341

Πηγή: ΕΣΥΕ

Τα τέλη κυκλοφορίας επομένως για το 2009 διαμορφώθηκαν ως εξής:

- * 18 ευρώ για ΙΧ οχήματα και μοτοσικλέτες έως 300 κυβικά εκατοστά
- * 46 ευρώ από 301 έως 785 κυβικά
- * 112 ευρώ για 786 έως 1.357 κυβικά
- * 202 ευρώ για οχήματα κυβισμού από 1.358 έως 1.928 κυβικών
- * 446 ευρώ για την κατηγορία από 1.929 έως 2.357 κυβικά
- * 580 ευρώ για τα «μεγάλα» άνω των 2.358 κυβικών εκατοστών

Επιπρόσθετα με την αύξηση των τελών των αυτοκινήτων διπλασιάστηκε το μερίδιο

που αποδίδεται στους δήμους. Οι οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης όμως παραμένουν δυσαρεστημένοι και ζητούν την άρση της τροποποίησης για το τέλος παρεπιδημούντων, ιδιαίτερα στους νησιωτικούς δήμους, κάνοντας λόγο για σοβαρή εξαλάτωση των πόρων τους.

5.7 Μέριμνα για άμεση επιστροφή από τις ΔΟΥ του οφειλόμενου ΦΠΑ

Μετά από τα τεράστια προβλήματα ρευστότητας που παρουσιάστηκαν στις τουριστικές επιχειρήσεις λίγο πριν την έναρξη του έτους και εφόσον κρίνεται ζήτημα επιβίωσης των περισσότερων λόγω της οικονομικής κρίσης, το υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ν' αποστείλει εγκύκλιο σε όλες τις ΔΟΥ της χώρας και τις καλεί να παραχωρήσουν άμεσα την επιστροφή του 90% του οφειλόμενου φόρου στις τουριστικές επιχειρήσεις. Το οφειλόμενο ΦΠΑ (φόρος προστιθέμενης αξίας) προς τις τουριστικές επιχειρήσεις προέρχεται από δαπάνες κατασκευής παγίων, από αγορά επενδυτικού εξοπλισμού και από διαφορά συντελεστών και αφορούν γενικότερα τον τουριστικό κλάδο, όπως τα ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, γραφεία τουρισμού κ. λ. π.

Ο νέος γενικός γραμματέας του Υπουργείου Οικονομικών κ. Α. Σκορδάς κάλεσε τους προϊστάμενους των ΔΟΥ να τηρήσουν τις προβλεπόμενες προθεσμίες της διαδικασίας επιστροφής του πιστωτικού υπολοίπου ΦΠΑ μετά από την υποβολή αιτήσεων από τις τουριστικές επιχειρήσεις. Επισήμανε ότι έχουν υποχρέωση να καταβάλουν το 90% του πιστωτικού υπολοίπου χωρίς έλεγχο μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της αίτησης και το υπόλοιπο 10% κατόπιν προσωρινού ελέγχου ο οποίος μπορεί να είναι τακτικός όταν παρατηρηθούν παραβάσεις. Η τήρηση των προθεσμιών για την επιστροφή θα ελέγχεται από αρμόδιους επιθεωρητές.

Προβλέπεται το μέτρο αυτό να ανακουφίσει τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό τομέα ειδικά σε αυτή την περίοδο των δυσοίωνων προβλέψεων για πτώση του τουρισμού τα επόμενα χρόνια.

5.8 ΤΕΜΠΙΜΕ και κεφάλαια κίνησης

Σε μία προσπάθεια ενίσχυσης των μικρότερων τουριστικών επιχειρήσεων οποιαδήποτε επιχείρηση έχει μέσω τζίρο μέσα σε 3 χρόνια 150.000 ευρώ μπορεί ν' απευθυνθεί σε οποιαδήποτε τράπεζα επιθυμεί και η τράπεζα μπορεί εγκρίνει δάνειο έως 45.000 ευρώ εφόσον πληρεί η επιχείρηση όλες τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις. Στην περίπτωση αυτή μεσολαβεί το ΤΕΜΠΙΜΕ και να εγγυηθεί για την αποπληρωμή του δανείου χωρίς υποθήκη της ιδιοκτησίας της επιχείρησης ή άλλη εξασφάλιση. Σύμφωνα με τον υφυπουργό κ. Βλάχο όσον αφορά το ΤΕΜΠΙΜΕ ισχύουν τα ακόλουθα:

- Το ΤΕΜΠΙΜΕ θα καλύπτει το 80% των δανείων μέχρι 350.000 ευρώ.
- Για το υπόλοιπο 20% η τράπεζα δεν έχει την δυνατότητα να ζητήσει οποιαδήποτε άλλη εξασφάλιση.
- Η προμήθεια του ΤΕΜΠΙΜΕ θα καταβάλλεται απευθείας από την επιχείρηση εφάπαξ, κατά την πρώτη εκταμίευση του δανείου και θα ανέρχεται σε 1% της εγγύησης.
- Η διάρκεια της επιδότησης και της εγγύησης θα είναι τριών ετών.
- Το επιτόκιο θα είναι σταθερό στις 2.1 μονάδες το μήνα.
- Η επιδότηση θα καταβάλλεται ανά εξάμηνο στην τράπεζα από το ΤΕΜΠΙΜΕ.

Ενώ οι προϋποθέσεις για την επιχείρηση είναι:

- Να απασχολεί λιγότερα από 50 άτομα και να έχει κύκλο εργασιών κάθε έτος έως 10 εκ. Ευρώ.
- Να ανήκει σε οποιοδήποτε οικονομικό κλάδο πλην τις υδατοκαλλιέργειες, τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Μέσω του προγράμματος του ΤΕΜΠΙΜΕ, μέχρι τώρα έχουν δοθεί δάνεια σε 18.000 μικρές επιχειρήσεις και συνολικά παραπάνω από 2 δις ευρώ. Η Αγροτική τράπεζα ήταν η πρώτη που συμμετείχε στο πρόγραμμα αυτό και ως τώρα έχει χορηγήσει δάνεια σε επιχειρήσεις που φτάνουν αθροιστικά 485 εκατ. ευρώ σε πάνω από 6.700 επιχειρήσεις. Ωστόσο τελευταία έχει σταματήσει τις δανειοδοτήσεις αυτές λόγω του ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων που ζήτησαν δανειοδότηση δεν ήταν πελάτες

αυτής της τράπεζας αντίθετα με τις υπόλοιπες τράπεζες όπου το μεγαλύτερο μέρος ήταν πελάτες τους, θέτοντας έτσι σε πιστωτικό κίνδυνο την ΑΤΕ.

Αναλόγως και η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει σε αυτή την προσπάθεια ενίσχυσης μέσω ΤΕΜΠΙΜΕ. Έως τώρα έχει παραλάβει 15.000 αιτήματα δανειοδότησης και έχει προωθήσει στο ΤΕΜΠΙΜΕ τις 4.000 συνολικού ποσού 380 εκατ. ευρώ. Αναμένεται να εκταμιευθούν από την ΕΤΕ μέχρι το τέλος του προγράμματος πάνω από 500 εκατ. ευρώ. Επιπρόσθετα, η Εθνική Τράπεζα επιδιώκοντας να αποφύγει κάθε πιστωτικό κίνδυνο προσφέρει αύξηση 25% του ορίου χρηματοδότησης για επιχειρήσεις- πελάτες της.

Μέχρι σήμερα έχουν υπογράψει με το ΤΕΜΠΙΜΕ 19 εμπορικές τράπεζες: η Εθνική Τράπεζα, η Γενική, η Omega Bank, η Ελληνική, η Probank, η Εμπορική, η Αγροτική, η Eurobank, η Πειραιώς, η FBB, η Nova Bank, η Λαϊκή, η Εγνατία Τράπεζα, η Κύπρου, η Aspis Bank, η Αττικής, η Alpha Bank, η Citi Bank, η Marfin Bank, και 16 συνεταιριστικές τράπεζες: η Τράπεζα Δράμας, Λέσβου-Λήμνου, Δωδεκανήσου, Ιωαννίνων, Αχαϊκή, Καρδίτσας, Κορινθίας, Παγκρήτια, Ευβοίας, Λαμίας, Σερρών, Πιερίας, Έβρου, Κοζάνης, Τρικάλων, Χανίων.

Υπολογίζεται ότι ένα στα τέσσερα δάνεια που έχουν εγκριθεί μέχρι τώρα από το ΤΕΜΠΙΜΕ αφορούν κάποια επιχείρηση στην Β. Ελλάδα. Στη Θεσσαλονίκη μόνο έχουν εγκριθεί 1619 δάνεια αξίας 236 εκατ. ευρώ και μέση αξία δανείου τις 146.000 ευρώ.(Πίνακας 5.5)

Πίνακας 5.5:Εγκεκριμένα δάνεια από ΤΕΜΠΙΜΕ στο νομό Θεσσαλονίκης

Επιχειρήσεις	Αριθμός	Εκατ. Ευρώ
Χονδρικού εμπορίου	510	91,8
Λιανικού Εμπορίου	296	27,4
Πώλησης, συντήρησης, επισκευής	88	14,4
Κατασκευαστικού κλάδου	68	12,8

Πηγή: naftemporiki.gr

Η κρίση των ημερών φυσικά και δεν αντιμετωπίζεται με το κλείσιμο της

χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από τις τράπεζες λόγω χρηματοπιστωτικού κινδύνου. Εκεί ακριβώς αποσκοπεί και αυτά τα προγράμματα του ΤΕΜΠΜΕ, στο να μην μείνει στάσιμη η αγορά μπροστά στο φόβο αυτό αλλά να ενεργοποιηθεί αργά και να φτάσει τα προηγούμενα επίπεδα. Όσον αφορά συγκεκριμένα τις τουριστικές επιχειρήσεις, η χρηματοδότηση μέσω ΤΕΜΠΜΕ θα συμβάλει στο να βρεθούν πόροι για βελτίωση των ξενοδοχειακών μονάδων και εκσυγχρονισμό σε όλες τις τουριστικές υπηρεσίες.

5.9 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και οφειλόμενες επιχορηγήσεις

Ο Επενδυτικός Νόμος 3299/2004 δίνει κίνητρα επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη, την αύξηση της απασχόλησης, την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων:

- Επιχορήγηση από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.
- Επιδότηση από το Δημόσιο για την κάλυψη τμήματος για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.
- Φορολογική απαλλαγή μέρους ή του συνόλου της αξίας του επενδυτικού σχεδίου και του κόστους μίσθωσης του εξοπλισμού.
- Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο, για μια διετία, τμήματος του μισθολογικού κόστους των δημιουργούμενων, εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωσή του επενδυτικού σχεδίου, θέσεων απασχόλησης.

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων που προβλέπει ο Επενδυτικός Νόμος αποτελεί μέρος της επενδυτικής και αναπτυξιακής πολιτικής του κράτους με σκοπό την αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος. Φορείς αυτών των επενδύσεων είναι τα Υπουργεία, οι Περιφερειακές και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τα Νομικά Πρόσωπα

Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, οι Ανώνυμες Εταιρείες του Δημοσίου και καλύπτονται οικονομικά από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων(ΠΔΕ).

Η χρηματοδότηση του ΠΔΕ παρέχεται με μία από τις ακόλουθες μορφές ανάλογα με τη φύση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών:

α. Χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους για ενέργειες και δράσεις κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων.

β. Χρηματοδότηση από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους των εγκεκριμένων ενεργειών και δράσεων στα πλαίσια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ), των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, του Ταμείου Συνοχής (Ν.2860/2000) και των Λοιπών Κοινοτικών Προγραμμάτων.

γ. Χρηματοδότηση προγραμμάτων δανειοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΤΑΣΕ) και άλλων Διεθνών Οργανισμών.

δ. Επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Ν.2515/97 άρθρο 18).

ε. Χρηματοδότηση με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου των ανώνυμων εταιρειών του Δημόσιου Τομέα (ΔΕΚΟ).

στ. Χρηματοδότηση Επενδυτικών και Λοιπών δραστηριοτήτων που εξειδικεύονται με Προεδρικά Διατάγματα ή Υπουργικές Αποφάσεις.

ζ. Χρηματοδότηση με συνεισφορές τρίτων.(Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)

Ο υπουργός οικονομίας Γιώργος Αλογοσκούφης ενέκρινε τον Ιανουάριο του 2009 την άμεση εκταμίευση 1,7 δισ. ευρώ από το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων. Πέρυσι το πρόγραμμα ήταν συρρικνωμένο, αυτό δικαιολογήθηκε ως φόβος από την κυβέρνηση μην αυξηθεί το δημόσιο χρέος και η Ελλάδα βρεθεί σε ακόμα πιο δυσμενή σχέση. Θα μπορούσε όμως το πρόγραμμα αυτό να παίξει ανασταλτικό ρόλο απέναντι στην κρίση και στην ανάπτυξη του κράτους. Οι υποδομές στον τομέα του τουρισμού που πρέπει να προωθηθούν είναι επένδυση και για το μέλλον του τομέα. Αναμένεται επομένως εκ μέρους της κυβέρνησης να δοθεί έμφαση μέσα στο 2009 για βελτίωση τόσο των

μεταφορικών δικτύων, των τουριστικών μεταφορικών μέσων και της κοινωνικής υποδομής, δηλαδή μουσείων, λιμανιών, τουριστικών αξιοθέατων κ. τ. λ.

5.10 Λειτουργική τακτοποίηση ξενοδοχειακών μονάδων

Σε περίπου 3.500 από τις 9.000 που λειτουργούν συνολικά στον ελληνικό χώρο, ανέρχονται οι ξενοδοχειακές μονάδες που λειτουργούν με μικρές ή μεγάλες πολεοδομικές παραβάσεις, ενώ δεν έχει υπολογιστεί ο αριθμός των ενοικιαζόμενων δωματίων που έχουν πολεοδομικές εκκρεμότητες.

Το νομοσχέδιο για τη νομοθετική ρύθμιση των ξενοδοχειακών μονάδων που λειτουργούν με πολεοδομικές παραβάσεις είχε αποσταλεί στους αρμόδιους υπουργούς για υπογραφή και μετά θα το κατέθεταν στην Βουλή μόλις πριν την προκήρυξη των πρόωρων εκλογών του 2007. Με το νομοσχέδιο “Νέες Μορφές Τουρισμού Υπαίθρου και λοιπές διατάξεις” προβλεπόταν:

- Η χορήγηση προσωρινού σήματος λειτουργίας σε όσα ξενοδοχεία δεν έχουν το ειδικό σήμα λειτουργίας εφόσον παραβαίνουν πολεοδομικά. Οι ξενοδοχειακές αυτές μονάδες είναι υποχρεωμένες να τηρούν τις προϋποθέσεις ασφάλειας και υγιεινής, όπως σύστημα πυρασφάλειας και διαχείρισης αποβλήτων. Με αυτό το σήμα όμως θα διευθετούνταν προσωρινά οι πολεοδομικές τους παραβάσεις και θα ήταν μία προσωρινή λύση του προβλήματος.

Μετά το 1993 και την εφαρμογή του Ν. 2160 όπου επιβλήθηκαν πρόστιμα σε όσες επιχειρήσεις δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις χορήγησης του ειδικού σήματος το ζήτημα παραμένει εκκρεμές. Στο πλαίσιο των μέτρων για την στήριξη του τουρισμού αναμένεται μέσα στον Απρίλιο να κατατεθεί στην Βουλή νομοσχέδιο, το οποίο θα ρυθμίσει το θέμα της λειτουργικής τακτοποίησης των ξενοδοχείων με πολεοδομικές παραβάσεις. Το προτεινόμενο νομοσχέδιο από το υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης είναι:

“ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

1. Στα τουριστικά καταλύματα της παρ. 1 Α και 1 Β του άρθρου 2 του Ν. 2160/1993, τα οποία λειτουργούν κατά τη δημοσίευση του παρόντος, χωρίς το προβλεπόμενο ειδικό σήμα λειτουργίας, λόγω α) μη χορήγησής του και β) λόγω λήξης ισχύος των πιστοποιητικών, χορηγείται ειδικό σήμα λειτουργίας, εφόσον οι ιδιοκτήτες ή οι εκμεταλλευόμενοι αυτά, υποβάλλουν εντός τετραμήνου, από της δημοσίευσής του παρόντος, αίτηση χορήγησης του σήματος και τα προβλεπόμενα στο παρόν άρθρο δικαιολογητικά.

Α. Πιστοποιητικό πυρασφάλειας, δετούς ισχύος, για το σύνολο της υφιστάμενης κτιριακής εγκατάστασης, που εκδίδεται από την οικεία Πυροσβεστική Υπηρεσία, εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός μηνός, μετά από την υποβολή και τον έλεγχο απ' αυτήν: α) Μελέτης πυροπροστασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β του Π4 71/1988 και β) βεβαίωσης διπλωματούχου μηχανολόγου μηχανικού και του ιδιοκτήτη ή του εκμεταλλευόμενου το τουριστικό κατάλυμα (φυσικού προσώπου ή νόμιμου εκπροσώπου του νομικού προσώπου) ότι έχουν ληφθεί όλα τα προβλεπόμενα από την μελέτη μέτρα και μέσα πυροπροστασίας. Η ΠΥ δύναται να διενεργεί έκτακτους δειγματοληπτικούς ελέγχους, εντός της ταχθείσας προθεσμίας του ενός μηνός, προς διαπίστωση της τήρησης ή μη των μέτρων και μέσων πυροπροστασίας. Σε περίπτωση που η Πυροσβεστική Υπηρεσία διαπιστώνει ελλείψεις στη μελέτη ή αποκλίσεις στην εφαρμογή των οριζόμενων σ' αυτήν μέτρων παθητικής και ενεργητικής πυροπροστασίας, είτε κατόπιν της μελέτης του υποβληθέντος φακέλλου, είτε κατόπιν του διενεργηθέντος δειγματοληπτικού ελέγχου, δύναται να χορηγεί Πιστοποιητικό Πυρασφάλειας προσωρινής ισχύος εντός της παραπάνω προθεσμίας, το οποίο θα γίνεται αποδεκτόν για διάστημα έως έξι (6) μηνών, εντός του οποίου υποχρεούται ο ιδιοκτήτης ή ο εκμεταλλευόμενος το τουριστικό κατάλυμα να άρει τις διαπιστωθείσες πλημμέλειες.

Β. Βεβαίωση και τεκμηρίωση, με τεχνικά στοιχεία, της επάρκειας της κτιριακής εγκατάστασης από πλευράς στατικής, αντισεισμικής και δομικής, από δύο διπλωματούχους μηχανικούς του Πολυτεχνείου ή άλλης ισοδύναμης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, που να καλύπτουν το σύνολο των υφιστάμενων εγκαταστάσεων της επιχείρησης.

Γ. Βεβαίωση της αρμόδιας Διεύθυνσης Υγιεινής της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και τεκμηρίωση, με τεχνικά στοιχεία, της επάρκειας της υφιστάμενης

εγκατάστασης διαχείρισης υγρών αποβλήτων, σύμφωνα με την παράγραφο Ζ του Π.4. της 20/1/1988 (ΦΕΚ 61/4') καθώς και καλής λειτουργίας του αποχετευτικού συστήματος του καταλύματος ή βεβαίωση σύνδεσης με το αποχετευτικό σύστημα του δήμου από τον οικείο ΟΤΑ.

Δ. Πλήρη σειρά αρχιτεκτονικών σχεδίων της υφιστάμενης κατάστασης των κτιριακών και λοιπών εγκαταστάσεων του καταλύματος συνοδευόμενα από υπεύθυνη δήλωση του επιχειρηματία, στην οποία δηλώνεται ότι τα υποβαλλόμενα σχέδια αποτυπώνουν την υφισταμένη κατάσταση του καταλύματος και των εγκαταστάσεών του. Κάθε θεώρηση των αρχιτεκτονικών σχεδίων δεν συνεπάγεται οποιασδήποτε φύσεως νομιμοποίηση, εκτός από την προβλεπόμενη τακτοποίηση που προβλέπεται στο παρόν.

Ε. Παράβολο υπέρ του Δημοσίου και υπέρ ΤΕΑΠΠΕΡΤΤ, το ύψος των οποίων καθορίζεται με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Τουριστικής Ανάπτυξης.

2. Εφόσον η αίτηση υπαγωγής στην παρούσα ρύθμιση αφορά το πρώτον, χορήγηση σήματος λειτουργίας του τουριστικού καταλύματος και όχι ανανέωση των πιστοποιητικών του ήδη χορηγούμενου, πέραν των δικαιολογητικών της προηγούμενης παραγράφου υποβάλλονται και η αρχικώς εκδοθείσα οικοδομική άδεια και η αρχική έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

3. Το ειδικό σήμα λειτουργίας χορηγείται από τις κατά τόπον αρμόδιες ΠΥΤ, μετά από έλεγχο πληρότητας του συνοδευτικού φακέλου δικαιολογητικών, εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός μηνός από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως. Για τα χορηγηθέντα με τη διαδικασία του παρόντος σήματα λειτουργίας δύνανται να διενεργούνται, εκ των υστέρων, από τις κατά νόμον αρμόδιες υπηρεσίες, έλεγχοι της πληρότητας και της ακρίβειας των υποβληθέντων δικαιολογητικών.

4. Σε κάθε Περιφέρεια συγκροτούνται, με αποφάσεις του υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, πενταμελείς επιτροπές, αποτελούμενες από δύο υπαλλήλους του υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, δύο υπαλλήλους του ΕΟΤ, εκ των οποίων ο ένας από την κατά τόπο αρμόδια ΠΥΤ και από έναν εκπρόσωπο του ΞΕΕ, οι οποίες επιλύουν τυχόν διαφορές, μεταξύ του αιτούντος τη χορήγηση ή την ανανέωση των δικαιολογητικών του σήματος λειτουργίας και της αρμόδιας ΠΥΤ, από την εφαρμογή της οριζόμενης στο παρόν διαδικασίας και τη χορήγηση του ειδικού σήματος.

Η απόφαση της επιτροπής εκδίδεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός μηνός από την κατάθεση της σχετικής προσφυγής του αιτούντος.

5. Με απόφαση του υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης ορίζεται το ύψος και η

διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης τελών για τη χορήγηση του ειδικού σήματος λειτουργίας, κατά τη διαδικασία του παρόντος, ανάλογα αν πρόκειται για αρχικό σήμα λειτουργίας ή για ανανέωση των δικαιολογητικών αυτού, το είδος και την κατηγορία του τουριστικού καταλύματος και τη δυναμικότητα αυτού. Επίσης με απόφαση του υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης καθορίζεται και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια του παρόντος

6. Οποιοδήποτε τουριστικό κατάλυμα της παρ. 1 Α και της παρ. 1Β του άρθρου 2 του Ν. 2160/1993 αντίστοιχα, λειτουργεί χωρίς ειδικό σήμα λειτουργίας θα σφραγίζεται, θα επιβάλλεται δε πρόστιμο που καθορίζεται με απόφαση του υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης.”

5.11 Μετατροπή εποχικού επιδόματος ανεργίας σε επίδομα εργασίας

Η ανεργία στην Ελλάδα αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα το οποίο εδώ και χρόνια το ελληνικό κράτος προσπαθεί να καταπολεμήσει. Το ποσοστό ανεργίας άρχισε να μειώνεται το 2004 με αποκορύφωμα τον Αύγουστο του 2008 όπου έπεσε στο 7,1% του πληθυσμού. Μέχρι τότε δεν είχαν αρχίσει να γίνονται ορατά τ' αποτελέσματα της χρηματοπιστωτικής κρίσης, έως το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους όπου η ανεργία άρχισε πάλι να χειρονοδική πτώση και έφτασε το Δεκέμβριο του 2008 το ποσοστό του Δεκεμβρίου του 2007(Πίνακας 5.6). Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ η πτώση στον τομέα της απασχόλησης αναμένεται να επιδεινωθεί μέσα στο 2009 αντανακλώντας την κρίση στο εμπόριο, στις κατασκευές και στον τουρισμό.

Πίνακας 5.6: Η ανεργία στην Ελλάδα 2004-2008

Έτος-Δεκέμβριος	Ποσοστό ανέργων επί του συνολικού πληθυσμού%
2004	10,7
2005	9,7
2006	9,3
2007	8,9
2008	8,9

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 5.7: Ποσοστό ανεργίας ανά περιφέρεια 2008

Περιφέρεια	Ποσοστό ανεργίας (%) Οκτώβριος-Δεκέμβριος
Αττική	6,8
Στερεά Ελλάδα	8,7
Δυτική Ελλάδα	9,8
Ήπειρος	10,5
Θεσσαλία	9,3
Κρήτη	8,2
Πελοπόννησος	7
Βόρειο Αιγαίο	4,6
Νότιο Αιγαίο	7,2

Πηγή: ΕΣΥΕ

Δυσοίωνες είναι και οι προβλέψεις για την απασχόληση στον τομέα του τουρισμού για το καλοκαίρι του 2009 καθώς η ανεργία υπολογίζεται να αγγίξει το 12,7%. Ενδεικτικό είναι ότι την ερχόμενη τουριστική περίοδο αναμένεται να εργασθούν οι 220.000 από το σύνολο των 340.000 εργαζομένων στον τουριστικό τομέα. Η ελληνική κυβέρνηση όμως στηρίζεται στον τουρισμό για την αντιμετώπιση της επερχόμενης κρίσης στο εργατικό δυναμικό της χώρας, επιδιώκοντας την δημιουργία επιπλέον θέσεων εργασίας στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της χώρας. Τα μέτρα που έχουν ανακοινωθεί για την οχύρωση του τουρισμού στοχεύουν και στη δημιουργία νέων θέσεων. Τα μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου στον τομέα της απασχόλησης, όσον αφορά τον τουρισμό, είναι:

- Προγράμματα τύπου stage
- Επιδοτήσεις νέων ελεύθερων επαγγελματιών
- Μετατροπή του εποχικού βοηθήματος σε «επίδομα απασχόλησης»

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται τα προγράμματα Επιχορήγησης 6.000 Νέων Επιστημόνων (όπως γιατρών, δικηγόρων και μηχανικών), Επιδότησης Επιχειρήσεων για την πρόσληψη 10.000 ανέργων, Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων σε διάφορες περιοχές της χώρας για 15.000 ανέργους, καθώς και το μέτρο για τη μετατροπή του επιδόματος ανεργίας σε «επίδομα απασχόλησης» προς όφελος 60.000 ανέργων.

Σύμφωνα με αυτό ο ΟΑΕΔ θα δίνει τα επιδόματα ανεργίας σε όποια επιχείρηση προσλάβει τους ανέργους έστω και με τον κατώτατο μισθό.

Το πρόγραμμα πρόσληψης εποχικού προσωπικού μπορούν να συμμετάσχουν όλες οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις με άδεια λειτουργίας και εφόσον διαπιστωθεί ότι τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2009 απασχολούν τον ίδιο αριθμό προσωπικού που απασχολούσαν τους αντίστοιχους μήνες του περασμένου έτους. Η επιχορήγηση αυτή θα διαρκέσει δύο μήνες και θα λήξει στις 31 Μαΐου 2009. Η τουριστική επιχείρηση επίσης υποχρεούται να αμείβει το προσωπικό που απασχολεί κατά τον ίδιο τρόπο με τον περασμένο χρόνο.

Σαφώς το μέτρο αυτό βοηθήσει σημαντικά στην διατήρηση των θέσεων εργασίας καθώς η παγκόσμια οικονομική κρίση απειλεί και τις θέσεις εργασίας σε όλους τους τομείς. Η δαπάνη εκ μέρους του κράτους για το παραπάνω πρόγραμμα θα διατεθεί από τ' αποθέματα του κλάδου ΛΑΕΚ/ΟΑΕΔ και υπολογίζεται σε 50 εκατ. ευρώ,

5.12 Αύξηση δελτίων κοινωνικού τουρισμού

Το ετήσιο πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού δίνει την δυνατότητα στους εργαζόμενους, τους συνταξιούχους και στα προστατευόμενα μέλη τους να πραγματοποιήσουν διακοπές σε μέρη της επιλογής τους με πολύ μικρό κόστος. Ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας εφαρμόζει και φέτος το πρόγραμμα αυτό με μεγαλύτερο αριθμό δικαιούχων σε σχέση με πέρυσι και χωρίς όρια εισοδήματος. Για το 2009 προβλέπεται το πρόγραμμα να παρέχει 630.000 εισιτηρίων κοινωνικού τουρισμού συνολικής αξίας 68 εκατ. ευρώ και με την συμμετοχή 200 τουριστικών επιχειρήσεων σε όλη τη χώρα. Οι επιχειρήσεις που θα συμμετάσχουν είναι:

- Ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια από ενός έως πέντε αστεριών
- Ενοικιαζόμενα διαμερίσματα από δύο έως τεσσάρων κλειδιών
- Παραδοσιακά καταλύματα α' και β' τάξης
- Επαύλεις
- Camping με παροχή ημιδιατροφής

Τα εισιτήρια κοινωνικού τουρισμού παρέχουν διαμονή 7 ημερών και τη δυνατότητα πρωινού και γεύματος.

Οι δικαιούχοι είναι:

- Οι εργαζόμενοι που καταβάλλουν εισφορές υπέρ του Οργανισμού Εργατικής Εστίας και έχουν πραγματοποιήσει 100 ημέρες εργασίας ή 50 ημέρες επιδοτούμενης ανεργίας το έτος 2008.
- Οι εργαζόμενοι σε οικοδομικές εργασίες που καταβάλλουν εισφορές υπέρ ΟΕΕ και έχουν πραγματοποιήσει 75 ημέρες εργασίας ή 50 ημέρες επιδοτούμενης ανεργίας.
- Οι εργαζόμενοι στη Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη Πειραιά που καταβάλλουν εισφορές υπέρ ΟΕΕ και έχουν πραγματοποιήσει 50 ημέρες εργασίας ή επιδοτούμενης ανεργίας το έτος 2008.
- Οι άγαμες μητέρες και οι μονογονεϊκές οικογένειες (που έχουν εν ζωή ένα γονέα), που καταβάλλουν εισφορές υπέρ ΟΕΕ και έχουν πραγματοποιήσει 50 ημέρες εργασίας ή επιδοτούμενης ανεργίας το έτος 2008.
- Οι συνταξιούχοι που συνταξιοδοτήθηκαν από φορέα στη διάρκεια ασφάλισης του οποίου κατέβαλλαν εισφορές υπέρ ΟΕΕ τουλάχιστον 1.500 ημέρες εργασίας.
- Όσοι έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας στο κλάδο ασφάλισης κατά του κινδύνου εργασίας σε προηγούμενο της συνταξιοδότησής τους φορέα.
 - Οι συνταξιούχοι που συνταξιοδοτήθηκαν από φορέα στη διάρκεια ασφάλισης του οποίου κατέβαλλαν εισφορές υπέρ ΟΕΕ τουλάχιστον 1.500 ημέρες εργασίας .
- Όσοι έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας στο κλάδο ασφάλισης κατά του κινδύνου εργασίας σε προηγούμενο της συνταξιοδότησής τους φορέα. Εξαιρούνται όσοι έκαναν αυτασφάλιση προκειμένου να συμπληρώσουν τις απαιτούμενες ημέρες εργασίας . Γι αυτούς απαιτούνται 4.000 ημέρες εργασίας για

κλάδο κατά του κινδύνου της ανεργίας .

- Τα άτομα με αναπηρία , με ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο του 67% , εφ' όσον αυτό προκύπτει από γνωματεύσεις Α/βαθμίων ή Β/βαθμίων Υγειονομικών Επιτροπών των ίδιοι και τα προστατευόμενα μέλη τους, ανεξάρτητα αν έλαβαν την παροχή αυτή το έτος 2008 και δεν δικαιούνται εισιτήρια θερινού εκδρομικού προγράμματος 'η κρουαζιέρας ή εκδρομής στην Κύπρο ή εισιτήρια Διακοπών ,έτους 2009 . Για το συνοδό τους θα χορηγείται δελτίο κοινωνικού τουρισμού στη περίπτωση που η αναγκαιότητα συνοδείας προκύπτει από βεβαίωση του ασφαλιστικού φορέα.
- Οι υπάλληλοι του ΟΤΕ, μετά την ισχύ της διάταξης του άρθρου 28 του νόμου 2676/99 και του αριθμ19467/6/3/01 διευκρινιστικού εγγράφου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .
- Οι υπάλληλοι του ΟΣΕ , μετά την ισχύ της διάταξης του άρθρου 8 του νόμου 2671/98.
- Οι υπάλληλοι των ΕΛΤΑ ,μετά την ισχύ της διάταξης του άρθρου 26 του νόμου 2668/98.
- Οι εργαζόμενοι στον Ενιαίο Δημοσιογραφικό Οργανισμό Επικουρικής Ασφάλισης και Περίθαλψης.
- Οι ορκωτοί λογιστές που καταβάλλουν εισφορές υπέρ ΟΕΕ.
- Οι συνταξιούχοι του ΤΑΠΟΤΕ (ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, ΟΣΕ), που συνταξιοδοτήθηκαν μέχρι 31/12/1977 και όσοι συνταξιοδοτήθηκαν από 1/1/2006 και μετά.
- Οι συνταξιούχοι του << ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ >> όσοι : α) συνταξιοδοτήθηκαν μέχρι και 20/3/1988. β) όσοι συνταξιοδοτήθηκαν από 21/3/1988 και μετά ,εφόσον δεν υπήχθησαν στην ασφαλιστική κάλυψη του Δημοσίου.

Το Πρόγραμμα αφορά συνολικά σε 105.000 δικαιούχους οι οποίοι κατανέμονται ως εξής:

- Πρόγραμμα 8ήμερων Διακοπών: 95.000 δικαιούχοι
- Πρόγραμμα 3ης ηλικίας: 6.000 δικαιούχοι
- Πρόγραμμα εκδρομών: 4.000 δικαιούχοι

5.13 Κατάρτιση εργαζομένων

Ένα ακόμα μέτρο που αναμένεται να ληφθεί μέσα στο 2009 πριν την έναρξη της τουριστικής περιόδου είναι το Πρόγραμμα Κατάρτισης του ΕΣΠΑ στον τομέα του τουρισμού με σκοπό την προστασία της απασχόλησης στον τομέα αυτό που αναμένεται να πληγεί σημαντικά. Ήδη η υπουργός Φάνη Πετραλιά υπέγραψε τις διευκρινιστικές αποφάσεις σύμφωνα με τις οποίες θα μπει σε εφαρμογή το πρόγραμμα. Το συνολικό ποσό που θα διατεθεί είναι 45 εκατ. ευρώ και θα καλύψει την ανάγκη για εργασία 3.500 ανέργων. Οι επιχειρήσεις που θα πάρουν μέρος θα προσλάβουν το 30% των εργαζομένων.

5.14 Αντιμετώπιση των ζημιών στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Αθήνας λόγω των πρόσφατων επεισοδίων

Οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας για το θάνατο του μαθητή Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου από πυρά ειδικού φρουρού τον Δεκέμβριο του 2008 μετατράπηκαν σε πολύ σοβαρά επεισόδια στο κέντρο της Αθήνας τα οποία διήρκεσαν για αρκετές μέρες προκαλώντας χάος και μεγάλες καταστροφές. Πολλά καταστήματα και αυτοκίνητα κάηκαν, ενώ δημόσια κτίρια και ξενοδοχεία πυρπολήθηκαν. Παράδειγμα αποτελεί το ξενοδοχείο Τιτάνια στην οδό Πανεπιστημίου και το Athens Plaza στην πλατεία Συντάγματος τα οποία υπέστησαν σοβαρές ζημιές. Σύμφωνα με τον πρωθυπουργό της Ελλάδος Κώστα Καραμανλή, θα ληφθεί μέριμνα για την επισκευή και τόνωση αυτών των ξενοδοχείων και όσον έγιναν στόχος των καταστροφικών επεισοδίων του Δεκεμβρίου.

6. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΟΧΥΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

6.1 Πλαίσιο λειτουργίας τουριστικών γραφείων

Για αρκετά χρόνια είχε τονιστεί η ανάγκη αναθεώρησης της νομοθεσίας περί λειτουργίας των τουριστικών γραφείων για να προστατευθούν οι τουρίστες από τους παράνομους διοργανωτές ταξιδιών. Έχει υπολογισθεί ότι ο αριθμός των ταξιδιωτικών γραφείων που λειτουργούν παράνομα είναι σχεδόν ίσος με τον αριθμό των νόμιμων επιχειρήσεων και εξαπατούν κυρίως τους ταξιδιώτες του θρησκευτικού τουρισμού και των μαθητικών εκδρομών.

Το νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των τουριστικών γραφείων προβλέπεται να προωθηθεί σύντομα και θα καθορίζει:

- Την τροποποίηση της βασικής νομοθεσίας των τουριστικών γραφείων.
- Την προσαρμογή του Ν. 339/1996 περί οργανωμένων ταξιδιών με τον οποίο εξασφαλίζεται ο ταξιδιώτης σε περίπτωση αφερεγγυότητας ή πτώχευσης του τουριστικού γραφείου μέσω ασφαλιστηρίου συμβολαίου ή μέσω τραπεζικών εγγυήσεων.
- Την δημιουργία ενός οργανισμού που θα αποσκοπεί στην προστασία του τουρίστα σε περίπτωση αφερεγγυότητας του ταξιδιωτικού γραφείου (Συνεγγυητικό Κεφάλαιο).

6.2 Κολυμβητικές Δεξαμενές

Μεγάλος αριθμός τουριστικών καταλυμάτων αντιμετώπιζε για καιρό το πρόβλημα της αδειοδότησης των κολυμβητικών δεξαμενών που υπάρχουν στις εγκαταστάσεις τους. Τον Ιούνιο όμως του περασμένου χρόνου δόθηκε η λύση με την προώθηση σχεδίου

διάταξης για τη ρύθμιση της λειτουργίας των κολυμβητικών δεξαμενών. Στην διάταξη αυτή τίθεται μια σειρά προϋποθέσεων που εστιάζουν σε σημεία στατικής επάρκειας και κατασκευαστικής αρτιότητας, ασφάλειας, υγιεινής, αποχέτευσης και καθαριότητας. Θα χορηγείται επομένως επταετής άδεια σε όσες τουριστικές επιχειρήσεις έχουν κολυμβητικές δεξαμενές:

α) Έχουν κατασκευασθεί με νόμιμη οικοδομική άδεια, ή προσκομίζεται βεβαίωση υπογεγραμμένη από διπλωματούχο μηχανικό ότι πληρούνται οι αναγκαίες δομικές και στατικές προϋποθέσεις.

β) Πληρούν τις προδιαγραφές υγιεινής της υπ' αρ. Γ1/443/73 (ΦΕΚ 87/Β/24.01.73), όπως τροποποιήθηκε με την Γ4/1150/76 (937/ΦΕΚ 937/Β/76) υγειονομική διάταξη και την υπ' αρ. ΔΥΓ2/80825/05 (ΦΕΚ 120/Β/02.02.06) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης – Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αυτές είναι:

- σχεδιαγράμματα εις τριπλούν με πρωτότυπη υπογραφή από την Πολεοδομία ή μηχανικού,
- μελέτη διάθεσης αποβλήτων εις τριπλούν
- Τεχνική Έκθεση Μηχανολόγου εις τριπλούν στην οποία θα περιλαμβάνονται τα παρακάτω στοιχεία:
 - Ποιότητα νερού τροφοδοσίας (βεβαίωση Ο.Τ.Α.)
 - Χωρητικότητα δεξαμενής και οριζόντιες διαστάσεις αυτής
 - Ρυθμός ανακυκλοφορίας ύδατος

- Φίλτρα (επιφάνεια διήθησης σε m³/h, διηθητική ικανότητα, αριθμός), αντλίες, εκκένωση (αποχετευτική ικανότητα), αύλακες υπερχειλίσης
- Απολύμανση *τρόπος απολύμανσης, έλεγχος αλγοειδών, τρόπος ρύθμισης PH, έλεγχος υπολειμματικού χλωρίου)
- Έλεγχος μικροβιολογικής ποιότητας νερού και εργαστηριακές εξετάσεις

-Μέτρα ασφαλείας λουομένων, σωσίβια, κατάλογος τηλεφώνων, σήμανση, κλίση πυθμένα

- Ορισμός επόπτη ασφαλείας, υπευθύνου λειτουργίας, υπευθύνου καθαριότητας και αναφορά στα καθήκοντα αυτών.

γ) Εφόσον το τουριστικό κατάλυμα εντός του οποίου λειτουργούν, διαθέτει λιγότερες από 50 κλίνες, δεν είναι υποχρεωτικός για την χορήγηση και διατήρηση της άδειας ο ορισμός επόπτη ασφαλείας, υπευθύνου λειτουργίας, υπευθύνου καθαριότητας να είναι διαφορετικά πρόσωπα και αναφορά στα καθήκοντα αυτών, αλλά είναι δυνατόν, όλες αυτές οι ιδιότητες να αναφέρονται σε ένα πρόσωπο, υπεύθυνο για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών.

6.3 Boutique Hotels

Προωθείται διάταξη με την οποία δίνεται ο ακριβής ορισμός των Ξενοδοχείων Boutique, με βάση τα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις της επιτροπής για την επεξεργασία των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών τους. Το πρόγραμμα, που θα ενταχθεί στο ΕΠΑΝ ΙΙ αφορά την αναβάθμιση μικρών- μέχρι 50 δωμάτια- παλαιών ξενοδοχειακών μονάδων με υψηλή αρχιτεκτονική αισθητική, παροχή υψηλού επιπέδου

υπηρεσιών προσωπικής εξυπηρέτησης και άριστων υποδομών και ευκολιών στα δωμάτια.

6.4 Camping

Έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία κατάταξης σε κατηγορίες των οργανωμένων Camping από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης και ο καθορισμός των λειτουργικών και τεχνικών προδιαγραφών τους. Υπάρχουν πέντε κατηγορίες κατάταξης, από ένα έως πέντε αστέρια, βάση συγκεκριμένων προδιαγραφών και κριτηρίων που χωρίζονται σε λειτουργικές και τεχνικές προδιαγραφές.

α) Τεχνικές

- Έγκριση καταλληλότητας του γηπέδου:
 - Να παρουσιάζει ενδιαφέρον από άποψη φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
 - Να βρίσκεται πλησίον οδικών αρτηριών από τις οποίες η προσπέλαση να είναι εύκολη με δρόμους καλής βατότητας πλάτους τουλάχιστον 5,50 μ.
 - Να είναι εύκολα προσπελάσιμη από τα μέσα μαζικής μεταφοράς.
 - Να μην επιβαρύνεται από οχλούσες εγκαταστάσεις και πηγές ηχητικής και περιβαλλοντικής ρύπανσης.
 - Να μη δημιουργεί προβλήματα στις ήδη υφιστάμενες στην περιοχή χρήσεις.

Η καταλληλότητα της θέσης ελέγχεται από τον ΕΟΤ ανάλογα με τη λειτουργική μορφή της εγκατάστασης και την κατηγορία ως εξής:

- Εφ' όσον υπάρχουν ειδικές καθοριστικές διατάξεις των χρήσεων γης στην περιοχή, εφαρμόζονται από τον ΕΟΤ οι ειδικές διατάξεις (ΖΟΕ).

- Για τις περιοχές όπου δεν καθορίζονται οι χρήσεις γης με ειδικές διατάξεις απαιτείται Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (χωροθέτηση) από την αρμόδια Υπηρεσία.
- Το γήπεδο δεν θα πρέπει να γειτνιάζει με νεκροταφείο, έλη, οχλούσες βιομηχανίες, ακάλυπτους αποχετευτικούς αγωγούς ή εξόδους αυτών, νοσοκομεία, σχολεία, βυρσοδεψία, ελαιουργεία, βουστάσια, λατομεία και εν γένει οποιαδήποτε εγκατάσταση ή επιχείρηση που από τις συνθήκες λειτουργίας της θα ενοχλεί τους κατοίκους της Τουριστικής Οργανωμένης Κατασκήνωσης.
- Δεν επιτρέπεται η δημιουργία Οργανωμένων Τουριστικών Κατασκηνώσεων σε υποβαθμισμένες από ασυμβίβαστες χρήσεις περιοχές καθώς και σε περιοχές με προβλήματα υποδομής εκτός αν ο επιχειρηματίας προτίθεται να τα θεραπεύσει με δικά του έξοδα όπου αυτό είναι δυνατό.
- Έγκριση αρχιτεκτονικής μελέτης

β) Λειτουργικές

Υποχρεωτικές λειτουργικές προδιαγραφές ανά κατηγορία αστερών και για οικίσκους ανά κατηγορία αστερών από 2 έως 5 αστέρια. Ακόμα, ελάχιστες αλλά υπαρκτές είναι και οι υποχρεωτικές απαιτήσεις για την κατάταξη τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων στην κατηγορία του ενός αστέρου.

Βάση των μορίων που συγκεντρώνει το κάθε Camping κατατάσσεται στην ανάλογη κατηγορία και θα λαμβάνουν το ειδικό σήμα λειτουργίας των Camping.

6.5 Θεματικά Πάρκα

Σύμφωνα με Κοινή Υπουργική Απόφαση(ΚΥΑ) τα θεματικά πάρκα ορίζονται ως εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής προσφέροντας ψυχαγωγικές και

μορφωτικές υπηρεσίες στους επισκέπτες τους. Υπάρχουν τέσσερα στάδια έγκρισης ίδρυσης , επέκτασης ή εκσυγχρονισμού θεματικού πάρκου:

1. Σκοπιμότητας
2. Καταλληλότητας του οικοπέδου
3. Επάρκειας των αρχιτεκτονικών μελετών και των μελετών διαμόρφωσης υπαίθριων χώρων
4. Λειτουργικής ετοιμότητας

Τα θεματικά πάρκα προσελκύουν το ενδιαφέρον των τουριστών και μπορούν να βοηθήσουν στην αναβάθμιση λιγότερων ανεπτυγμένων περιοχών και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας.

6.6 Μαρίνες

Οι τουριστικοί λιμένες λόγω της γεωγραφικής τους θέσης αποτελούν βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη του τουρισμού και ειδικότερα του θαλάσσιου. Μετά τον Ν.2169/93 ισχύει η χωροθέτηση τριών κατηγοριών τουριστικών λιμένων:

- Μεγάλοι τουριστικοί λιμένες- Μαρίνες
- Καταφύγια και αγκυροβόλια
- Ξενοδοχειακοί λιμένες

Το υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης προκήρυξε μέσα στο 2008 τέσσερις Διεθνείς Ανοικτούς Δημόσιους Πλειοδοτικούς Διαγωνισμούς για να επιλεγθούν φορείς διαχείρισης των τουριστικών λιμένων Αργοστολίου, Μυτιλήνης, Μαλίων Κρήτης και Ζακύνθου.

6.7 Αναβάθμιση εγκαταστάσεων στην Αττική

Οι εργασίες για την ανακαίνιση της πλαζ του Αστέρα στην Βουλιαγμένη ολοκληρώθηκαν τον Ιούνιο του 2008 και πλέον παρέχει άνεση και λειτουργικότητα καθώς και υπηρεσίες υψηλού επιπέδου και ασφάλειας. Το έργο είχε συνολικό κόστος 7 εκατ. ευρώ και περιέλαβε:

- Αλλαγή της εσωτερικής και εξωτερικής διαρρύθμισης των κτιρίων
- Ξύλινοι διάδρομοι και πρόσθετη φύτευση
- Ανάδειξη των αρχαιολογικών ευρημάτων στην περιοχή
- Χρήση φυσικών υλών για την προστασία του περιβάλλοντος

Εκσυγχρονιστικά έργα ολοκληρώθηκαν και στην Μαρίνα Αλίμου τον περασμένο χρόνο συνολικού κόστους 1,2 εκατ. ευρώ τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Εκσυγχρονισμός όλων των πυροσβεστικών συστημάτων
- Κατασκευή μόνιμων αγκυροβολίων στις μαρίνες
- Αποκατάσταση ρευματοδότησης
- Αποκατάσταση οδοφωτισμού
- Καθαρισμός του συνολικού χώρου της μαρίνας
- Ασφαλτόστρωση του χερσαίου χώρου
- Προμήθεια και εγκατάσταση νέων σύγχρονων κατασκευών

- Όλες οι αναγκαίες αναβαθμίσεις των χώρων

6.8 Μείωση των ακτοπλοϊκών ναύλων

Στα πλαίσια του ανταγωνισμού και της οικονομικής κρίσης κρίνεται ως αρκετά σημαντικός παράγοντας διατήρησης της τουριστικής κίνησης της χώρας η μείωση των ακτοπλοϊκών ναύλων. Ήδη κυβερνητικοί εκπρόσωποι κάνουν λόγο για συγκράτηση των ναύλων στα επίπεδα των χειμερινών μηνών, ενώ οι ακτοπλόοι επιχειρηματίες θέτουν την αναγκαιότητα κατάργησης των περί τρίτων χρεώσεων που αποτελούν το 33% του κόστους του εισιτηρίου.

6.9 Μείωση των τελών προσγείωσης στα ελληνικά αεροδρόμια

Έχει κατατεθεί πρόταση από τον βουλευτή κ. Νικητιάδη για μείωση των τελών προσγείωσης κυρίως στα περιφερειακά αεροδρόμια της χώρας αποσκοπώντας στην προσέλκυση low cost αεροπορικών εταιριών. Τα τέλη προσγείωσης αποτελούν βασικό κόστος για τις εταιρείες χαμηλού κόστους με αποτέλεσμα να μην προτιμούν προορισμούς με αεροδρόμια υψηλών φόρων. Αν μειωθούν οι φόροι αυτοί ένας αξιόλογος αριθμός τουριστών θα μπορεί να ταξιδέψει προς την Ελλάδα με τις αεροπορικές αυτές εταιρείες.

6.10 Μείωση τιμών στο τουριστικό προϊόν και αντιστοιχία τιμής-ποιότητας

Έχει υπολογισθεί ότι η μέση δαπάνη του τουρίστα στην Ελλάδα σημείωσε μείωση το Σεπτέμβριο του 2008 κατά 2,6% φθάνοντας τα 810,20 ευρώ από τα 833,40 των περασμένων ετών. Μία τέτοια μείωση υποδηλώνει ότι ο τουρίστας επηρεαζόμενος από την παγκόσμια οικονομική ύφεση δεν έχει την ίδια οικονομική δυνατότητα με το παρελθόν και αδυνατεί να διαθέσει πολλά χρήματα για τις διακοπές του. Ως αποτέλεσμα είναι αναγκαίο από την πλευρά των τουριστικών επιχειρήσεων να μειωθούν οι τιμές των υπηρεσιών τους τουλάχιστον να για τα προσεχή έτη.

Η Ελλάδα αδυνατεί να ανταγωνιστεί προορισμούς όπως είναι η Τουρκία και η Αίγυπτος όσον αφορά το κόστος του τουριστικού πακέτου. Οι τουριστικές υπηρεσίες στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζονται από υπηρεσίες υψηλού κόστους αλλά χαμηλής ποιότητας. Ακόμα και η πρόσβαση στην Ελλάδα αλλά και η μετακίνηση μέσα στα σύνορα της χαρακτηρίζεται από ακρίβεια καθώς το κόστος των ακτοπλοϊκών εισιτηρίων και των αεροπορικών αποτελεί αντικίνητρο. Επομένως, αναμένεται οι επιπτώσεις της κρίσης να είναι πιο επώδυνες για τα νησιά της χώρας, τα οποία βασίζουν την οικονομία τους στον τουρισμό.

Οι πλειοψηφία των τουριστών που έρχονται στον ελληνικό χώρο είναι άνθρωποι χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων και η ακρίβεια σε μία τέτοια δύσκολη περίοδο είναι λογικό να τους κατευθύνει σε άλλες αγορές. Ειδικά όταν το συνολικό κόστος δαπάνης είναι αρκετά υψηλό για μία χώρα όπου απευθύνεται σε τουρίστες περιορισμένης οικονομικής δυνατότητας. Η διαμονή στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλές τιμές σε δωμάτια χαμηλής ποιότητας και το ίδιο παρατηρείται σε όλες τις τουριστικές υπηρεσίες που παρέχει η χώρα μας, όπως στη διατροφή και στην διασκέδαση. Για να αντιμετωπιστεί επομένως η ακρίβεια και ελλειπτικότητα του τουριστικού προϊόντος κρίνεται αναγκαίο να:

- Μειωθούν οι τιμές των αεροπορικών και ακτοπλοϊκών εισιτηρίων.
- Μειωθούν οι τιμές στο σύνολο των τουριστικών υπηρεσιών έτσι ώστε να προσφέρει η χώρα μας ένα πιο θελκτικό και ανταγωνιστικό πακέτο διακοπών.
- Συνοδευτεί η πτώση των τιμών από αύξηση της ποιότητας και να υπάρξει αντιστοίχιση τιμής-ποιότητας.

7. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο εσωτερικός τουρισμός, δηλαδή η προσωρινή μετακίνηση των κατοίκων μίας χώρας μέσα στα όρια της, είναι ένας τομέας του τουρισμού ο οποίος είναι υψίστης σημασίας για την ανάπτυξη του τουρισμού και της οικονομίας της χώρας. Ένα οικονομικό όφελος είναι ότι μειώνεται η εκροή συναλλάγματος εφόσον οι κάτοικοι της επιλέγουν τον εσωτερικό έναντι του εξωτερικού τουρισμού ενισχύοντας οικονομικά την ίδια την χώρα τους. Σε περίοδο οικονομικής ύφεσης η οικονομική βαρύτητα του εγχώριου τουρισμού πολλαπλασιάζεται και κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση του.

Στους τρόπους ενίσχυσης του συμπεριλαμβάνονται:

- Η δημιουργία κατάλληλων και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών για τον εγχώριο τουρίστα.
- Η βελτίωση των οδικών δικτύων και των μέσων μεταφοράς μέσα στην επικράτεια με σκοπό την άνετη και ασφαλή μετακίνηση.
- Η προώθηση του ελληνικού χώρου ως ιδανικού χώρου διακοπών για τον Έλληνα πολίτη ειδικά πριν από τις περιόδους διακοπών όπως είναι το καλοκαίρι, το Πάσχα κ.τ.λ.
- Η παροχή ελκυστικών πακέτων διακοπών για να θέλξουν τον Έλληνα τουρίστα και η αύξηση των κουπονιών της Εργατικής Εστίας η οποία έχει ήδη δρομολογηθεί. Έτσι ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού να πραγματοποιήσει διακοπές μέσα στον ελληνικό χώρο.
- Η μείωση της διαφοράς μεταξύ της χονδρικής πώλησης των tour operators του εξωτερικού και της λιανικής πώλησης στον Έλληνα τουρίστα.

Η δύναμη του εσωτερικού καταναλωτισμού και του εσωτερικού τουρισμού είναι μεγάλη και βασική προϋπόθεση θεμελίωσης της οικονομίας. Η κυβέρνηση ήδη από πέρυσι με τη διαφημιστική εκστρατεία της η οποία απευθυνόταν αποκλειστικά στον Έλληνα πολίτη και με το πρόγραμμα «Τουρισμός για όλους» καταβάλλει σημαντική προσπάθεια ενίσχυσης του εγχώριου τουριστικού προϊόντος. Είναι όμως απαραίτητη και η ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών για να συμμετάσχουν στην προσπάθεια αυτή παρέχοντας υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε χαμηλό κόστος. Με αυτές τις συντονισμένες κινήσεις θα ενθαρρυνθεί ο πολίτης της χώρας μας να επιλέξει κάποιον από τους πολλούς και ποικίλους προορισμούς διακοπών μέσα στην ίδια του τη χώρα.

8. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η δυναμική του τουρισμού εξαρτάται και από την ανάπτυξη των επιμέρους ειδών του, όπως είναι ο συνεδριακός τουρισμός και ο αγροτουρισμός. Στην Ελλάδα, ειδικά τα τελευταία χρόνια, εμφανίζεται όλο και περισσότερο μία τάση προς αυτές τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και ένα έντονο ενδιαφέρον για την ανάπτυξή τους. Ως

αποτέλεσμα η Ελλάδα δεν είναι πλέον ένας προορισμός μόνο για διακοπές αναψυχής αλλά προσφέρει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να πραγματοποιήσει το είδος των διακοπών που επιθυμεί. Ειδικά σε αυτή την οικονομικά δύσκολη περίοδο, οι διάφορες εναλλακτικές τουριστικές μορφές, εφόσον αναπτυχθούν καταλλήλως, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην οικονομική ενίσχυση της χώρας από τα τουριστικά έσοδα.

8.1.Συνεδριακός τουρισμός

Ο συνεδριακός τουρισμός ορίζεται ως ο τουρισμός σε ένα μέρος με σκοπό την παρακολούθηση συνεδρίων, εκθέσεων κ. τ. λ. Είναι μία πολλά υποσχόμενη εναλλακτική μορφή τουρισμού με μικρό βαθμό εποχικότητας και κυρίως με μήνες αιχμής από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάιο και από το Σεπτέμβριο μέχρι το Νοέμβριο. Στην Ελλάδα το τρίμηνο με την μεγαλύτερη συνεδριακή τουριστική κίνηση είναι από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο και ακολουθεί το τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου(Πίνακας 7.1). Ιδιαίτερα στις βορειοευρωπαϊκές χώρες και σε κάποιες της κεντρικής Ασίας όπου ο τουρισμός γενικά δεν έχει τις δυνατότητες ανάπτυξης λόγω του κλίματος και της τοποθεσίας, ο συνεδριακός τουρισμός είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος και κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο του συνολικού τους τουρισμού. Στην Ελλάδα, εν αντιθέσει, οι συνολικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών αποτελούν μόλις το 1-2% της συνολικής τουριστικής κίνησης, με την Αθήνα να συγκεντρώνει το 40% αυτού του μεριδίου ετησίως και να ακολουθούν τα Δωδεκάνησα, η Μακεδονία και η Κρήτη. Η Ελλάδα κατέχει το 0,8% της Παγκόσμιας Συνεδριακής Αγοράς (εκ του οποίου η Αθήνα κατέχει το 0,62%) και την 13η θέση στην Ευρώπη.

Πίνακας 8.1:Συνεδριακός Τουρισμός στην Ελλάδα ανά τρίμηνο

Τρίμηνα	Συνεδριακός τουρισμός(%)
Απρίλιος-Ιούνιος	40
Ιούλιος-Σεπτέμβριος	35
Οκτώβριος-Δεκέμβριος	15
Ιανουάριος-Μάρτιος	10

Πηγή: ΙΤΕΠ

Τα κριτήρια επιλογής του συνεδριακού τόπου είναι τα παρακάτω:

- Εικόνα της χώρας στο εξωτερικό
- Ασφάλεια
- Κόστος
- Πρόσβαση
- Αξιοπιστία τοπικού διοργανωτή

Μία χώρα επομένως με απευθείας αεροπορική πρόσβαση, λογικό κόστος, ασφάλεια και διαθέτοντας αξιόπιστους διοργανωτές αποτελεί επιθυμητό συνεδριακό προορισμό. Είναι αξιοσημείωτο, επίσης, να αναφέρουμε ότι η μέση ημερήσια δαπάνη ενός συνεδριακού τουρίστα είναι αισθητά μεγαλύτερη απ' ότι των άλλων τουριστών αλλά λόγω της περιορισμένης χρονικής διάρκειας παραμονής του συνεδριακού τουρίστα, 4-5 μέρες κατά μέσο όρο, η συνολική δαπάνη είναι μικρότερη από αυτή ενός γενικού τουρίστα. Επιπροσθέτως, ο μέσος όρος συνεδρίων ανά συνέδριο υπολογίζεται ανάμεσα στα 500 έως 1000 άτομα, σε αντίθεση με την Ελλάδα όπου ο μέσος αριθμός συνεδρίων είναι μόλις 170 άτομα.

8.1.1 Λόγοι στασιμότητας του ελληνικού συνεδριακού τουρισμού

Παρατηρείται επομένως ότι η Ελλάδα διαθέτει τις προϋποθέσεις για να εξελιχθεί σε σημαντικό και δημοφιλή τουριστικό προορισμό καθώς είναι ένας ποικιλόμορφος τόπος όπου δίνει την δυνατότητα για δουλειά και διασκέδαση. Παρ' όλα αυτά ο συνεδριακός τουρισμός έχει μόλις 5% ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης στην χώρα μας, γεγονός που φανερώνει τις σημαντικές ελλείψεις του ελληνικού συνεδριακού τουρισμού. Οι πιο σημαντικές είναι:

- Έλλειψη χώρων για πραγματοποίηση μεγάλων συνεδρίων
- Έλλειψη πληροφόρησης και διαφήμισης του ελληνικού συνεδριακού προϊόντος

- Το υψηλό κόστος τόσο του ταξιδιού και της διαμονής όσο και της οργάνωσης του συνεδρίου
- Έλλειψη επαγγελματισμού και αξιοπιστίας εκ μέρους του διοργανωτή
- Η στερεότυπη εικόνα της Ελλάδος ως τόπος αναψυχής

Ιδιαίτερη σημασία για την αργή ανάπτυξη της Ελλάδος ως συνεδριακό τόπο έχει ελλιπής προώθηση του ελληνικού χώρου ως κατάλληλη τοποθεσία για συνεδριακό τουρισμό αλλά και η σχεδόν ανύπαρκτη πληροφόρηση για το ελληνικό συνεδριακό προϊόν. Εξίσου σημαντική είναι και η έλλειψη κατάλληλων συνεδριακών χώρων στην Αττική αλλά και στον ευρύτερο ελληνικό χώρο και η αδυναμία χρήσης των υπαρχόντων πολιτιστικών χώρων για γραφειοκρατικούς λόγους. Η κακή ποιότητα και οργάνωση των υπηρεσιών καθώς επίσης και το κόστος είναι κάποιοι ακόμα από τους λόγους που η Ελλάδα μειονεκτεί ως συνεδριακός προορισμός.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 συνέβαλαν στο να προβληθεί η Ελλάδα ως κατάλληλος τουριστικός προορισμός για επαγγελματικά ταξίδια, εκθεσιακού και συνεδριακού ενδιαφέροντος. Τα οφέλη του συνεδριακού τουρισμού από τους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν:

- Κατασκευή συνεδριακών και εκθεσιακών κέντρων (στο Ελληνικό, στη θέση του παλαιού αεροδρομίου)
- Νέα ξενοδοχεία και ανακαινίσεις των ήδη υπαρχόντων (Hilton, Μεγάλη Βρετανία)
- Εκσυγχρονισμός μέσων μεταφοράς και δημοσίων χώρων (τραμ)
- Ανακαίνιση πολιτιστικών και ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων

8.1.2 Τρόποι ανάπτυξης του ελληνικού συνεδριακού τουρισμού

Τα παραπάνω ήταν σημαντικά βήματα προόδου για την τουριστική εικόνα της χώρας και επομένως και του συνεδριακού τουρισμού. Η προσπάθεια όμως αυτή δεν συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια, με αποτέλεσμα να μην παρατηρείται σημαντική αλλαγή στην εικόνα ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού από τότε. Υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις στην Αττική και στην περιφέρεια για να εξελιχθεί αυτός ο τουριστικός τομέας. Πρέπει λοιπόν να γίνουν κάποιες αλλαγές και έργα και να εκμεταλλευτεί η Ελλάδα της δυνατότητές της ως συνεδριακός προορισμός.

α) Σωστή και συστηματική προώθηση του ελληνικού συνεδριακού προϊόντος

Η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα με συνεδριακό τουρισμό, υπάρχουν πολλές τουριστικές και μη χώρες που θέτουν τον πήχη του ανταγωνισμού υψηλά. Όπως είναι εμφανές από τα στατιστικά στοιχεία, η Ελλάδα υστερεί στην προσέλκυση συνέδρων σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες, ένας από τους λόγους γι' αυτό είναι η έλλειψη οργανωμένης προώθησης του ελληνικού συνεδριακού τουρισμού.

Το marketing του συνεδριακού προϊόντος πρέπει να είναι δύο μορφών:

- Μικρο-επίπεδο marketing: Περιλαμβάνει όλες τις ενέργειες προώθησης από ιδιωτικούς φορείς και τους άμεσα ενδιαφερομένους π. χ. τα ξενοδοχεία, τα εκθεσιακά και συνεδριακά κέντρα.
- Μακρο-επίπεδο marketing: Περιλαμβάνει τις ενέργειες από τους δημόσιους φορείς ή τους συνεργατικούς φορείς.

Όσον αφορά την Ελλάδα, μειονεκτεί σημαντικά έναντι των άλλων χωρών στο μακρο-επίπεδο marketing εφόσον δεν υπάρχουν αρμόδιοι φορείς ν' ασχοληθούν αποκλειστικά με αυτό τον τουριστικό τομέα, πλην του Convention Bureau της Θεσσαλονίκης που κατάφερε να προβάλει την Θεσσαλονίκη ως συνεδριακό προορισμό και του Athens Convention Bureau το οποίο ιδρύθηκε πρόσφατα με σκοπό να έχει τα ίδια αποτελέσματα με αυτό της Θεσσαλονίκης. Κρίνεται όμως αναγκαίο να δημιουργηθεί

άμεσα ένα εθνικό convention bureau , το οποίο θα παρέχει πληροφορίες και υπηρεσίες σχετικά με τον συνεδριακό τουρισμό σε ολόκληρη τη χώρα, για να στοχεύσουμε σε μία σωστή παρουσίαση και εκπροσώπηση της χώρας μας στον διεθνή συνεδριακό χώρο. Αυτά τα οποία μπορεί να προσφέρει ένα εθνικό convention bureau είναι:

- Να προσελκύσει τη διεξαγωγή γεγονότων σε διάφορα μέρη στην Ελλάδα
- Να αποτελέσει εγγύηση για σωστά οργανωμένα συνέδρια
- Να μεσολαβήσει μεταξύ των διοργανωτών και των ενδιαφερομένων
- Να προωθήσει την Ελλάδα στο διεθνή συνεδριακό χώρο

β) Δημιουργία μεγάλων εκθεσιακών κέντρων στην Αθήνα αλλά και σε άλλες μεγάλες πόλεις τις Ελλάδας

Η ύπαρξη εκθεσιακών και συνεδριακών κέντρων μεγάλης χωρητικότητας, όπου δίνουν την δυνατότητα στέγασης μεγάλων εκθέσεων και συνεδρίων με τη συμμετοχή πολλών ατόμων σύμφωνα με τα παγκόσμια συνεδριακά δεδομένα, είναι απαραίτητη για την συνεδριακή αλλά και γενικότερη τουριστική ανάπτυξη μίας χώρας. Η Αθήνα που κατέχει και τη μερίδα του λέοντος όσον αφορά τον αριθμό των συνεδρίων που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα ετησίως, διαθέτει γύρω στα είκοσι συνεδριακά κέντρα και ξενοδοχεία με συνεδριακές αίθουσες αλλά η ανάγκη για ένα διεθνές συνεδριακό κέντρο είναι επιτακτική εδώ και αρκετά χρόνια. Μέσα, λοιπόν, στο 2009 αναμένεται η ολοκλήρωση της μετατροπής των εγκαταστάσεων του Τάε Κβον Ντο στο Δέλτα Φαλήρου σε μητροπολιτικό συνεδριακό κέντρο, το οποίο θα έχει χωρητικότητα 3.500-5.000 θέσεων και θα δώσει την δυνατότητα διεξαγωγής μεγάλων συνεδρίων, διασκέψεων και σεμιναρίων. Το κέντρο αυτό υπολογίζεται να αυξήσει σημαντικά τις αφίξεις συνέδρων τουριστών στην Ελλάδα σε 130.000 επισκέπτες τον χρόνο. Το συνολικό ποσό της επένδυσης ,που θα γίνει από το δημόσιο και θα διατεθεί στα πρώτα 25 χρόνια όπου θα παραχωρηθεί το κέντρο σε ιδιώτες, δε θα ξεπεράσει τα 57 εκατ. ευρώ. Το έργο αυτό δε θα ωφελήσει μόνο τον αθηναϊκό χώρο αλλά είναι και ελπιδοφόρο για την δημιουργία ανάλογων κέντρων και σε άλλες πόλεις.

γ) Ανάπτυξη συνεδριακού τουρισμού στα νησιά

Μία αποτελεσματική λύση για να υπάρχει δωδεκάμηνος και όχι μόνο τρίμηνος τουρισμός στα ελληνικά νησιά είναι η ανάδειξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα του συνεδριακού καθώς, όπως προαναφέρθηκε, δεν έχει εποχιακό χαρακτήρα όπως τα υπόλοιπα είδη. Λόγω όμως της έλλειψης συχνού αεροπορικού δικτύου και των ξενοδοχείων των νησιών τα οποία δεν διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές για να φιλοξενήσουν συνέδρια, ο συνεδριακός τουρισμός στα νησιά είναι σχεδόν ανύπαρκτος.

Τα τελευταία χρόνια χάρη στις επενδύσεις αλλά και στη δημιουργία νέων υποδομών στα νησιά, κυρίως του Βορείου Αιγαίου, δημιουργήθηκαν πρόσφορες συνθήκες για να φιλοξενηθούν σε αυτά τα νησιά συνέδρια και μεγάλες επαγγελματικές συναντήσεις. Συγκεκριμένα στα νησιά του Βορείου Αιγαίου υπάρχουν πολλοί παράγοντες που ευνοούν την διεξαγωγή συνεδρίων:

- Υποδομές: Πλήρως εξοπλισμένοι και υψηλής ποιότητας συνεδριακοί χώροι.
- Εγκαταστάσεις: Ομήρειο Πνευματικό κέντρο Χίου, Εκθεσιακό και Συνεδριακό κέντρο 'Γ. Καλουτάς' Χίου, ειδικοί χώροι Πανεπιστημίου Αιγαίου (Μυτιλήνη) και πολλές συνεδριακές αίθουσες ξενοδοχείων.
- Ιστορία και πολιτισμός των νησιών.
- Ευνοϊκό κλίμα, όμορφο και ευχάριστο περιβάλλον, διασκέδαση.

Ανάλογη προσπάθεια για να γίνουν τα νησιά πόλος έλξης συνεδρίων παρατηρείται και στην Κρήτη, στην Ρόδο, στην Λέρο και σε άλλα νησιά. Αυτή όμως είναι μία προσπάθεια που πρέπει να συνεχιστεί και να επεκταθεί σε όλα τα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου. Το μέλλον του συνεδριακού τουρισμού στα νησιά είναι πολλά υποσχόμενο και η απαραίτητη ενίσχυση των υπηρεσιών και των υποδομών σε συνδυασμό με την συνεχή προβολή των νησιών ως συνεδριακά μέρη θα μπορούσε να πολλαπλασιάσει τον ρυθμό ανάπτυξης αυτού του είδους τουρισμού στην Ελλάδα.

Συγκεντρωτικά, η Ελλάδα επιθυμώντας να ανέβει στον παγκόσμιο συνεδριακό χάρτη

οφείλει να προβάλλει μεμονωμένα τον συνεδριακό τουρισμό και όχι να τον ενσωματώσει στην γενική τουριστική της καμπάνια. Επιπροσθέτως, έχει ανάγκη νέων και υπερσύγχρονων εκθεσιακών και συνεδριακών κέντρων, παρόμοια με το Εκθεσιακό Κέντρο του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος και με το Μητροπολιτικό Συνεδριακό Κέντρο στο Φάληρο, σε ολόκληρη την Ελλάδα για να μην αποτελούν η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη τους μοναδικούς συνεδριακούς ελληνικούς προορισμούς. Εξίσου σημαντικό είναι το ελληνικό συνεδριακό προϊόν να διέπεται από επαγγελματισμό, γνώση, ποιότητα και συνέπεια για να διατηρηθεί αργότερα στην παγκόσμια συνεδριακή αγορά. Συμπερασματικά, ο συνεδριακός τουρισμός είναι αναγκαίος τουρισμός και όχι τουρισμός για αναψυχή και μόνο, γεγονός που τον καθιστά έναν από τους πιο σημαντικούς τομείς της τουριστικής βιομηχανίας και του οποίου η ανάπτυξη στα ελληνικά εδάφη μπορεί να αποτελέσει ανάσα από το οικονομικό αδιέξοδο.

8.2 Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή τουριστικής ανάπτυξης και ποικίλων δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο . Εάν και εφόσον είναι σωστά σχεδιασμένος και οργανωμένος αποτελεί ένα πολύ σημαντικό, δυνατό εργαλείο για την διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου. Στον αγροτουρισμό ο πελάτης είναι παραπάνω από τουρίστας. Είναι ταξιδιώτης ,είναι επισκέπτης και φίλος. Αναζητά την αυθεντική ομορφιά ενός τόπου , τα μυστικά του , τα ήθη και τα έθιμα μακριά από την πολύβουη πόλη . Η φιλοσοφία του αγροτουρισμού βασίζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην άμεση επαφή του ανθρώπου με την φύση όπου και μαθαίνει να την καλλιεργεί , να μαζεύει τους καρπούς της, να παρατηρεί τα ζώα , τα πουλιά και να δοκιμάζει από το κρασί και το λάδι που ο ίδιος μπορεί να φτιάξει με την βοήθεια των οικοδεσποτών του.

Ο αγροτουρισμός εμφανίστηκε για πρώτη φορά στα μεταπολεμικά χρόνια και βασικά σε χώρες όπως η Αγγλία, η Γερμανία, η Γαλλία και οι ΗΠΑ. Στις χώρες αυτές βλέπουμε πως ακόμα και τώρα ο αγροτουρισμός αποτελεί μια από τις πιο αγαπημένες άρα και συνηθισμένες επιλογές των ανθρώπων που αντί να επιλέξουν να μείνουν σε ξενοδοχεία με μεγάλες ανέσεις και χλιδή επιλέγουν να ζήσουν τις διακοπές τους σε ένα πιο παραδοσιακό και γήινο περιβάλλον στην ύπαιθρο.

Στην Ελλάδα ο αγροτουρισμός εμφανίστηκε την δεκαετία του '60 αλλά έγινε πιο

γνωστός άρα και διαδεδομένος χρόνια μετά. Λέγοντας λοιπόν αγροτουρισμός , εννοούμε ένα πιο εναλλακτικό πακέτο διακοπών όπου ο επισκέπτης θα μπορεί να γίνει ένα με την φύση και να έρθει σε επαφή με τον βαθύτερο εσωτερικό του κόσμο. Έχει την δυνατότητα να συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες αλλά ακόμα και σε αγροτικές δουλειές. Επίσης θα έχει την δυνατότητα να γνωρίσει πραγματικά έναν τόπο και όχι μέσα από μια καρτ-ποστάλ. Έτσι αποβάλλει έστω και για λίγο τον αστικό τρόπο σκέψης και απελευθερώνεται από το άγχος , γυρίζοντας το ρολόι του χρόνου λίγο πιο πίσω όπου ο άνθρωπος είχε πραγματική επαφή με την γη και με την ευχαρίστηση που του έδιναν τα απλά πράγματα , αυτά που άλλωστε είναι και το πραγματικό νόημα της ζωής.

Σε επιχειρηματικό επίπεδο , ο αγροτουρισμός συνδέει τον πρωτογενή με τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα. Συνδέει δηλαδή την παραγωγή γεωργικών , εδώ , προϊόντων και την μεταποίηση τους με την παροχή υπηρεσιών και τον τουρισμό . Με τον τρόπο αυτόν φυσικά είναι εύκολο να καταλάβουμε πως στηρίζει την τοπική αγορά άρα και οικονομία παρέχοντας νέες θέσεις εργασίας, ένα καινούργιο εισόδημα στις κατ' εξοχήν αγροτικές οικογένειες και διατήρηση του πληθυσμού στις εστίες του χωρίς την ανάγκη της εσωτερικής μετανάστευσης στις πόλεις.

Πιο αναλυτικά ο αγρότης έχει μια ακόμα απασχόληση που του προσφέρει ένα συμπληρωματικό εισόδημα ενώ ταυτόχρονα η περιοχή του έχει περισσότερες δυνατότητες να αναπτυχτεί σε σχέση με άλλες περιοχές όπου δεν ασχολούνται καθόλου με τον αγροτουρισμό. Οι νέοι των αγροτικών περιοχών επωφελούνται των ευρωπαϊκών επιδοτήσεων.

Κάποιες από τις επιχειρήσεις που επενδύουν αγροτουριστικά είναι οι ακόλουθες :

- Αγροτουριστικά καταλύματα
- Πρατήρια αγροτουριστικών προϊόντων
- Αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής
- Τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων αγροτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος
- Αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων

8.2.1 Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα

Η Ευρωπαϊκή ένωση ακολούθησε μια πολιτική που στόχο είχε την ανάπτυξη της υπαίθρου, την ενίσχυση των αγροτικών εισοδημάτων καθώς και επίσης την εγκατάλειψη του μαζικού τουρισμού από ένα μεγάλο ποσοστό τουριστών προς αναζήτηση νέων πιο ενδιαφερόντων ποιοτικών δραστηριοτήτων και από ανθρώπους των πόλεων που επιθυμούσαν επιτέλους να έρθουν πιο κοντά στη φύση και στη γαληνή που μπορεί να τους προσφέρει ένας διαφορετικός τρόπος ζωής μακριά από την κίνηση, το άγχος και το καυσαέριο.

Στην Ελλάδα ο αγροτουρισμός προωθήθηκε με βασικό κριτήριο την ανάπτυξη μακρινών ορεινών περιοχών που διαθέτουν τη βασική υποδομή ενώ δόθηκε προτεραιότητα σε περιοχές με φθίνουσα αγροτική οικονομία ή σε περιοχές με εθνική σκοπιμότητα καθώς και σε φορείς που είτε είχαν έτοιμα σχέδια για αγροτουρισμό είτε ήταν σε ετοιμότητα να υιοθετήσουν σχετικές δραστηριότητες. Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα σέβεται την πολιτιστική μας κληρονομία και ταυτόχρονα προωθεί την ποιότητα και τις ανθρώπινες σχέσεις όπου και άλλωστε είναι βασικός παράγοντας της ύπαρξης και της ανάπτυξης του. Όχι μόνο φέρνει επιπλέον εισοδήματα στους αγρότες αλλά συγχρόνως παράγει όλες τις προϋποθέσεις για την ύπαρξη νέων υποδομών.

Αποτελεί για την Ελλάδα μια μεγάλη προοπτική που αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα της υπαίθρου μας, δημιουργεί νέες ευκαιρίες για την προώθηση και προβολή της αγροτικής παραγωγής μας και συμβάλλει στην άρση της απομόνωσης των αγροτικών περιοχών και οικονομικά αλλά και πολιτιστικά αφού πλέον έχει την δυνατότητα να έρθει σε επαφή με το αστικό στοιχείο και να αλληλεπιδράσουν.

8.2.2 Αγροτουριστική Α.Ε.

Η Αγροτουριστική Α.Ε είναι μέλος του ομίλου της ανώνυμης εταιρείας ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ (ΕΤΑ Α.Ε), έχει ως σκοπό να διαμορφώσει το ελληνικό προϊόν αγροτικού τουρισμού, διασφαλίζοντας κάτω από αυστηρές προδιαγραφές την

υψηλή ποιότητα του. Ιδρύθηκε το 2001 ως Ανώνυμη Εταιρία δημοσίου συμφέροντος. Ο στόχος της είναι μέσα από ολοκληρωμένες δράσεις να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις για πολιτική ανάπτυξη και προώθηση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα.

Ειδικότερα :

- Να προσφέρει περισσότερη γνώση γύρω από την δυναμική του αγροτουρισμού και να ελκύσει δυνητικούς επενδυτές να στραφούν σε αυτό τον τομέα, καθοδηγώντας υπεύθυνα και αποτελεσματικά τα βήματα τους με την παροχή πληροφοριών και πρακτικών συμβουλών.
- Να αναβαθμίσει τις έννοιες «αγροτουρισμός» και «εναλλακτικές μορφές τουρισμού», που, παρά την ευρεία χρήση τους, καταλήγουν συχνά σε άστοχες εφαρμογές.
- Να καθιερώσει τον αγροτουρισμό ως ένα αναγνωρίσιμο ποιοτικό τουριστικό προϊόν ήπιας ανάπτυξης, με υψηλές προδιαγραφές στην παροχή υπηρεσιών.
- Να ενισχύσει τη δυναμική της ελληνικής υπαίθρου μέσα από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και τη συμβολή του στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, του πολιτισμού, της παράδοσης, με τελικό στόχο την ενίσχυση των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών.
- Να εξασφαλίσει τις κατάλληλες συνθήκες για τη δημιουργία υγιών ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.
- Να παρέχει πληροφορίες και πρακτικές συμβουλές στους δυνητικούς επισκέπτες για την επιλογή του ταξιδιωτικού προορισμού τους.

Δικαιολογητικά για ένταξη σε πρόγραμμα αγροτουρισμού

- Αίτηση και υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86.
- Σχέδιο βελτίωσης για τις επενδύσεις του αγροτουρισμού ή της αγροτοβιοτεχνίας που προτίθεται να πραγματοποιήσει.
- Βεβαίωση της κοινότητας στην οποία διαμένει μόνιμα.

- Τίτλοι κυριότητας της μόνιμης κατοικίας.
- Τίτλοι κυριότητας του οικόπεδου όπου θα γίνει η κτηριακή επένδυση.
- Συμφωνητικό μίσθωσης για τα αγροτεμάχια.
- Αποδεικτικό επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας.
- Επικυρωμένο αντίγραφο της αρχιτεκτονικής μελέτης του κτηρίου και αναλυτικός προϋπολογισμός που συντάσσεται από ιδιώτη μηχανικό.
- Έγκριση καταλληλότητας από τον ΕΟΤ.
- Άδεια οικοδόμησης από την Πολεοδομία.

8.2.3 Επιδοτήσεις-Ποσοστά και Δικαιούχοι

Ο αγροτουρισμός προωθείται μέσω του κανονισμού 950/97 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τις επενδύσεις αγροτουρισμού χειρίζεται η Αγροτουριστική Α.Ε και η Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας του Υπουργείου Γεωργίας.

Κάποιος αγρότης για να επωφεληθεί των επιδοτήσεων θα πρέπει να είναι αρχηγός γεωργικής εκμετάλλευσης και τουλάχιστον το 50% των πόρων του να προέρχεται από την γεωργία. Ακόμα οι αγρότες με ηλικία κάτω των 40 χρονών μπορούν να επιδοτηθούν σε ποσοστό 68% επί της συνολικής δαπάνης του ακίνητου. Αξιοσημείωτο είναι ότι έναν οι νέοι αγρότες κατοικούν σε ορεινή μειονεκτική περιοχή επιδοτούνται με 50% ενώ αν ζουν σε κάποιο αιγαιοπελαγίτικο νησί με 68%. (Πίνακας 7.2)

Πίνακας 8.2: ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

	ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	ΚΡΙΤΗΡΙΟ
1	Μέγεθος · επιχειρήσεων	Να απασχολεί με σχέση εξαρτημένης (1) εργασίας έως 10 άτομα το πολύ ανά βάρδια.
2	Σύνθεση · μετοχικού/εταιρικού κεφαλαίου	Δεν πρέπει να συμμετέχουν με ποσοστό μεγαλύτερο του 25% φορείς που δεν πληρούν την προϋπόθεση 1.
3	Χρόνος λειτουργίας ·	Να ασκεί δραστηριότητα τουλάχιστον ένα πλήρες έτος.
4	Άδεια λειτουργίας ·	Για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, τα κάμπινγκ και τις επιχειρήσεις εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής πατιέται : α) σήμα ΕΟΤ σε ισχύ, β) άδεια λειτουργίας από τον οικείο φορέα σε ισχύ. Για τις λοιπές επιχειρήσεις απαιτείται άδεια λειτουργίας από τον οικείο φορέα σε ισχύ.
5	Προηγούμενες · επιδοτήσεις	Οι υποψήφιες επιχειρήσεις δεν θα πρέπει να έχουν χρηματοδοτηθεί από το ΕΠΑΝ ή άλλα εθνικά ή κοινοτικά προγράμματα για την υλοποίηση ολοκλήρου ή μέρους του φυσικού αντικείμενου του προτεινομένου έργου.

(1) Το κριτήριο αυτό δεν αποκλείει την ένταξη επιχειρήσεων, στις οποίες ο επιχειρηματίας είναι αυτοαπασχολούμενος ή απασχολεί συγγενείς του α' ή β' βαθμού (γονείς ,παιδιά ,αδέλφια) ή τον/την σύζυγο του. (Πίνακας και υποσημείωση από πηγή. «Τουριστική αγορά» Μάρτιος 2003, τεύχος 157)

8.2.4 Εξέταση του αγροτουρισμού

Όπως βλέπουμε ο αγροτουρισμός είναι ένα εναλλακτικό προϊόν τουρισμού που αν υπάρξει μεριμνά από τους φορείς και κέφι και μεράκι από τους αγρότες τότε θα δούμε πολύ σημαντικά πράγματα να γίνονται και πολιτιστικά και οικονομικά έστω και αν είμαστε εν μέσω οικονομικής κρίσης.

Το σίγουρο είναι πως αν υπάρξει μια πιο σωστή αλλά και συνεχόμενη εκπαίδευση και πληροφόρηση θα δούμε ραγδαία ανάπτυξη σε έναν τόσο σημαντικό τομέα της τουριστικής βιομηχανίας. Η επιτυχία βεβαίως έγκειται και στην καταλληλότητα των ανθρώπων που είναι ιδιοκτήτες ή διαχειρίζονται τα σχετικά καταλύματα και τις εν γένει αγροτουριστικές δραστηριότητες. Θα πρέπει να έχουν αβίαστη διάθεση να ασχοληθούν με τους επισκέπτες τους και να τους γεμίσουν με νέες αξέχαστες εμπειρίες. Και φυσικά αγροτουρισμό έχουμε όταν πρωταγωνιστές είναι οι αγρότες και οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού και της υπαίθρου και όχι όταν η εκμετάλλευση του πλούτου μιας περιοχής γίνεται από άτομα που δεν ανήκουν στην τοπική κοινωνία γενικά και ιδιαίτερα από επιχειρηματίες και tour operators.

Ελάχιστα αγροκτήματα διαθέτουν ένα μεγάλο αριθμό δωματίων-σύμφωνα με το νόμο τίθεται ως ελάχιστο όριο τα δέκα δωμάτια αποκλείοντας τους αγρότες από όποια δυνατότητα εκμετάλλευσης της κατοικίας τους αφού ούτε ο χώρος υπάρχει αλλά ούτε και η κατάλληλη οικονομική βάση-.

Γενικότερα θα πρέπει πλέον να υπάρξει νομός που να συμφωνεί με την πραγματικότητα. Μόνο τότε θα δούμε πραγματική ανάπτυξη του αγροτουρισμού που θα συνεισφέρει σημαντικά στον ανταγωνισμό της Ελλάδας με άλλες τρίτες χώρες που ακόμα έχουν το προβάδισμα και τότε ίσως υπάρξει σημαντική οικονομική ανακούφιση στον τόπο μας.

8.3 Οικοτουρισμός

Η Ελλάδα διαθέτοντας άφθονο φυσικό πλούτο είναι μία χώρα άρρηκτα συνδεδεμένη με το φυσικό περιβάλλον και είναι χρέος της να το διατηρεί αναλλοίωτο. Σε αυτή την αρχή οφείλει την ύπαρξή του ο οικοτουρισμός, ένα είδος τουρισμού που βασίζεται στον σεβασμό απέναντι στο περιβάλλον και στην προσπάθεια για την διατήρησή του. Ως μία περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένη μορφή τουρισμού, ο οικοτουρισμός έχει τους κάτωθι σκοπούς:

- Κατανόηση και γνώση της φύσης.
- Την ανάδειξη και αξιοποίηση περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού κάλλους.
- Την προστασία οικολογικά ευαίσθητων περιοχών μέσω της έρευνας.
- Τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και του τοπικού χαρακτήρα της περιοχής.
- Την ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής συνείδησης των επισκεπτών μέσω της περιβαλλοντικής συνείδησης.

8.3.1 Προϋποθέσεις οικοτουρισμού

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO) και The International Ecotourism Society (TIES), οι επιχειρήσεις που προβάλλουν οικοτουριστικό προϊόν, θα πρέπει να τηρούν τις ακόλουθες 9 προϋποθέσεις:

- 1) Η επιχείρηση να οργανώνει ταξίδια αναψυχής, ξενάγησης και ψυχαγωγίας σε τόπους φυσικού κάλλους.
- 2) Να παίρνει μέρος στην προστασία μη ανανεώσιμων πόρων και άλλων πηγών του περιβάλλοντος.

- 3) Να δημιουργεί περιβαλλοντική γνώση.
- 4) Να προσφέρει άμεσα χαρακτηριστικά προτερήματα για την συντήρηση παραδοσιακών τόπων και άλλων περιοχών.
- 5) Να προσφέρει χαρακτηριστικά πλεονεκτήματα για την ενδυνάμωση των γηγενών πληθυσμών.
- 6) Να σέβεται την τοπική κουλτούρα.
- 7) Να στηρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλες δημογραφικές κινήσεις.
- 8) Να συνεισφέρει στην εκπαίδευση και γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κουλτούρα , ήθη, έθιμα και λοιπές τοπικές συνήθειες.
- 9) Να προωθεί τη φιλοσοφία για "επιστροφή στη φύση" και τα μοναδικά φυσικά χαρακτηριστικά της.

8.3.2 Περιβάλλον και σωστός οικοτουρισμός

Η αλληλεξάρτηση μεταξύ περιβάλλοντος και τουρισμού είναι αυτονόητη και πρέπει να αποτελεί υποχρέωση όλων των τουριστών η διαφύλαξη του χώρου που επισκέπτονται. Παρ' όλα αυτά όλο και πιο συχνά παρατηρείται ότι οι τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές οδηγεί σε αλλοίωση του φυσικού χώρου και στην παρακμή της περιοχής. Κάποιες από τις επιπτώσεις της τουριστικής κίνησης στο οικοσύστημα της εκάστοτε είναι:

- Συγκέντρωση μεγάλου όγκου απορριμμάτων σε περιοχές όπου υπάρχει συνωστισμός τουριστών.
- Επιπτώσεις στα χερσαία οικοσυστήματα λόγω της πεζοπορίας και της οδήγησης των οχημάτων εκτός δρόμου.
- Εξαφάνιση φυτοκοινωνιών ύστερα από συχνή κοπή λουλουδιών γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο έκλειψης σπάνιων φυτών.

- Επηρεάζεται η άγρια πανίδα σε ευαίσθητες οικολογικές περιοχές όπου γίνονται προσιτές στους επισκέπτες.
- Η αυθαίρετη δόμηση ξενοδοχειακών μονάδων σε περιοχές οικολογικής σημασίας.
- Εγκαταλείπονται τα γεωργικά επαγγέλματα και τη θέση τους παίρνουν τα πιο κερδοφόρα τουριστικά σε περιοχές που είχαν αναπτύξει μοναδικά οικοσυστήματα τα οποία τώρα παρακμάζουν.
- Ηχορύπανση λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης θορύβου από τους τουρίστες και τις δραστηριότητές τους.

Έτσι λοιπόν, ο σωστός οικοτουρισμός:

1. Προετοιμασία: Πριν ακόμα την αναχώρησή τους οι τουρίστες ενημερώνονται έτσι ώστε να είναι προσεχτικοί απέναντι στο φυσικό τοπίο.
2. Εάν κριθεί αναγκαίο λόγω της παρουσίας προβλήματος λειτουργεί με τρόπο διορθωτικό.
3. Εμποδίζει την μεγάλη συγκέντρωση τουριστών και ενθαρρύνει τις τουριστικές αφίξεις μικρών ομάδων τουριστών.
4. Εκπαιδεύει με οικολογικό χαρακτήρα τους εργαζόμενους στον τουριστικό κλάδο.
5. Οργανώνει προγράμματα περιβαλλοντικής διαχείρισης.
6. Ενθαρρύνει τη χρήση υλικών φιλικών προς το περιβάλλον κατά την

κατασκευή τουριστικών επιχειρήσεων.

7. Χρηματοδοτεί προγράμματα προστασίας της φύσης.

8.3.3 Τρόποι ανάπτυξης οικοτουρισμού στην Ελλάδα

Κρίνεται επομένως αναγκαίο η χώρα μας να δείξει ενδιαφέρον για αυτή τη μορφή τουρισμού η οποία εκτός από τα οικονομικά της οφέλη θα συμβάλει και στην διατήρηση αλλά και διάσωση περιοχών στον ελληνικό χώρο που κινδυνεύουν εξαιτίας του απερίσκεπτου τουρισμού. Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο ελληνικό αυτό δίκτυο ανήκουν 239 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας και 163 Ζώνες Ειδικής Προστασίας και είναι περιοχές μεγάλης οικολογικής αξίας που ευνοούν τον οικοτουρισμό.

Ένα ακόμη πρόγραμμα που αποσκοπεί να διασφαλίσει την οικολογική ισορροπία στους τουριστικούς προορισμούς είναι η Ατζέντα 21. Η Ατζέντα 21 προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη, δηλαδή τη σύνδεση της ανάπτυξης με το περιβάλλον, η βελτίωση της ποιότητας ζωής σε συνάρτηση με τη φύση και η σφαιρική εξέταση των ενεργειών που επηρεάζουν το περιβάλλον. Καθώς ο τουρισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για αυτό το είδος ανάπτυξης, βασικό στοιχείο της ατζέντας είναι ο οικοτουρισμός, που εκπροσωπεί μία τάση αμφισβήτησης των αξιών της κοινωνίας και της στάσης των ανθρώπων απέναντι στο περιβάλλον.

Η ομαλή ανάπτυξη άρα του τουρισμού που σέβεται το περιβάλλον μέσα στο οποίο δρα και στο οποίο βασίζεται για τη διατήρηση του πρέπει να ακολουθεί κάποιους κανόνες για να είναι επιτυχημένη:

- Η κατασκευή των ξενοδοχειακών μονάδων και γενικά των τουριστικών εγκαταστάσεων πρέπει να γίνεται βάση σχεδιασμού και ακολουθώντας την οριοθέτηση των τουριστικών περιοχών. Επίσης, η ουσιαστική εφαρμογή Μελετών

Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για κάθε τουριστικό έργο είναι αναγκαία για να αποφεύγονται περιβαλλοντικές καταστροφές. Τέλος, είναι σημαντικό να ενθαρρύνονται είδη τουρισμού φιλικών προς το περιβάλλον, όπως είναι ο αγροτουρισμός.

- Να ληφθούν μέτρα για την προστασία παραδοσιακών οικισμών και περιοχών με οικολογικό ενδιαφέρον που είναι ταυτόχρονα και τουριστικοί προορισμοί. Ακολουθώντας, οι περιοχές αυτές θα παρακολουθούνται διασφαλίζοντας έτσι τη σωστή εφαρμογή των μέτρων.
- Όσον αφορά τις περιοχές που έχουν ήδη πληγεί αρνητικά από τον τουρισμό, προτείνεται να συνεχιστεί η μελέτη και η αποκατάστασή τους μέσω προγραμμάτων.

Η Ελλάδα διαθέτει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού:

- Πλούσια και πολυποίκιλη δασική βλάστηση
- Πανίδα με μεγάλη ποικιλία: πάνω από 6.000 είδη.
- Υγροβιότοποι: πάνω από 400 λίμνες, λιμνοθάλασσες, έλη, εκβολές ποταμών.

Κατά συνέπεια, η Ελλάδα διαθέτει τη δυνατότητα να ικανοποιήσει πολλά ενδιαφέροντα των οικοτουριστών και υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης του οικοτουρισμού στον ελληνικό χώρο λαμβάνοντας τα παρακάτω μέτρα:

- Οικοτουριστική πολιτική που θα προάγει τον σεβασμό προς το περιβάλλον
- Ίδρυση φορέων που θα επικεντρώνονται αποκλειστικά σε αυτό το είδος τουρισμού.

- Καταγραφή, ταξινόμηση και ιεράρχηση των περιοχών οικοτουριστικού ενδιαφέροντος.
- Αυστηρά μέτρα δόμησης.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των τουριστικά εμπλεκομένων σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα.

Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού στην Ελλάδα δεν είναι εύκολη διαδικασία διότι έχουν επικρατήσει νοοτροπίες αδιαφορίας για το περιβάλλον τόσο από τους τουρίστες όσο και από τους τουριστικούς φορείς. Οι προϋποθέσεις υπάρχουν εκ μέρους του ελληνικού τόπου αλλά πρέπει να δημιουργηθεί και η κατάλληλη οικολογική συνείδηση για να γίνει ο οικοτουρισμός και η προστασία του περιβάλλοντος εθνικός στόχος.

8.4 Θαλάσσιος τουρισμός

Η Ελλάδα διαθέτει περίπου 16000 χιλιόμετρα ακτογραμμής, εκ των οποίων το 73% αφορά τα νησιά με αντίστοιχη ποικίλη και ιδιόμορφη ανάπτυξη των ακτών. Στον ελληνικό χώρο υπάρχουν συνολικά 6.000 νησιά και νησίδες διάσπαρτα στο Ιόνιο Πέλαγος και το Αιγαίο εκ των οποίων τα 227 είναι κατοικημένα. Φυσικά με τις ευνοϊκές καιρικές συνθήκες και την έντονη ναυτιλιακή παράδοση η χώρα μας είναι ένας από τους πιο ιδανικούς τόπους παγκοσμίως για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού.

Πριν μιλήσουμε ειδικότερα για τον θαλάσσιο τουρισμό θα πρέπει αν μη τι άλλο να μιλήσουμε γενικά για τον όρο και τα δυο κύρια στοιχεία που εμπεριέχει. Το ένα στοιχείο αφορά το μέσο το οποίο επιλέγει ο τουρίστας όχι απλά για την μετακίνηση του αλλά και την διαμονή του όπως για παράδειγμα, τα ιστιοπλοϊκά σκάφη, τα κρουαζιερόπλοια και τα γιοτ.

Το άλλο στοιχείο αφορά τις δραστηριότητες του τουρίστα κυρίως αθλητικού περιεχομένου όπως κατάδυση, θαλάσσιο σκι, kite surfing, wind surfing, surfing, θαλάσσιο αλεξίπτωτο και πολλά άλλα.

Φυσικά για να υπάρξει εξέλιξη, ανοδική βεβαίως, του θαλάσσιου τουρισμού θα γίνει κάτω από κάποιες απαραίτητες προϋποθέσεις όπως ο εκσυγχρονισμός των πλοίων, των λιμανιών και των μαρίνων.

Το τουριστικό συνάλλαγμα που μας αποφέρει ο θαλάσσιος τουρισμός ανέρχεται στο ποσοστό τις 7 % του συναλλάγματος του συνόλου των τουριστικών δραστηριοτήτων στη χώρα μας.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι ενώ ο θαλάσσιος τουρισμός αναπτύχθηκε παράλληλα με τον χερσαίο, έχουμε μεγάλη ανεπάρκεια σε πληροφορίες και στατιστικές μελέτες για αξιολόγηση του και για οποιοδήποτε άλλο προγραμματισμό.

Εκ των πραγμάτων η Ελλάδα διαθέτει πολυάριθμα φυσικά αλλά και τεχνητά λιμάνια στην νησιωτική αλλά και την ηπειρωτική Ελλάδα. Τα λιμάνια αυτά που απαριθμούν περί τα 520 (τα καταμετρημένα) παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία των νησιών με την υπόλοιπη Ελλάδα. Το σημαντικότερο και μεγαλύτερο λιμάνι της Ελλάδας και ένα από τα μεγαλύτερα της Μεσογείου είναι το λιμάνι του Πειραιά και μαζί με άλλους έντεκα μεγάλους λιμένες της χώρας (Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Ραφήνας, Ηρακλείου, Αλεξανδρούπολης, Ελευσίνας, Βόλου, Καβάλας, Ηγουμενίτσας, Λαυρίου και Κέρκυρας) λειτουργούν με τη μορφή του Οργανισμού Λιμένα Α.Ε. (Ν. 2688/1999, Α' 40/01-03-1999 και Ν. 2932/2001, ΦΕΚ Α' 145/27-06-2001).

8.4.1 Οικονομική κρίση και θαλάσσιος τουρισμός

Φυσικά δεν γινόταν να μην επηρεαστεί ο θαλάσσιος τουρισμός από την κρίση παρόλο που το 2008 είχε μια σημαντική άνοδο. Ο πρόεδρος της Ένωσης Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού (ΕΠΕΣΤ) κ. Α. Στελλιάντος αναφέρει ότι τα σκάφη έως και σαράντα μέτρα βρίσκονται σε πιο δύσκολη θέση από τα ιστιοπλοϊκά.

Οι βασικοί πελάτες του θαλάσσιου τουρισμού προέρχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες

της Αμερικής και την Ρωσία καθότι οι επισκέπτες από τη Μεγάλη Βρετανία και τη Γερμανία είναι χαμηλής εισοδηματικής κλίμακας και στην πλειονότητά τους αναζητούν «φθηνές διακοπές», όπως αναφέρει ο γενικός διευθυντής του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ), καθηγητής κ. Β. Πατσουράτης όπου χώρες εκτός ευρωζώνης όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος είναι πιο ανταγωνιστικές.

Φυσικά η μείωση στη ναύλωση σκαφών από τους Ρώσους και τους Αμερικανούς σαφώς και επιφέρει έλλειψη ρευστότητας των πλοιοκτητών οι οποίοι ζητάνε πάγωμα των δανειακών τους υποχρεώσεων. Γιατί; Βλέπουμε ότι η πλειονότητα των σκαφών αναψυχής και των τουριστικών σκαφών με ελληνική σημαία είναι χρηματοδοτούμενα από τις διάφορες τράπεζες.

Αναφορικά* με τη σχέση του κλάδου με τις τράπεζες ο κ. Στελλιάτος στην εκπομπή Business & Travel στο κανάλι sbc, τόνισε: *"Όντως υπάρχουν αρκετά δάνεια στα σκάφη. Η Ένωση έχει κάνει προσπάθεια καταγραφής των δανείων κάθε μέλους ξεχωριστά, ώστε να μπορέσει να γίνει ένας συλλογικός διακανονισμός και να περάσουμε τη διετή κρίση που προβλέπεται όσο πιο ανώδυνα γίνεται".* Υπογράμμισε μάλιστα: *"Δεν ζητάμε cash low ή επιπλέον δάνεια, ζητάμε διευκόλυνση των υπαρχόντων δανείων"* ενώ σε συνέντευξη του στο "Βήμα" μετά την τουριστική σεζόν του 2008 ο κ. Στελλιάτος αναφέρει χαρακτηριστικά: *"Η σεζόν που πέρασε ήταν κατά γενική ομολογία μέτρια. Σε συνδυασμό με την πρωτόγνωρη παγκόσμια οικονομική κρίση φθάνουμε σε σημείο να μην ξέρουμε τι μας περιμένει το 2009. Η κίνηση των early bookings σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2007 έχει πτώση ως και 80%. Στο μόνο που ευελπιστούμε είναι η αλλαγή ψυχολογίας στην παγκόσμια αγορά, ώστε η έλευση του 2009 να συμπαρασύρει τον κόσμο να αρχίσει να σκέφτεται για διακοπές, και πιο συγκεκριμένα για διακοπές που έχουν σχέση με τον θαλάσσιο τουρισμό. Ένα άλλο θέμα που όντως μας προβληματίζει είναι η ανυπαρξία υποδομών. Δεν υπάρχουν μαρίνες. Δεν νοείται οι ανταγωνίστριες χώρες (Τουρκία, Κροατία) να υπερτερούν σε υποδομές από την Ελλάδα των 5.000 νησιών, του πολιτισμού και του ιδανικού κλίματος.*

Όπως φαίνεται δυστυχώς δεν βοηθάει και στην ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού η έλλειψη υποδομών. Συγκεκριμένα, είναι σημαντικές οι ελλείψεις των λιμενικών υποδομών, κυρίως στα νησιά, όπου τα σκάφη αναψυχής αναγκάζονται να σταθμεύουν για μικρό χρονικό διάστημα στις ελληνικές μαρίνες λόγω των ακατάλληλων συνθηκών και γενικά να προτιμούν άλλες χώρες. Εξίσου ελλειμματική και σχεδόν ανύπαρκτη είναι

και η προώθηση των ελληνικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με τον θαλάσσιο τουρισμό αλλά και η απουσία φορέα για την αντιμετώπιση αποκλειστικά των προβλημάτων του θαλάσσιου τουρισμού. Βάσει επομένως των όσων αναφέραμε κρίνονται αναγκαία:

- I Η ταχεία ανάπτυξη και ανακαίνιση των νησιωτικών λιμένων και μαρίνων με έργα καθαρισμού και αναβάθμισης των υπαρχόντων υποδομών και την κατασκευή νέων.
- I Η θέσπιση αρμόδιου φορέα, ο οποίος θα ενώσει όλες τις υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό αυτό τομέα με στόχο την αποφυγή του κλίματος ανασφάλειας που αποτρέπει τις επενδύσεις και την κατανάλωση χρόνου λόγω της γραφειοκρατίας.
- I Η ενημέρωση από την αρμόδια υπηρεσία του ΥΕΝ, η οποία είναι υπεύθυνη για τη συλλογή των στατιστικών στοιχείων, όσον αφορά τους επισκέπτες των ελληνικών λιμένων. Τα στοιχεία αυτά θα συμβάλουν στην σωστή οργάνωση και προώθηση του ελληνικού θαλάσσιου τουρισμού και θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων.

Συνοψίζοντας λοιπόν πρέπει να τονίσουμε την άμεση αναγκαιότητα αυτών των μέτρων για την βελτίωση και ενίσχυση του θαλάσσιου τουριστικού τομέα. Ως ένας από τους μοχλούς ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας και λόγω του φυσικού πλεονεκτήματος της Ελλάδας λόγω της θάλασσας, είναι μία βασική προτεραιότητα η ανάπτυξη του κλάδου αυτού. Αναμένεται μέσα στα επόμενα χρόνια να είναι καθοριστικός ο ρόλος που θα διαδραματίσει ο θαλάσσιος τουρισμός για το μέλλον του ελληνικού τουρισμού γενικά αλλά και την πορεία της ελληνικής οικονομίας.

8.5 Τουρισμός πολυτελείας

Ο τουρισμός πολυτελείας αποτελεί τον πιο αναπτυσσόμενο τομέα στην τουριστική βιομηχανία έχοντας την μοναδική ιδιότητα να μην επηρεάζεται σχεδόν καθόλου από οποιαδήποτε αρνητική οικονομική συγκυρία καθώς οι πελάτες του είναι άτομα με πολύ υψηλό εισόδημα και βιοτικό επίπεδο.

*Το 2006*αντιπροσωπευε περίπου το 3% των συνολικών διεθνών τουριστικών αφίξεων, με 25 εκατ. αφίξεις, ωστόσο, σε επίπεδο εσόδων ο τουρισμός πολυτελείας αντιπροσώπευε περίπου το 25% των διεθνών τουριστικών εσόδων, υπερβαίνοντας τα 180 δις. δολ. ΗΠΑ ή τα 7.200 δολ. ανά άφιξη. Επειδή η πλειονότητα των διεθνών ταξιδιών περιλαμβάνει περισσότερους από έναν προορισμούς, τα μεγέθη αυτά υπολείπονται της πραγματικής δαπάνης ανά ταξίδι, που εκτιμάται πιο κοντά στα 20.000 δολ.*

ΗΠΑ και Βρετανία είναι οι πιο σημαντικές αγορές για τον τουρισμό πολυτελείας διεθνώς ενώ βλέπουμε και άλλες αγορές να αναδύονται όπως η Ρωσία.

Η πλειονότητα* των πολυτελών ξενοδοχείων και θέρετρων βρίσκεται στις ΗΠΑ, την Καραϊβική, την Ασία, τον Ειρηνικό Ωκεανό και φυσικά την Ευρώπη κορυφαίοι προορισμοί πολυτελείας είναι η Γαλλία, η Ιταλία και η Ισπανία -χώρες οι οποίες συγκεντρώνουν το 36% του μεριδίου της ευρωπαϊκής αγοράς.

Οι τουρίστες πολυτελείας ακλουθούν τις τάσεις της αγοράς, της μόδας και ως μέσο εύρεσης του επόμενου προορισμού του χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο το διαδίκτυο.

Έρευνα* της PriceWaterhouseCoopers το 2007, αφανίζει ως κίνητρα για την αγορά προϊόντων πολυτελείας: την απόλαυση, την αντίληψη ότι τα προϊόντα πολυτελείας βελτιώνουν την ποιότητα ζωής, την εικόνα της μάρκας-ιδιαίτερα σημαντικό για τους νέους καταναλωτές, την προσωπική ικανοποίηση, την προσωπική προβολή.

8.5.1 Δίκτυα διακίνησης τουρισμού πολυτελείας

Μερικοί* από τους κυριότερους tour operators που ειδικεύονται στα ταξίδια πολυτελείας είναι οι εξής :

- Abecrombie & Kent: από τους πλέον αναγνωρισμένους στην αγορά πολυτελών ταξιδιών περιπέτειας, με ισχυρή παρουσία σε ΗΠΑ και Μεγάλη Βρετανία.
- Elegant Resorts: εδρεύει στη Μεγάλη Βρετανία και εξειδικεύεται στην πώληση πολυτελών θέρετρων και βιλών.
- Kuoni: εδρεύει στην Ελβετία. Επεκτάθηκε στην αγορά ταξιδιών πολυτελείας λανσάροντας το «World Class» που προσφέρει διακοπές με δυνατότητα χρήσης ιδιωτικού αεροσκάφους.
- ITC Classics: ισχυρός tour operator στη Μεγάλη Βρετανία.
- Thomas Cook και TUI: συμβατικοί TOs που επικεντρώνονται κυρίως στους τουρίστες μεσαίας εισοδηματικής τάξης, οι οποίοι επιλέγουν να κάνουν έστω και μια φορά ένα ταξίδι πολυτελείας.

Κάποιες από τις πιο αναγνωρίσιμες ταξιδιωτικές ιστοσελίδες είναι οι:

Conde Nast Traveller (www.cntraveller.com),

Concierge.com (www.concierge.com),

Classic Vacations – Tailored Luxury Travel (www.classicvacations.com),

Indian Luxury Travel portal (www.indianluxurytravelportal.com),

LCL World – Luxury Camps & Lodges of the World (www.lclworld.com),

Luxurylink (www.luxurylink.com),

Passport Newsletter (www.passportnewsletter.com).

Κάποια από τα πιο δημοφιλή περιοδικά είναι το Departures Magazine, Executive Travel, Conde Nast Traveller, Travel + Leisure Magazine, Elite Travel Magazine,

Forbes, Travesias και Luxury Travel.

Εκθέσεις

-International Luxury Travel Market (ILTM): ετήσια έκθεση, αποκλειστικά για την παγκόσμια αγορά τουρισμού πολυτελείας, η οποία λαμβάνει χώρα κάθε Δεκέμβριο στις Κάννες. Η τελευταία έκθεση πραγματοποιήθηκε στις 8 - 11 Δεκεμβρίου 2008.

- Luxury Travel Expo: από τις μεγαλύτερες τουριστικές εκθέσεις στη Βόρεια Αμερική και η μόνη σχετική με τον τουρισμό πολυτελείας. Η τελευταία έκθεση πραγματοποιήθηκε στις 2 - 4 Δεκεμβρίου 2008 στο Λας Βέγκας.

8.5.2 Προοπτικές τουρισμού πολυτελείας στην Ελλάδα

Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα δεν αποτελεί δημοφιλή προορισμό για τουρισμό πολυτελείας, πλην κάποιων περιοχών ανάμεσα τους η Μύκονος και η Σαντορίνη. Σύμφωνα με στατιστικές είναι μόλις 2-4 οι μέρες τις οποίες επιλέγουν την Ελλάδα οι επισκέπτες του εξωτερικού, ενώ η μέση ταξιδιωτική δαπάνη υπολογίζεται ανάμεσα σε 500-1.000 ευρώ. Οι βασικοί λόγοι για τους οποίους δεν θεωρείται η Ελλάδα προορισμός πολυτελείας είναι:

- I Ελάχιστη προώθηση των τουριστικών πολυτελών προϊόντων της χώρας μας στο εξωτερικό. Ο ελληνικός τουρισμός κυρίως διαφημίζεται ως τουρισμός χαμηλού κόστους και μέσης ποιότητας.
- I Περιορισμένος αριθμός πεντάστερων ξενοδοχειακών μονάδων οι οποίες να προσφέρουν ανώτατη ποιότητα και υπηρεσίες για να μπορούν επάξια να ανταποκρίνονται στην κατηγορία τους.
- I Μεγάλος αριθμός χαμηλής ποιότητας ξενοδοχείων και υπηρεσιών εκτός των ξενοδοχείων, καθώς και έλλειψη προσφοράς πολυτελών μέσων μεταφοράς.
- I Απουσία μεγάλων εκδηλώσεων οι οποίες θα μπορούσαν να προσελκύσουν επενδυτές και φτωχή συμμετοχή σε ανάλογες εκδηλώσεις άλλων χωρών.
- I Η εικόνα των περιφερειακών αεροδρομίων δεν βοηθάει στην ενίσχυση του

ελληνικού τουρισμού πολυτελείας.

Για να φθάσει επομένως η Ελλάδα στην κατάκτηση μίας θέσης ανάμεσα στους μεγάλους παγκόσμιους πολυτελής προορισμούς θα πρέπει να γίνουν βασικές αλλαγές στην προώθηση αλλά και ποιότητα του ελληνικού προϊόντος. Συγκεκριμένα:

- I Κατασκευή πολυτελών υποδομών και αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα μεταξύ άλλων στην κατασκευή πολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων σε περιοχές εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων με στόχο την υποστήριξη των περιοχών που παρουσιάζουν υστέρηση. Είναι επίσης απόλυτα αναγκαία η ανάπτυξη γηπέδων γκολφ εφόσον η χώρα μας παρότι αποτελεί δημοφιλή τουριστικό προορισμό διαθέτει μόλις 6 γήπεδα γκολφ. Τα κέντρα spa, το yachting και η γαστρονομία είναι εξίσου σημαντικό να ενισχυθούν.
- I Να επιτραπεί η ενοικίαση αυτοκινήτων με οδηγό καθώς η Ελλάδα αποτελεί την μοναδική ανεπτυγμένη τουριστική χώρα που δεν το επιτρέπει.
- I Διεύρυνση της πελατειακής βάσης της Ελλάδας μέσω της προσέλκυσης τουριστών από προορισμούς όπως η Γερμανία, η Τουρκία και η Ρωσία.
- I Δημιουργία σχεδίου marketing που θα ευνοήσει τις επενδύσεις στον τομέα και θα στηρίξει τον τομέα τουρισμού πολυτελείας.

Ο τουρισμός υψηλού ποιοτικού επιπέδου έχει την δυνατότητα να δώσει μία νέα πνοή στην ελληνική οικονομία και ένα εξελιγμένο ύψος στον ελληνικό τουρισμό που παρουσιάζει στασιμότητα. Η νέα οικονομική κρίση έχει ήδη επηρεάσει τον τουρισμό παγκοσμίως αλλά και συγκεκριμένα της χώρας μας και η λύση πρέπει ν' αναζητηθεί σε νέες αγορές και στην προβολή νέων τουριστικών ειδών. Είναι βασικό να βρεθούν τρόποι προσέλκυσης των τουριστών που επιλέγουν τον τουρισμό πολυτελείας, οι οποίοι μέχρι τώρα τον αναζητούσαν σε άλλους προορισμούς, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και το υψηλό επίπεδο τουριστικών υπηρεσιών.

9. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο Σκάγιαννης (1994) ορίζει την υποδομή ως “κάθε επένδυση παγίου κεφαλαίου σταθερό στο έδαφος ως επί των πλείστον μεγάλης κλίμακας που στοχεύει στην εξυπηρέτηση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων”. Συνεχίζει διακρίνοντας τις υποδομές σε(Σκάγιαννης 1992:45):

- Παραδοσιακές- βασιζόμενες στον τομέα των κατασκευών.
- Νέες- Συνδυάζοντας τις τηλεπικοινωνίες και την πληροφορική.

Είναι αποδεδειγμένο ότι το εύρος και το μέγεθος των υποδομών μίας περιοχής και κατ' επέκταση μίας χώρας προσδίδουν τον βαθμό ανάπτυξής της. Το ίδιο ισχύει και για τους διάφορους τομείς που βασίζονται στις υποδομές για την διατήρησή και επέκτασή τους. Οι υποδομές στον τομέα του τουρισμού έχουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις(Δημήτριος Λαγός 1996:152):

- * Προσφέρουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης.
- * Αξιοποιούν τους αδρανείς τουριστικούς πλουτοπαραγωγικούς πόρους.
- * Επιταχύνουν τη διαδικασία της τουριστικής οικονομικής ανάπτυξης.
- * Προκαλούν πολυσχιδείς προωθητικές επιδράσεις στον παραγωγικό μηχανισμό της τουριστικής οικονομίας.
- * Ενισχύουν την προσφορά τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.
- * Βελτιώνουν την τουριστική παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα.
- * Προκαλούν αναδιανεμητικές επιπτώσεις στις παραγωγικές τάξεις και τις διάφορες περιοχές.
- * Επεκτείνουν τον κύκλο εργασιών της τουριστικής οικονομικής δραστηριότητας και

δημιουργούν δυνητικές πηγές αύξησης των δημόσιων εσόδων.

* Ενισχύουν την οικονομική δραστηριότητα σε περιόδους ύφεσης.

* Συμβάλλουν στην προαγωγή της τεχνολογικής προόδου, δεδομένου ότι οι τουριστικές υποδομές ενσωματώνουν στην παραγωγική διαδικασία και προχωρημένη τεχνολογία.

Οι τουριστικές υποδομές μπορούν και να διακριθούν σε:

- Γενικές: οδικά δίκτυα, αεροδρόμια, δίκτυα υδροδότησης, δίκτυα επικοινωνιών, εγκαταστάσεις σκι, γκολφ κ. τ. λ.
- Ειδικές: ταξιδιωτικά γραφεία, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων και ποδηλάτων κ. τ. λ.

Στις γενικές τουριστικές υποδομές της Ελλάδας περιλαμβάνονται:

- 16 χιονοδρομικά κέντρα
- 5 διεθνή αεροδρόμια και 31 περιφερειακά
- 5 συνεδριακά κέντρα
- 5 γήπεδα γκολφ
- 62 ορεινά καταφύγια
- 17 υδροθεραπευτήρια και 3 κέντρα θαλασσοθεραπείας
- 28 μαρίνες
- 86 μουσεία
- 64 επισκέψιμοι αρχαιολογικοί χώροι

Οι ειδικές υποδομές της χώρας περιλαμβάνουν:

- 4.500 Τουριστικά γραφεία.
- 738 Τουριστικές επιχειρήσεις οδικών μεταφορών.
- 1455 Γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων Ι.Χ. χωρίς οδηγό.
- 200 Ναυλομεσιτικά γραφεία για την αντιπροσώπευση περισσότερων από 4.500 σκάφη αναψυχής.
- 30.000 Επιχειρήσεις εστίασης – καφετέριες- διασκέδασης.
- 350 Κάμπινγκ με περίπου 34.000 θέσεις κατασκήνωσης.

Υπάρχει όμως ακόμα ανάγκη για επέκταση των υπάρχουσών υποδομών και την δημιουργία νέων οι οποίες είναι:

- Βελτίωση του οδικού δικτύου, κυρίως στα νησιά και στην επαρχία όπου η πρόσβαση μερικές φορές είναι δύσκολη.
- Κατασκευή- αναβάθμιση τουριστικών αγκυροβολίων.
- Εκσυγχρονισμό χιονοδρομικών κέντρων.
- Κατασκευή θεματικών πάρκων.
- Έργα ανάπτυξης του καταδυτικού τουρισμού.
- Βελτίωση των μεταφορών προς τους τουριστικούς προορισμούς αλλά και ιδιαίτερα το συγκοινωνιακό δίκτυο των νησιών.

Η απουσία των κατάλληλων υποδομών καθιστά αδύνατη τη διατήρηση και ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος. Είναι χρέος του κράτους να μεριμνά συνεχώς για την

βελτίωση των υπαρχουσών υποδομών αλλά και τον εμπλουτισμό του τουριστικού τομέα με νέες έτσει ώστε να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις και στον ανταγωνισμό της εποχής. Αυτή είναι μία τακτική την οποία οφείλει να ακολουθήσει και η Ελλάδα για να καταφέρει μέσα σε αυτή την περίοδο δυσχέρειας να διατηρήσει το τουριστικό της κύρος και να ενισχύσει τον ρυθμό ανάπτυξης του κλάδου του τουρισμού.

10.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τουρισμός είναι ένα κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με προβλέψιμες τάσεις αλλά και απρόβλεπτες εξάρσεις. Για παράδειγμα μια ανοδική πορεία μπορεί να έχει και μια καθοδική στη συνέχεια. Άλλωστε γι' αυτό συμπεριλαμβάνεται και στους άδηλους πόρους.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αναπτύχτηκε ο μαζικός τουρισμός ο οποίος αποτέλεσε το "sine qua non" για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και την ευημερία της. Άλλωστε όταν υπάρχει "Tempo libero",οικονομικοί πόροι και φυσικά η σωστή ψυχολογική διάθεση ,αυτό επιφέρει τουριστικές μετακινήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, δηλαδή εισροή συναλλάγματος.

Πλέον πάνω από δυο εκατομμύρια επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού ενώ ένας μεγάλος αριθμός κρατών παγκοσμίως, ανάμεσα τους και η Ελλάδα, στηρίζουν ένα μεγάλο μέρος των κρατικών εσόδων τους στον τουρισμό. Λόγω της δυναμικότητας που παρουσιάζει ο τουρισμός παρέχει συνεχώς θέσεις εργασίας, περισσότερες από οποιοδήποτε άλλο οικονομικό τομέα και επιδρά καταλυτικά και στην ανάπτυξη άλλων τομέων της οικονομίας όπως του εμπορίου.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του περασμένου έτους ξεκίνησε ως μια κρίση χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα και ραγδαία επεκτάθηκε σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Είναι φυσικό επακόλουθο ο τουρισμός του 2009 αλλά και των επόμενων χρόνων στην Ελλάδα να βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο λόγω των οικονομικών εξελίξεων.

Καθώς όλα τα προηγούμενα χρόνια βρισκόμασταν εν μέσω μιας κρίσης ευδαιμονισμού και ξοδεύαμε αλόγιστα και σπάνια σύμφωνα με τις πραγματικά βασικές με ανάγκες, οδηγηθήκαμε στο σήμερα. Ένα παρόν και ένα μέλλον αβέβαιο αν δεν κάνουμε κάτι.

Σιγά σιγά βλέπουμε ότι οι κορεσμένες περιοχές αποκλείονται και οι τουρίστες αναζητούν νέους προορισμούς. Ακόμα τα τουριστικά προϊόντα με έλλειψη ποιότητας αποκλείονται και αυτά και η στροφή πλέον οδηγεί σε δρόμους στρωμένους με ποιότητα και σωστή αντιστοίχιση τιμής.

Μέσα σε αυτή την οικονομική καταιγίδα ο τουρίστας έχει ν' αντιμετωπίσει τα οικονομικά προβλήματα, γεγονός που τον αναγκάζει να μειώσει τα έξοδα και τις μέρες παραμονής και επιλέγει προορισμούς κοντά στον τόπο διαμονής του. Η Ελλάδα επομένως κινδυνεύει από σημαντική μείωση στην ζήτηση καθώς ο δυνητικός τουρίστας αισθάνεται αβεβαιότητα και ανασφάλεια και προτιμάει χώρες όπου υπάρχει αντιστοιχία τιμής-ποιότητας. Αναμένονται να μειωθούν αισθητά οι αφίξεις από χώρες όπως η Ιταλία, η Γερμανία και η Βρετανία, δηλαδή από αυτές που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση, οι πολίτες των οποίων θα επιλέξουν τον εσωτερικό τουρισμό ή προορισμούς οικονομικά πιο σύμφορους.

Η έκταση όμως των επιπτώσεων εξαρτάται από τα μέτρα που θα λάβει η κυβέρνηση τόσο για την αντιμετώπιση της κρίσης όσο και για να εκμεταλλευτεί την κατάσταση και να την χρησιμοποιήσει ως ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Αρχικά, για να περιοριστούν τα δυσμενή αποτελέσματα η δημόσια διοίκηση πρέπει να συνεργαστεί με τους ιδιωτικούς φορείς καθώς κανένα κυβερνητικό αποτέλεσμα δεν είναι δυνατόν χωρίς την συνεργασία των πολιτών. Ως πρώτο βήμα είναι η οικονομική ενίσχυση του κλάδου του τουρισμού μέσω προγραμμάτων χρηματοδότησης του κράτους κ με τη συμβολή των τραπεζικών οργανισμών. Η αναστολή των πληρωμών των φόρων και η μείωση των τραπεζικών τόκων συμβάλουν επίσης στην στήριξη της προσπάθειας.

Δεν πρέπει όμως να παραλείψουμε ν' αναφέρουμε την σημασία της διαφήμισης και προώθησης του τουριστικού προϊόντος που οφείλει να είναι στοχευμένη και εντατική. Απαραίτητο ακόμα είναι να μείνει ο τουρίστας ικανοποιημένος από την διαμονή του στην χώρα μας έτσι ώστε τα αποτελέσματα στην τουριστική κίνηση να μην είναι παροδικά. Για να επιτευχθεί αυτό, βασική προϋπόθεση είναι η βελτίωση της ποιότητας τουριστικών καταλυμάτων αλλά και των υπηρεσιών και των προϊόντων όπως είναι η διατροφή και η διασκέδαση. Στόχος δεν πρέπει να είναι αποκλειστικά η προσέλκυση του εν δυνάμει τουρίστα αλλά και να επιθυμεί μετά την διαμονή του στην χώρα μας να την ξαναεπισκευτεί.

Όλη αυτή η αλλαγή όμως θα πρέπει να ξεκινήσει από τις σχολές ,την παιδεία που είναι ο μονόδρομος. Όταν έχουμε σωστά εκπαιδευμένους ανθρώπους να δουλεύουν σε μια οποιαδήποτε βιομηχανία ,στην περίπτωση μας στην τουριστική, αλλάζει σιγά σιγά η νοοτροπία και έχουμε μια καθαρή σχέση μεταξύ του πωλητή και του καταναλωτή της υπηρεσίας.

Κλείνοντας θα ήθελα να παραθέσω τα λόγια του κύριου Σκουλά που διαβάζοντας τα σε ένα κείμενο με βρήκαν απολύτως σύμφωνη:«Σε κάθε περίπτωση, τα επόμενα δύο-τρία χρόνια θα είναι δύσκολα και επώδυνα και για τον ελληνικό τουρισμό. Γι' αυτό, ας μη μείνουμε με σταυρωμένα τα χέρια, περιμένοντας τον «από μηχανής Θεό» που δεν θα έρθει. Ας ενεργοποιηθούμε με ομαδικότητα και συντονισμένες ενέργειες. Κράτος, ιδιωτικός τομέας, Τοπική Αυτοδιοίκηση, εργαζόμενοι, τουριστικοί και πολιτιστικοί φορείς, η εκπαιδευτική κοινότητα, ολόκληρη η κοινωνία. Έτσι, όχι μονάχα θα μπορέσουμε να ελπίσουμε στην έξοδο από την κρίση, αλλά και στη μακροπρόθεσμη ποιοτική ανάπτυξη του τουρισμού μας».

11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Τουρισμός. Πηγή: el.wikipedia.org

-Δρίτσα, Μ. Ελληνικός Τουρισμός: Συνέχειες και Τομές από τον 19ο στον 21ο αιώνα.

Πηγή: <http://www.tourismmuseum.gr/cat.php?showKat=10&lan=el>

-Τράτσα, Μ.-Χεκίμογλου Αχ. (2008). Οι πληγές του ελληνικού τουρισμού. Πηγή:

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=86&artid=189994>

-Κιλίπρης, Φ.(2006) Αειφόρος τουριστική ανάπτυξη στις μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις. Πηγή: <http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/375/5/kilipiris.pdf>

-Ζοπουνίδης, Κ.-Γαγάνη, Χ. (2006) Χρηματοοικονομική Εκτίμηση των Τουριστικών Επιχειρήσεων σε Περιφερειακό Επίπεδο. Πηγή:

http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=964

-Τσουπρακάκου, Χρ. (2006) Τουριστική οικονομία.

Πηγή:<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2006/Tsouprakakou/document/2006Tsouprakakou.pdf>

-Σχοινά, Αν. (2006) Τουρισμός: Το νέο πεδίο, μετά το 2004. Τα στοιχεία, οι στόχοι, οι τάσεις και οι προοπτικές. *Χρήμα*. Τεύχος 320. Πηγή:

<http://www.hrima.gr/article.asp?view=88&ref=83>

-Ανδρεάδη, Στ. (2005) Τουρισμός και Real Estate. Philoxenous. Πηγή:

<http://www.philoxenous.gr/detail2.php?id=3175>

-ΙΤΕΠ. Οι ελληνικές τουριστικές εισπράξεις. Πηγή:

<http://www.itep.gr/pdfs/SpecialEdition05Sin.pdf>

-ΙΤΕΠ. Η διάρθρωση της απασχόλησης στα ελληνικά ξενοδοχεία. Πηγή:

<http://www.itep.gr/pdfs/SpecialEdition04Sin.pdf>

-kathimerini.gr. Η συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ και στην απασχόληση. Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w/articles/economy_2_31/12/2008_297695

-kathimerini.gr. (2009) Μέτρα για την τουριστική προβολή της Ελλάδας. Πηγή: http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/w/articles/kathbreak_1_05/03/2009_270006

-Αμυράς, Π. (2008) Κραχ τεστ μεταξύ του 1929 και του 2008. Πηγή: <http://www.e-tipos.com/newsitem?id=55378>

-Μαθιοπούλου, Μ. (2007) Το κραχ του 1929 Αύριο η μαύρη επέτειος των 78 ετών. Πηγή: <http://www.makthes.gr/index.php?name=News&file=article&sid=8081>

-Τραυλός, Ν. (2008) Παγκόσμια Χρηματοπιστωτική Κρίση: Αίτια και Επιπτώσεις. Πηγή: <http://www.alba.edu.gr/News/Documents/Forms/AllItems.aspx>

-Νίκας, Σ. (2008) Στο 8,9% ανήλθε η ανεργία τον Δεκέμβριο. Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w/articles/economy_1_13/03/2009_307307

-Κακλαμάνου, Μ. Αρ. (2007) Τουριστικό Marketing. Πηγή: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/Kaklamanou/document/2007Kaklamanou.pdf>

-Καραμολέγκου, Σ. Μ. (2008) Τουριστική Διαφήμιση και Προώθηση της Ελλάδας στις ξένες αγορές. Πηγή: http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/mk/2008/KaramolegouSofia_Mikaela/document/Karamolegou_Sofia_Mikaela.pdf

-Χρήστου, Ευαγ. (2005) Τουριστική Διαφήμιση. Πηγή: <http://www.tour.teithe.gr/neo/files/753.pdf>

-Πατέλλης, Ιωαν. (2008) Ανάλυση της δαπάνης διαφημιστικών ενεργειών τουριστικής

προβολής εξωτερικού. Μέρος 2. Πηγή:
http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3

-Αλεξανδράκης, Εμ. (2009) Η Ελλάδα τιμώμενη χώρα στη Διεθνή Τουριστική Έκθεση Utazas της Βουδαπέστης. Πηγή:
http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=44124&subcategory_id=022

-Καραγεώργου, Εφ. Επιστροφή ΦΠΑ και μείωση ΕΤΑΚ, τα μέτρα σωτηρίας για τα ξενοδοχεία. Πηγή:
<http://www.ethnos.gr/article.aspcatid=11392&subid=2&tag=8799&pubid=2634818>

-stock.ana-mpa.gr. (2009) Εθνική Τράπεζα: Ενισχύονται οι δράσεις για την ενίσχυση της ρευστότητας στην οικονομία μας. Πηγή: <http://stock.ana-mpa.gr/articleview1.php?id=16113>

-Ναυτεμπορική. (2009) Μερίσματα από τράπεζες μόνο σε μορφή μετοχών. Πηγή:
<http://www.xak.com/gmain/newsshow.asp?id=95113>

-evdomi.gr. (2009) Ένωση Ελλήνων Τραπεζών: το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας ωφελεί φορολογούμενους και συναλλασσόμενους με τις τράπεζες. Πηγή:
http://www.evdomi.gr/pub/starcms/repository/static/articles/ar_30217_1.asp

-espa.gr. Τί είναι το ΕΣΠΑ. Πηγή:
<http://www.espa.gr/Greek/Documents.aspx?docid=48>
Πώς υλοποιείται. Πηγή:
<http://www.espa.gr/Greek/Documents.aspx?docid=133>

-Χατζηνικολάου, Π. (2009) Στο στόχαστρο ελέγχων 94.000 εταιρείες που δεν υπέβαλαν ΦΠΑ. Πηγή:
http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/ w_articles civ 17 23/01/2009 30 0395

-ggea.gr. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Πηγή: <http://www.ggea.gr/ap/pde.htm>

-kathimerini.gr. Εκταμίευση 1,7 δισ. ευρώ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/ w_articles economy 2 03/01/2009 297953

-Κουσούνη, Στ. Ξενοδοχεία: πρόβλημα οι πολεοδομικές εκκρεμότητες. Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w/articles/economyerix_1_24/09/2006_198873

-Ηλίοβιτς, Μ. Συνεδριακός και εκθεσιακός τουρισμός στην Ελλάδα: Ομοιότητες και διαφορές, δεδομένα και προοπτικές.

Πηγή: http://www.msmfull.aueb.gr/programma/docs/msm4/msm4_10.pdf

-Μιχαηλίδη, Γ. (2007) Ανταγωνιστικότητα και Προοπτικές του Ελληνικού Συνεδριακού Τουρισμού. Πηγή: <http://www.synedrio.gr/arthra/a052.asp>

-Καπλανίδη, Ζ. (2003) Συντονισμός Πολιτείας και Ιδιωτών για την Ανάπτυξη και Προβολή του Συνεδριακού Τουρισμού: Η Αξιοποίηση των Ολυμπιακών Αγώνων. Πηγή: <http://www.synedrio.gr/arthra/a019.asp>

-Σωτηρόπουλος, Αλ. (2003) Συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα, το όραμα υλοποιείται. Πηγή: <http://www.synedrio.gr/arthra/a020.asp>

-Αθανασίου, Λ. (2002) Ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα: Εξελίξεις- Προβλήματα- Δυνατότητες και Πολιτική. Πηγή: <http://www.synedrio.gr/arthra/a022.asp>

-Καπλανίδης, Ζ. (1999) Συνεδριακός τουρισμός προβλήματα και προοπτικές. Πηγή: <http://www.synedrio.gr/arthra/a028.asp>

-Μαθιοπούλου, Μ. (2009) ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Ανθεκτικός στην κρίση. Πηγή: <http://www.makthes.gr/index.php?name=News&file=article&sid=35120>

-Κουμάνης, Τ. (2006) Οι προοπτικές του συνεδριακού τουρισμού. Πηγή: <http://www.enthesis.net/index.php?news=324>

-Σγάρτσου, Δ. (2005) Συνεδριακός Τουρισμός στην Ελλάδα... Διαφαίνεται η εξέλιξη έστω και με αργά βήματα. Πηγή: http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=765&permanent_id=1

-Δρακόπουλος, Γ. (2008) Τα Μεγέθη της Αγοράς Συνεδριακού Τουρισμού. Πηγή: http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=2166

-Πούτετση, Χ. (2008) Μητροπολιτικό συνεδριακό κέντρο χρειάζεται η Αθήνα. Πηγή: <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=46&ct=16&artId=235575>

-olympicproperties.gr. Διεθνές συνεδριακό κέντρο Αθηνών. Πηγή: http://www.olympicproperties.gr/contents_gr.asp?id=265

-keta-ba.gr. Βόρειο Αιγαίο. Τόπος Συνεδρίων. Πηγή: <http://keta-ba.gr/fylladia/synedriakos.pdf>

-Μαστοράκου, Δ. Συνεδριακός Τουρισμός: Υφιστάμενη κατάσταση και προοπτικές ανάπτυξης στην Κρήτη. Πηγή: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2009/MastorakouDimitra/document/mastorki.pdf>

-Χατζηλιαμής, Αν. (2006) Συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στο νησί της Ρόδου. Πηγή: <http://www.synedrio.gr/arthra/a046.asp>

-Σγάρτσου, Δ. (2007) Επίσπευση των διαδικασιών για το Μητροπολιτικό Συνεδριακό Κέντρο ζητά η Ε.Ξ.Α.-Α. Πηγή: http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=36997&subcategory_id=17

-ecotour.gr. Χαρακτηριστικά του Οικοτουρισμού. Πηγή: <http://www.ecotour.gr/modules.php?name=excursions&file=xarakthristika>

-servitoros.gr. Προτεινόμενες ενέργειες για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Πηγή: <http://www.servitoros.gr/perivallon/view.php/2/17/>

-ee.teihal.gr. Οικοτουρισμός. Πηγή: <http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/PROSTASIA%20PERIBALONTOS/Ecotourism.htm>

-Βουτυράκης, Μ. (2004) Αφιέρωμα τουρισμός και περιβάλλον (Αλληλεξάρτηση για αειφόρο τουριστική ανάπτυξη). Πηγή:

http://www.ecocrete.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=777&Itemid=85

-servitoros.gr. (2009) 48 εκατ. ευρώ για την τουριστική ανάπτυξη της Στερεάς Ελλάδας. Πηγή: <http://www.servitoros.gr/news/view.php/22689/>

-Newsroom ΔΟΛ. (2008) Να ενταχθούν στις δράσεις του ΤΕΜΠΜΕ καλεί τις τουριστικές επιχειρήσεις, ο Γ.Βλάχος. Πηγή: <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=963735>

-travelreport-int.gr. (2008) Σχέδιο διάταξης για τις κολυμβητικές δεξαμενές. Πηγή: <http://www.travelreport-int.gr/?p=447>

-Κουσούνης, Στ. Και τα κάμπινγκ αποκτούν «αστέρια». Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economy_1_17/04/2008_266768

-kykladesnews.gr. (2008) «Αστέρια» και για τα οργανωμένα κάμπινγκ. Πηγή: <http://www.kykladesnews.gr/default.asp?pid=4&la=1&cID=1&nID=7783>

-xenianews.gr. Προδιαγραφές για θεματικά πάρκα. Πηγή: http://www.xenianews.gr/179/article_1877.aspx

-Καραντζαβέλου, Β. (2008) Προκηρύξεις διαγωνισμών για φορείς διαχείρισης τουριστικών λιμένων. Πηγή: http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=42452&subcategory_id=5

-greekinsight.com. (2008) Εκσυγχρονισμός της Μαρίνας Αλίμου - Οργανισμός έργων σε εξέλιξη. Πηγή: <http://www.greekinsight.com/?conID=9561>

-Μιντή, Εμ. (2009) [Επιπλέον κίνητρα για ενίσχυση του εσωτερικού τουρισμού](#) Μειωμένες τιμές σε 120 ξενοδοχεία, συγκροτήματα και διαμερίσματα, ανακοίνωσε ο ΠΑΣΥΞΕ. Πηγή: <http://www.haravgi.com.cy/site-article-24207-gr.php>

-Ρόκου, Τ. (2009) Μαρκόπουλος: Πιστεύουμε στην μεγάλη καταναλωτική δύναμη του εσωτερικού τουρισμού.

Πηγή: http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=44320&subcategory_id=32

-Express.gr (2008) Διαγωνισμός 7,6 εκατ. για προβολή - ενίσχυση του Εσωτερικού τουρισμού. Πηγή: <http://news.pathfinder.gr/greece/news/487865.html>

-Πολιτεία (2009) Οι προβλέψεις για την τουριστική κίνηση στην Ελλάδα. Πηγή: <http://www.eptanews.gr>

-....Τα λόγια του κύριου Σκουλά που διαβάζοντας τα σε ένα κείμενο με βρήκαν απολύτως σύμφωνη. «Σε κάθε περίπτωση, τα επόμενα δύο-τρία χρόνια θα είναι δύσκολα....» Πηγή: <http://www.104fm.gr/all-news/1-general-news/3762-nikos-skoulas-effects-of-economic-crisis-in-cretes-tourism.html>

